

КАЗКИ НАРОДІВ СВІТУ

ЯПОНСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ

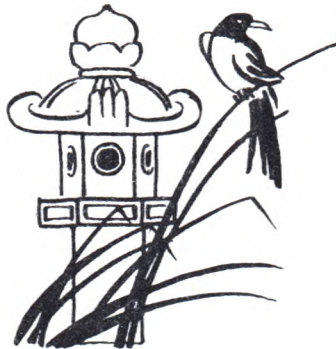
КАЗКИ НАРОДІВ СВІТУ

Японські народні казки

ДЛЯ МОЛОДШОГО
ШКІЛЬНОГО
ВІКУ

*Упорядкування, вступне слово
та переказ з японської*
ІВАНА ДЗЮБА

Малюнки
ОЛЕНИ МИХАЙЛОВОЇ-РОДИНОЇ

КИЇВ «ВЕСЕЛКА» 1986

82.33—6
Я70

*В сборник включены
наиболее популярные сказки
японского народа,
в которых отражаются
его быт, обычаи, нравы,
стремления и идеалы.*

Я $\frac{4803020000-205}{M206(04)-86}$ 213.86.

© Видавництво «Веселка», 1986, упорядкування, вступне слово, переказ українською мовою, за винятком казок, позначених у змісті *, ілюстрації

Вступне слово

Юний друже! Ти розгорнеш цю книжку, і перед тобою відчиняться двері в чарівний і таємничий світ японської народної казки. Те, що ти тут знайдеш,— невеличка частина фольклорної спадщини японського народу. Ця книжка познайомить тебе з казками про відважного Момотаро, або Хлопчика-Персика, про вірного Іссумбосі, або Хлопчика-Мізинчика, про вдячну журавку, про рибалку, який побував у палаці Морського Дракона, про садівника-чарівника тощо.

Казка в кожного народу — це своєрідне дзеркальце, в якому відображено його уявлення про добро і зло. Вона прославляє хоробрих, що борються за справедливість проти кривди, вихваляє душевну доброту, щедрість, учить поважати старших, батька й матір, засуджує пихатість, зарозумілість, заздрощі й скупість.

Японські казки передусім вражають надзвичайною своєрідністю. Це й не дивно: адже Японія довго, особливо в XVII—XIX ст., була відгороджена від зовнішнього світу як морем, так і свавіллям її правителів. Та все одно в казках використовуються сюжети, запозичені в інших країн, зокрема Китаю, Кореї та Індії.

Персонажі японських казок — люди (хлопець і дівчина, чоловік і дружина, дід і баба, селянин, ремісник, рибалка, настоятель храму, вельможа), птахи та звірі (горобець, журавель, лисиця, танукі — енотоподібний собака, черепаха, мавпа, жаба), божества, чудовиська й перевертні, духи морів і гір. Сюжетом казки нерідко

є боротьба бідного з багатим, людини з чудовиськами, злими духами і перевертнями.

За тематикою казки, вміщені в цій книжці, можна поділити на героїчні, соціально-побутові, чарівні, казки про тварин. В одній із них («Іссумбосі, або Хлопчик-Мізничик») малесенький хлопчик вирушає в столицю і, ставши слугою вельможі, рятує від чудовиськ його доньку. В іншій казці («Момотаро, або Хлопчик-Персик») хлопчик з'являється з персика, який виловлено в річці, а виріши, разом із собакою, фазаном та мавпою перемагає чудовиськ на острові. Ця казка багато в чому нагадує українську казку про Котигорошка.

В інших казках («Як чоловік позбувся бородавки», «Мавпи і божество Дзідзо», «Щастя з неба і з-під землі», «У Мишачій країні», «Садівник-Чарівник») засуджуються і висміюються заздрощі.

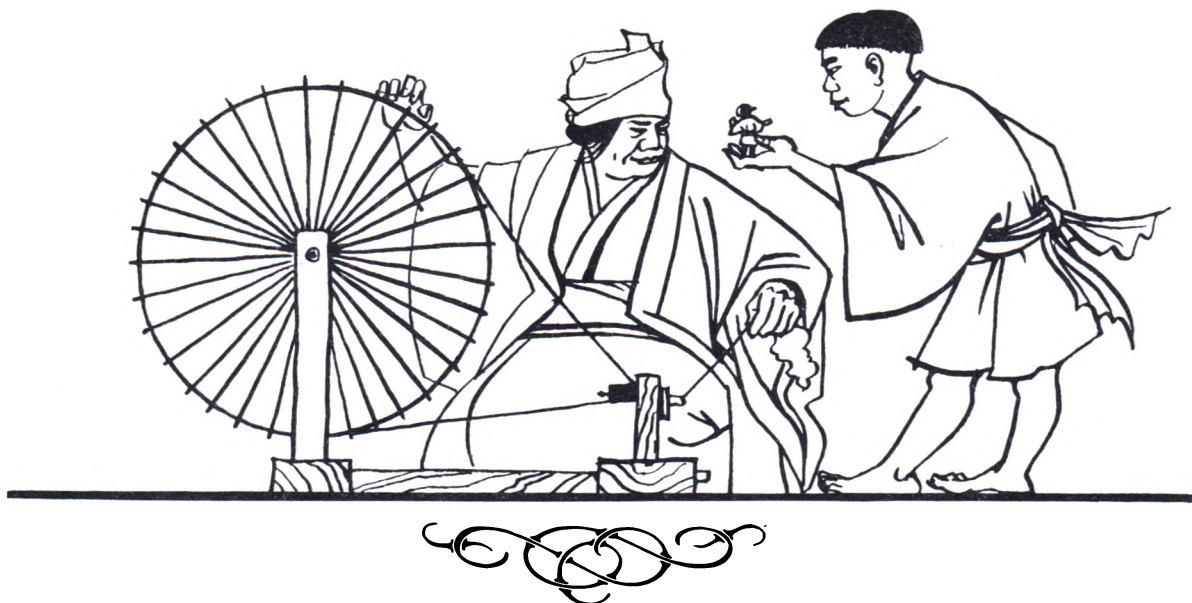
В казках про звірів здебільшого розповідається, як тварини — звірі, риби та птахи — віддячують людині добром за добро. В одній із них («Чарівний каптур») риба, що виявилася донькою Морського Дракона, дарує юнакові чарівний каптур, який дозволяє розуміти пташину мову й завдяки цьому розбагатіти, в іншій («Вдячна журавка») дівчина дарує виткане нею полотно дідові, який урятував її в негоду. До речі, ця казка своїм сюжетом і будовою дуже схожа на українську казку про кривеньку качечку.

А якої кари зазнають ті, хто вчинив комусь зло! І про це теж розповідає японська казка. Наприклад, у казці «Помста мавпі за рачиху» облудній та підступній мавпі мстяться бджола, жолудь і ступка, а в іншій («Як лисиця дружила з відрою») відра карає лисицю за обман і нещирість порадою, як ловити рибу в ополонці. Лисиця тут виявляється дурнішою, ніж в українській казці, де вона перехитрила вовка.

Чимало персонажів японських казок часто опиняються в скрутні, з якої кінець кінцем виходять переможцями («Три амулети», «Небесний ланцюг»); іноді їм просто щастить («Соломинка», «Сон гедзя», «Пригода на мосту Купуймісо»). А які чудернацькі пригоди часом із ними трапляються («Дивовижний барабан», «Як собака перетворився на чайник», «Вітри й дітвора», «Ловець качок Гомбей»)! Сам барон Мюнхгаузен міг би їм позаздрити! А скільки осуду в тих казках, де висміюється дурість! Щоб переконатися в цьому, досить прочитати казки «Як жаби подорожували», «Брехун з брехунів», «Лисиця і танукі», «Щуряча сутра», «Як чоловік сповіщав про пожежу», «Як чоловік змітав з неба зорі».

Для тебе, юний наш друже, знайомство з японськими народними казками — це початок освоєння культурних надбань талановитого народу Країни вранішнього сонця. Це тим важливіше, що столиця УРСР Київ ось уже понад десять років дружить із містом Кіото, стародавньою столицею Японії. Знайомство з її літературою, мистецтвом та наукою — дуже важлива справа, яка сприятиме утвердженню миру і злагоди між народами нашої планети.

Іван Дзюб

Мангри Котаро

Давно колись у невеликому селі біля моря жив собі неслухняний хлопець на ім'я Котаро, який пускав повз вуха все, що йому радили мати й односельці.

По смерті матері Котаро так знахабнів, що всі люди його зненавиділи й обминали десятою дорогою. Залишатися в рідному селі було нестерпно, і хлопець надумав стати Момотаро, про якого змалечку наслухався, і зажити в розкошах.

Отож спродав він хату з усім майном, купив собі човна і, набравши харчів, вирушив на ньому в море.

На відміну від Момотаро, він не прихопив із собою ні собаки, ні фазана, а плив сам-один. Всюди, куди сягало око, були тільки небо й море, і Котаро незабаром охопив страх.

Десь через місяць над хвилями показався острівець. Невимовно здивівши, Котаро підплив до нього й зійшов на берег.

«Чи є тут чудовиська? І де лежать скарби?» — думав він, заглядаючи у всі закутки, але нічогосінько не знаходив. Острівець здавався безлюдним.

Та раптом у траві Котаро помітив щось схоже на іграшковий замок. Нахилив голову, придивився — навколо нього метушилося безліч малесеньких, як мурашки, створінь.

Котаро нарешті здогадався, що потрапив на острів Карликів, які саме билися між собою. Вояки з кісками, в маленьких, як рисинки, шоломах, верхи на конях завбільшки з квасолину розмахували мечами і пищали, мов комарі.

Котаро зареготав, схопив пальцями одного вершника — видно, полководця — разом із конем і поставив на долоню. Роздивився його і, вирішивши взяти собі на згадку, засунув у коробочку, а решту війська заходився душити. Карлики кидалися йому на ноги і завдавали дошкульних, як уколи голкою, ударів мечами.

Врешті-решт Котаро побачив, що на цьому островці немає якихось дорогоцінних скарбів, і вирішив перебратися на інший. Сів на човен і через кілька днів підплив до другого островця.

Але й тут Котаро не побачив ні людей, ні їхніх осель.

Він уже втратив надію і присів відпочити на пагорбі. Аж раптом до нього підскочила й зупинилась якась тварина, схожа на гнідого коня. Хлопець відразу зміркував, що кінь перенесе його на той кінець острова, і стрибнув йому на спину. В ту ж мить кінь полетів мов куля, а Котаро в обличчя боляче хльоснув вітер.

На березі якоїсь річки кінь хвилину постояв, а тоді побрався вгору схилом, що заріс деревами з товстими стовбурами. Котаро тремтів — так боявся впасти.

Аж тут хтось зняв його з коня.

«Що зі мною буде?» — подумав Котаро.

В ту ж мить пролунав гучний голос:

— Ха-ха-ха! На блосі сидить якась дивовижна істота!

Тоді Котаро здогадався, що потрапив у Країну Велетнів, що їхав верхи на блосі, а вона повзла по нозі одного з них.

«Тільки б не розчавили мене пальцями!» — подумав переляканий хлопець.

Велетень поставив Котаро на долоню, забіг у високу, мов гора Фудзі, хату й гукнув:

— Мамо, я спіймав комашку, схожу на людину!

«Якщо в них дитина така здоровенна, то яка ж її мати?» — здивувався Котаро і глянув угору. Хтось крутив велике, наче млинове, колесо і пряв нитку, але всього його не було видно.

— Поклади її в мішечок, щоб не втекла! — порадила мати.

«Оце попав у халепу!» — стурбовано подумав Котаро і почав шукати в мішечку дірочку, щоб урятуватися.

На щастя, у шві була тріщина, і Котаро, радій-радісінький, вискочив з мішечка.

Тікав він щодуху протягом кількох годин, поки нарешті зупинився перепочити під безлюдним, як йому здалося, пагорбом.

— Я думав, він дременув, а виявляється, сидить біля хати! — промовив той самий велетень і засунув Котаро в коробку завбільшки з комору.

«Яка жахлива кара спіткала мене за те, що не слухався матері! Навіть жити не хочеться», — подумав хлопець і гірко заплакав, а тоді відкрив коробочку з карликом — мовляв, погомоню з ним і трохи смуток розвію.

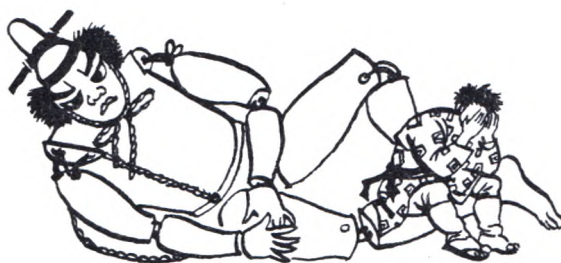
Та дивна річ — карлик був мертвий.

«Видно, навіть карлики не можуть знести ганьби і відбирають собі життя. А я, дурний, терплю такий сором!» — дорікнув собі Котаро і знову розпачливо захлипав.

Через якийсь час його вийняли з коробочки й поставили на величезну долоню. Він прислухався, чує — його продають хазяїнові балагана.

Після того Котаро возили вулицями галасливого міста й за невеликі гроші показували людям.

— Дивіться, дивіться на хлопчика, який не слухався мами і через те став отакий маленький! — від ранку до вечора кричав хазяїн балагана.

Озеро Залиш

Давно колись в одному великому озері була сила-силенна коропів та карасів, а тому на його березі завжди сиділи рибалки.

Та от дивна річ: коли ввечері вони збиралися додому, звідкілясь лунав голос:

— Залиш! Залиш!

Голос наганяв на рибалок такого страху, що вони залишали снасті та улов і тікали додому. Ось чому люди назвали це озеро Залиш.

Якось чоловік на ймення Міцудзаемон, вирушаючи на рибалку, сказав:

— Хоч би скільки мені кричали: «Залиш!» — я не послухаюсь!

Цілісінький день не клювало; лиш надвечір Міцудзаемону пощастило витягти кілька рибин.

«Ну, тепер час і додому», — подумав він і підняв кошичок з рибою.

Аж тут, наче з-під землі, пролунало:

— Залиш! Залиш!

— А чого це я маю залишати рибу, якої сам наловив? — вигукнув Міцудзаемон.

По дорозі додому він зустрів вродливу молодицю.

— Пробачте, ви не продали б мені трохи риби? — спитала вона.

— Не можу. Хочу вернутися додому з гостинцем, — непривітно відповів Міцудзаемон.

Обличчя в молодиці посуворішало.

— Тож не продасте? — знову спитала вона.

— Не продам! — відповів Міцудзаемон і подався додому.

— Гей, жінко, подивись-но на мій улов! — похвалився він і помахав кошичком. — А знаєш, я оце зустрів якусь сердиту молодицю.

— Яку? — спитала жінка.

— Кажу ж тобі — сердиту. Вимагала, щоб я продав їй риби.

— Може, таку? — Жінка повернулася до нього обличчям і вигукнула: — Залиш!

То була молодиця, з якою він недавно здибався.

— Ой, це ти?

Міцудзаемон упав непритомний.

Через якийсь час він прийшов до тями і побачив, що він не вдома, а в лісі, глухому й темнющому. Снастей і риби мовби й не було.

Щуряча сутра

Давно колись жила собі зла баба. Цілими днями бурчала і до всіх чіплялася. А проте невістка годила їй, як болячці. Повсякчас повторювала: «Правду кажете, мамо. Зроблю, мамо».

І от нарешті одного дня баба подумала: «Гріх допикати такій лагідній невістці. Мабуть, час уже спокутувати свою провину сутрами¹. Але спочатку треба їх вивчити».

Баба пішла у храм до священика.

— Святий отче, навчіть мене сутр.

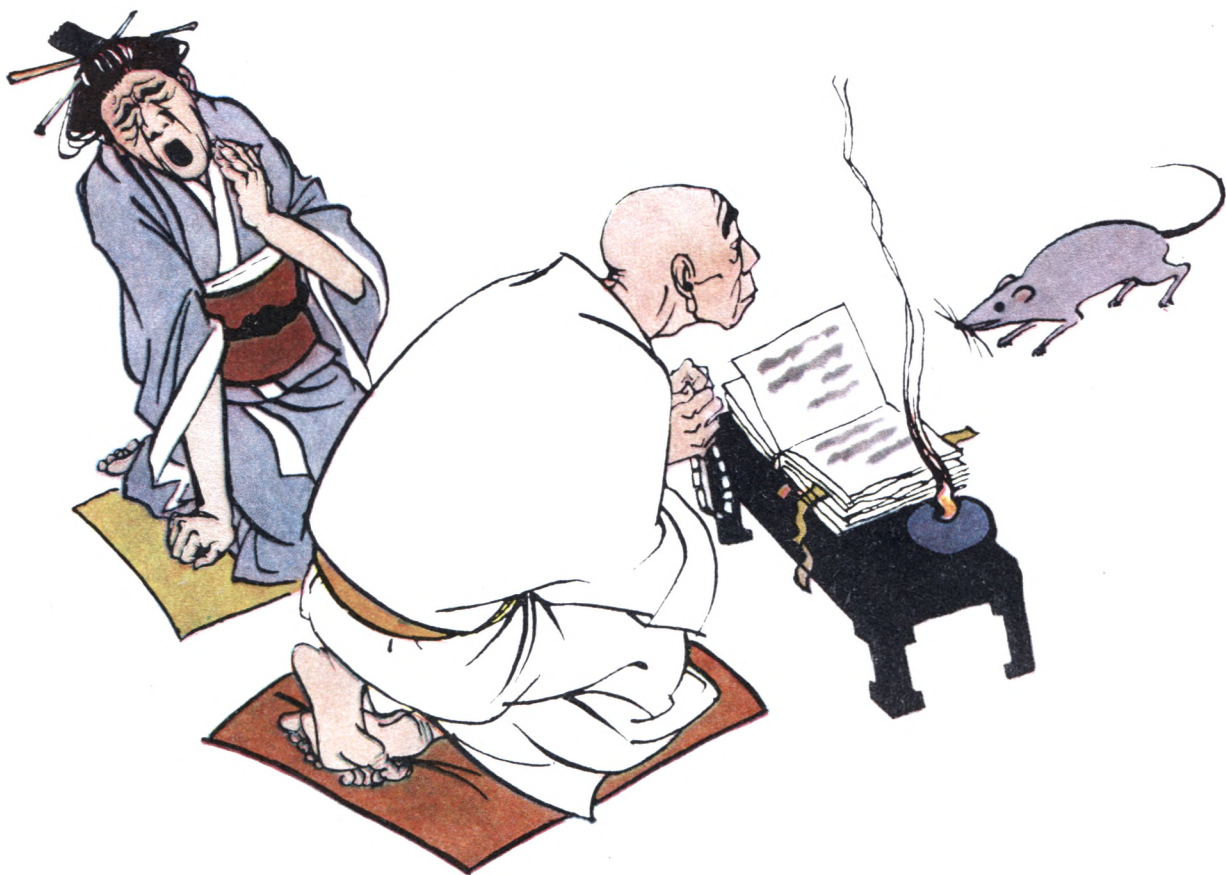
— Навчити сутр? — здивувався той. Бо чого можна було сподіватися від баби, яка жодної молитви не знала?!

І все ж таки священик усміхнувся і відповів:

— Похвальну річ ви задумали.

Відтоді баба щовечора приходила до священика на навчання. Чи то сутра була важка, чи баба — туга на голову, але зусилля священика

¹ С у т р и — священні буддійські тексти.

були марні. «От біда, я стараюся, а вона не може запам'ятати жодного слова,— з досадою подумав він.— Шкода лампу світити. Треба прикрити гніт».

— Святий отче, чого це стемніло? — запитала баба.

— Будда готується до сну,— відповів священик і позіхнув.

— Я теж скоро засну,— позіхнула й баба.

Після таких слів священикові зовсім відхотілося навчати бабу сутр. І коли біля вівтаря показався пацюк, священик вирішив: «Хай краще баба повторює те, що наверхеться мені на думку».

— По-ду-мав-що-сплю-і-прий-шов? По-ду-мав-що-сплю-і-прий-шов? — мовив він протяжно, ніби сутру читав.

— По-ду-мав-що-сплю-і-прий-шов? По-ду-мав-що-сплю-і-прий-шов? — вторувала баба.

Зляканий пацюк завмер на місці.

— А-а-спи-нив-ся! А-а-спи-нив-ся! — проказав священик.

— А-а-спи-нив-ся! А-а-спи-нив-ся! — вторувала баба.

Пацюк озирнувся туди-сюди.

— О-зи-раєш-ся-ту-ди-сю-ди? О-зи-раєш-ся-ту-ди-сю-ди? — промовив священик.

— О-зи-раєш-ся-ту-ди-сю-ди? О-зи-раєш-ся-ту-ди-сю-ди? — повторила баба.

Пацюк з переляку дременув.

— Ті-кай-ті-кай-все-од-но-не-вте-чеш! Ті-кай-ті-кай-все-од-но-не-вте-чеш! — сказав тоді священик.

— Ті-кай-ті-кай-все-од-но-не-вте-чеш! Ті-кай-ті-кай-все-од-но-не-вте-чеш! — повторила баба.

Коли пацюка не стало, священика зморив сон, і він, затуляючи рот долонею, мовив:

— На цьому сьогодні закінчимо.

Баба поверталася додому нічною дорогою і раз у раз повторювала сутру, почуту з уст священика. Ця сутра їй так сподобалася, що вона не переставала її згадувати й перед сном.

Тієї ночі у бабин дім проліз злодій.

«От добре, що стара так міцно спить!» — подумав він і заходився складати у хустину сякі-такі речі.

Раптом баба промимрила крізь сон:

— По-ду-мав-що-сплю-і-прий-шов? По-ду-мав-що-сплю-і-прий-шов?

Приголомшений злодій став як укопаний.

— А-а-спи-нив-ся? А-а-спи-нив-ся? — вела далі баба.

Злодій почав озиратися туди-сюди.

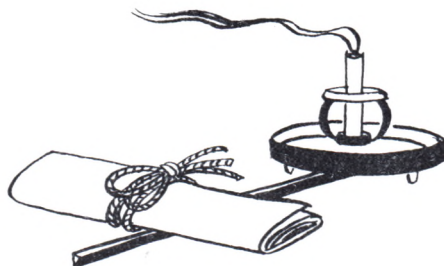
— О-зи-раєш-ся-ту-ди-сю-ди? О-зи-раєш-ся-ту-ди-сю-ди?

«Виходить, хтось мене помітив», — подумав злодій і, закинувши клунок з краденим на спину, метнувся з хати.

А баба знай бубоніла:

— Ті-кай-ті-кай-все-од-но-не-вте-чеш! Ті-кай-ті-кай-все-од-но-не-вте-чеш!

Злодій кинув клунок на землю і накивав п'ятами.

Отруєні коржики

Жила колись в одному селі свекруха з невісткою, та не було між ними злагоди: свекруха без угаву лаяла невістку, а та завжди їй перечила. Одне слово, ворогували, як собака з мавпою.

Їхня неприязнь дедалі зростала, і от нарешті невістка зважилася на найстрашніше — вирішила звести стару зі світу. Пішла вона до знайомого лікаря й попросила в нього отрути.

Та лікар був не дурень: послухав молодицю і, не відраджуючи від злого наміру, взяв із полиці якийсь білий порошок, загорнув його в папір і сказав:

— Як повернешся додому, насип оце в тісто, напечи коржиків й частуй ними свекруху.

Невістка подякувала й рада-радісінька помчала додому. Напекла коржиків, пригостила ними свекруху і, щоб ніхто не здогадався про її підступи, взялася до роботи з незвичайним запалом.

Минула година, дві, минув цілий день. Невістка чекала, що свекруха от-от віддасть богові душу, та дарма: стара й не думала вмирати.

Розгублена невістка знову побігла до лікаря.

— Ніщо їй не бере,— сказала вона й випросила ще одну порцію отрути.

І цього разу лікар не відраджував їй від злого наміру, а дав білого порошку.

Невістка повернулася додому, напекла коржиків і почастувала ними свекруху. Зраділа стара й щиро подякувала невістці. Відтоді вона перестала їй ганити, навіть більше — полюбила.

Спантеличена невістка знову прийшла до лікаря й сказала:

— Що за диво? Знову ніщо їй не бере.

Лікар зареготав:

— Ніякого дива немає! Свекруха не вмерла тому, що замість отрути я давав цукровий порошок.

Такої відповіді невістка не сподівалася.

А лікар тим часом вів далі:

— Свекруха стала привітніша?

— Атож.

— Інакше й не могло бути,— мовив лікар.— За добро вона заплатила тобі добром. А в ваших чварах винна ти сама. Раджу тобі й далі поводитись із свекрухою так, як протягом останніх днів.

Невістка подякувала лікареві за науку й повернулася додому. Відтоді вона почала дбати про свекруху. Колишньої ворожнечі між ними наче й не було.

Вітри і гімвора

Було це дуже давно.

Одного осіннього дня сільські діти гралися на моріжку біля храму. Раптом підійшов до них незнайомий чоловік і запитав:

— Чи не хотіли б ви, хлоп'ята, податися кудись, де можна поласувати хурмою та грушками?

— Чому ж ні, хотіли б! — відповів один хлопець.

— Чому ж ні, хотіли б! — підхопили інші.

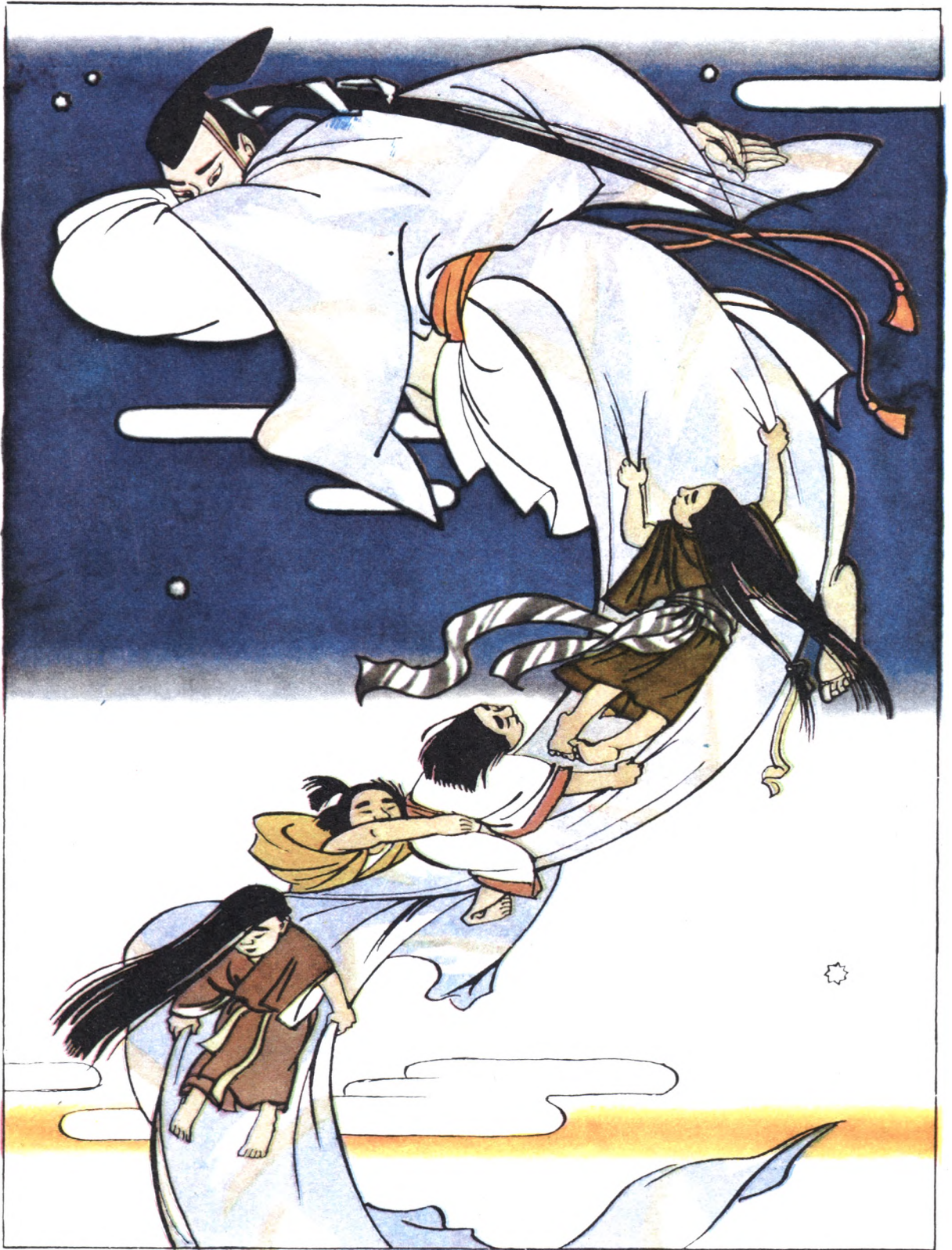
— Ну, то я вас усіх заберу з собою, — сказав незнайомий і випустив ззаду щось схоже на хвіст. — Хапайтеся руками за оце і міцно тримайтеся.

Раптом знявся вітер і шугнув у чебо, а за ним — чоловік із дітьми. Поля й храмова покрівля опинилися внизу і щораз меншали й меншали.

Невдовзі незнайомий з діворою, що трималася його хвоста, опустився у якомусь лісі. Хоч куди глянь — скрізь росли груші і дерева хурми; їхнє гілля вгиналося під смачними плодами.

— Їжте, діти, їжте, — припрошував чоловік розгублених хлоп'ят, обтрушуючи дерева.

Діти не дали себе довго просити — збирали хурму та грушки і зі смаком їх наминали. Не відставав од них і незнайомий.

А тим часом зайшло сонце і надворі смерклося.

Зненацька чоловік похопивсь і сказав:

— Мало не забув! Мені ж треба ще в одне місце! Та й вам, хлоп'ята, час додому.

Тут знову знявся вітер, і незнайомий зник.

Покинуті хлоп'ята розгубилися: адже вони не знали, як їм повернутися додому.

— Я хочу додому! — заплакав один.

— І я!.. — вторували йому інші.

Саме тоді вдалині блимнув вогник.

— Мабуть, хтось іде до нас! — зраділи діти.

Вони перестали плакати і, побравшись за руки, рушили на вогник. Незабаром вони опинилися перед великим будинком. Заглянули всередину, дивляться — сидить самотня бабуся.

— Хто в тій хаті живе? — І спантелічені хлопці презирнулися.

— Байдуже. Заходьте, — озвалася бабуся.

Хлоп'ята боязко переступили через поріг.

— Звідкіля ви?

— Нас привіз сюди на довгому хвості якийсь чоловік, почастував хурмою та грушками і несподівано зник... — відповіли діти й заплакали.

— Я все зрозуміла. Не журіться, я вас швидко відправлю додому, але спершу попоїжте.

Бабуся пригостила їх білісіньким рисом з гарячою підливою, а тоді мовила в бік сусідньої світлиці.

— Чуєш, братику, вставай!

— Що сталося, сестрице? — І якийсь заспаний чоловік визирнув із дверей світлиці.

— З тим Південним Вітром я не дам собі ради — такий він мінливий. Приніс сюди дітей і залишив напризволяще. Пробач, ти не міг би доправити їх додому?

Як і той незнайомий, чоловік випустив ззаду довгий хвіст і сказав:

— Мерщій сідайте! Я відвезу вас додому.

Діти вхопилися за хвіст. Північний Вітер засвистів і злетів у небо.

А в селі тим часом зчинився переполох, бо вже споночило, а діти не вернулися.

Та саме в цю хвилину з неба дмухнув вітер і приніс із собою дівчору.

Селяни склали руки до купи й вклонялися Північному Вітрові.

Як придорожній стовп був свідком

Жили собі колись два чоловіки: один, на ім'я Маруйосі, чесний, а другий, Кадохіра, шахрай.

Якось, коли йому забракло грошей, Кадохіра навідався до Маруйосі та й каже:

— Може, ти позичив би мені на короткий час десять ріо²? Бо інакше я поплачуся життям. Я так на тебе надіюся і про твою доброту не забуду до кінця своїх днів.

Маруйосі не раз чув про неподобства, які коїв Кадохіра, але цього разу пожалів його — таке розгублене обличчя було в Кадохіри, так жалібно він просив.

— Хоч би як ти благав — зараз я не можу позичити тобі грошей — не маю при собі, — сказав Маруйосі. — Почекай до завтра. Прийдеш опівдні до придорожнього стовпа. Тільки я тебе попереджаю: борг мусиш повернути до кінця місяця, бо гроші будуть мені дуже потрібні, — застеріг він наостанок.

² Ріо — старовинна японська монета.

Кадохіра мало не застрибав на радощах.

— Даю голову на відруб, що дотримаю обіцянки, поверну борг без запізнення! — сказав він.

Наступного ранку під придорожнім стовпом Маруйосі позичив Кадохірі десять ріо і навіть не взяв розписки — повірив обіцянці. І дарма, бо з цього й почався великий клопіт.

Як настав час повертати борг, Кадохіра й пальцем не поворушив. Коли Маруйосі нагадав йому про гроші, відповів:

— Чого ти до мене сікаєшся? Хіба я позичав у тебе гроші? Не пам'ятаю.

Маруйосі, не стерпівши такого зухвальства, звернувся по допомогу до сільського старости.

Той викликав обох до себе, почав допитувати, але ж боргового зобов'язання не було, тож розмова ні до чого не привела. Маруйосі казав: «Я позичив йому гроші», а Кадохіра водно повторював: «Я не пам'ятаю».

Тоді староста почав шукати іншої ради.

— Маруйосі, а чи не було когось поряд, коли ти давав Кадохірі гроші? — запитав він.

— Тільки придорожній стовп. Людей не було, — відповів Маруйосі.

— То приведи його за свідка! — звелів староста.

Маруйосі розумів, що привести стовп за свідка не можна, але перечити не посмів.

«Маруйосі не приведе стовпа, то на суді моє буде зверху», — тишився Кадохіра.

Минув якийсь час, і староста запитав Кадохіру:

— Як ти гадаєш, Маруйосі вже добрався до придорожнього стовпа? Туди не далеко?..

Кадохіра йому на те:

— Та ні, близько. Палицею кинути...

— Як же це так? Раніше ти казав, що й не чув про придорожній стовп. А тепер я бачу, що ти добре пам'ятаєш, де брав гроші.

Кадохіра почервонів і затремтів. Хоч-не-хоч, а довелося у всьому признатися.

Тим часом повернувся Маруйосі і сказав, що дарма ходив — привести сюди стовп не можна.

— Спасибі тобі, Маруйосі! Придорожній стовп і на відстані виявився чудовим свідком. Кадохіра — брехун, — сказав староста.

Кадохіра повернув борг Маруйосі, а той не раз хвалив перед людьми винахідливого старосту.

Таро-Силач

Жили собі колись чоловік і жінка. Та не було в них дітей. А їм так хотілося мати синочка!

От жінка почала ходити в храм і молитися богині милосердя Каннон.
— Богине, благаю тебе, пошли нам дитятко!

Молилася вона сто днів, а на сто перший знайшовся в неї хлопчик. Ріс він швидко, мов на дріжджах. Батьки тішилися ним, як найдорощчим скарбом.

Та от лихо — хлопець виріс здоровий, але не говорив ні слова.

Батько й мати занепокоїлися.

На превелике щастя, коли хлопцеві минуло п'ятнадцять років, він раптом проголосив:

— Мамо, тату, не журіться, а купіть мені важкенну залізну палицю, бо я вирушаю в подорож.

— Навіщо?

— Вона правитиме мені за ціпок.

Здивовані батько й мати перезирнулися. Але цього дня їхній син уперше заговорив, тож радості їхній не було меж.

Вони зібрали всі свої гроші і попросили коваля викувати залізну палицю на триста кілограмів. Тягти її додому довелося усім селом.

Хлопець глянув на палицю і всміхнувся, а тоді схопив за кінець і вигукнув:

— Е-е-е-х!..

І враз обернувся на велетня.

Приголомшені й водночас зраділі селяни дали йому ім'я Таро-Силач. Таро-Силач закинув палицю на плече й вирушив у путь.

Іде та йде, коли це бачить — чоловігя котить здоровенну каменяку.

— Не заважай мені своїм камінням! — і Таро-Силач одним ударом палиці відсунув каменяку на узбіччя.

Незнайомий розгнівався:

— Як ти посмів?! А ти знаєш, що я, Таро-Котикамінь, найсильніший у Японії?

І він замахнувся на Таро-Силача палицею.

Але Таро-Силач випередив його: розмахнувся своєю палицею, і незнайомий полетів, мов куля, в небо.

Таро-Силач глянув угору, почекав трохи, дивиться — Таро-Котикамінь уже на землі.

— Ну що, зрозумів, з ким справу маєш?

— Зрозумів. Будь ласка, візьміть мене на службу! — склавши долоні до купи, благав Таро-Котикамінь.

Таро-Силач зробив його своїм слугою, і вони пішли далі.

Ідуть та йдуть, коли це зустрічають чолов'ягу з червоним храмом на спині.

— Уступися! Уступися! — гукнув Таро-Силач незнайомому й тицьнув залізною палицею в його ношу. Храм загуркотів й покотився на землю.

Незнайомий чолов'яга аж почервонів зі злості.

— Як ти посмів! А ти знаєш, що я, Таро-Храмоносець, найсильніший у Японії? — вигукнув він і зчепився з Таро-Силачем.

А той як схопить його за шию, як швиргоне геть від себе!

«Цікаво, куди він полетів?» — подумав Таро-Силач. Аж тут на рисовому полі знялися вгору бризки болота — певно, Таро-Храмоносець приземлився там.

— Ха-ха-ха!..

Таро-Силач і Таро-Котикамінь від реготу аж за животи бралися.

А тим часом Таро-Храмоносець вибрався з болота і заблагав:

— Бачу, що ви — найсильніші в Японії. Візьміть мене, будь ласка, на службу!

Таро-Силач зробив його своїм слугою, і вони втрюх пішли далі. Дивляться — на узбіччі дороги сидить дівчина й гірко плаче.

— Дівчино, що сталося? — питає Таро-Силач.

— Як же мені не плакати, коли в нашому селі страшне чудовисько дівчат викрадає?

— Заспокойся, ми його провчимо!

Разом зі слугами Таро-Силач зайшов у дім дівчини.

Опівночі, завиваючи, як вітер, прикотилося у двір величезне чудовисько.

Перший кинувся до нього Таро-Храмоносець — чудовисько його проковтнуло. Тоді зчепився з ним Таро-Котикамінь — і його не стало.

— Ну що ж, тепер ти матимеш справу зі мною!

Таро-Силач розмахнувся палицею і садонув чудовисько в живіт.

— О-о-ой!.. — простогнало воно, виплюнуло двох велетнів і сконало.

— Дякуємо, дякуємо!.. Ви нас урятували!..

Батько й мати дівчини на radoщах аж плакали.

А три велетні добряче наїлися та й пішли далі.

Сон гедзя

Це було дуже давно.

Одного теплого весняного дня два чоловіки пішли в ліс по дрова. Опівдні пообідали і полягали на траву перепочити.

— Я трохи посплю,— сказав старший і відразу захропів.

«Ого, як швидко заснув!» — подумав молодший і глянув на обличчя товариша. А з носа в того вилетів гедзь.

«Ну й дива!»

Чоловік не відводив погляду від сонного товариша, аж поки гедзь знову залетів йому в ніс.

Незабаром старший чоловік прокинувся.

— Знаєш, мені приснився такий цікавий сон! Начебто на отому перевалі, де цвіте камелія, в землі лежать горщики із золотом,— сказав він і знову заснув.

Молодший чоловік скористався нагодою, щоб нишком збігати на перевал, де цвіте камелія. Копнув землю, дивиться — аж там три горщики із золотом.

Чоловік невимовно зрадив.

— Знайшов! Знайшов свої горщики! — закричав він, коли прибіг назад до товариша.

Старший чоловік стрепенувсь і прокинувся, та було вже пізно — молодший його випередив.

— Які горщики? Покажи,— мовив він і пішов услід за молодшим туди, де цвіла камелія.

На денцях горщиків він прочитав: «Один з десяти». Виходить, що молодший товариш виявив тільки три горщики, а сім іще лежать у землі. «Мабуть, не вмів читати»,— подумав старший чоловік і промовчав.

Ввечері він повернувся на перевал, ще раз перекопав землю біля камелії і таки знайшов сім горщиків із золотом.

Кажуть, відтоді зажив у щасті й достатку.

Руба-наречена

Жив собі колись одинаком бідний-бідний чоловік.

Якось ішов він берегом річки, дивиться — діти на дорозі граються великою горбушею.

Чоловікові стало жаль рибу, і він сказав:

— Гей, хлоп'ята, продайте мені рибу! Ось гроші. Бачиш, мало тобі життя не вкоротили, — мовив він до риби. — Будь обережна!

Він випустив горбушу в річку. Вона весело махнула хвостом і попливла.

Якось увечері, в ливний дощ, чоловік варив вечерю. Коли чує — хтось стукає в двері.

«Кому б це бути такої пізньої години?» — подумав він і відчинив дзері.

Перед ним стояла вродлива дівчина, змочла до рубця.

— Я заблудилася. Будь ласка, пустіть мене переночувати.

— Що ж, ночуйте, але я бідний і не маю чим вас пригостити. Та заходьте, чого стоїте?

Чоловік впустив дівчину до хати.

— Красенько вам дякую! — сказала дівчина.— Вечері мені не треба. Аби тільки переночувати.

Прокинувся вранці чоловік, бачить — дівчина вже готує сніданок. У хаті прибрано, замечено.

«Оце роботяща дівчина!» — подумав чоловік.

Минув якийсь час, і дівчина сказала:

— Будь ласка, візьміть мене за дружину.

— Про таку дружину я й не мріяв! — зрадів чоловік.

Вони побралися.

Дівчина була лагідна й дуже роботяща. І хату замече, і білизну випере, і в полі чоловікові допоможе.

А які смачні страви вона варила!

«Може, чогось чудодійного додає?» — подумав якось чоловік.

Одного дня він удав, що пішов у ліс по дрова, а сам заховався на горищі. Глянув крізь дірочку в дошці — дівчина порається біля вечері. Розтерла вона в ступці м'ясо³, висипала в банячок і залила водою.

«Цікаво, що вона далі робитиме?» — спитав сам себе чоловік.

А дівчина повільно роздяглася — і обернулася на рибу-горбушу!

Чоловік мало не скрикнув — так здивувався.

Горбуша стрибнула в банячок і почала плавати.

Плавала-плавала, а тоді знову обернулася на дівчину.

«Ось чому в неї така смачна юшка! Це ж та сама горбуша, яку я свого часу врятував!» — здогадався чоловік.

Він зліз з горища і знадвору ввійшов у хату.

— Втомився? Зараз я тебе почастую смачною юшкою,— сказала дівчина.

Та чоловік не мав охоти до їжі. До того ж, йому стало моторошно: Його дружина — риба!

— Я не хочу більше затримувати тебе у себе в хаті,— пробелькотів він.

Дівчина засмутилася.

— Я знаю, чому,— мовила вона.— Ти бачив, як я готувала юшку, авжеж?

Вона подякувала за все чоловікові і вийшла з хати.

Чоловік пішов услід за нею, дивиться — дівчина попрямувала до річки, на березі роздяглася й, обернувшись на рибу, пірнула у воду.

---

³ М'ясо — переброджене борошно із сої.

Про чоловіка й жінку, що любили рисові коржики

Давно колись поблизу Хіросіми жили чоловік та жінка, яким понад усе смакували рисові коржики.

Якось принесла їм сусідка подарунок на свято — п'ятнадцять коржиків. З'їли вони по сім штук, а останнього коржика домовилися віддати тому, хто найдовше мовчатиме. Поклали того коржика на полицю і, не гасячи лампи, полягали спати.

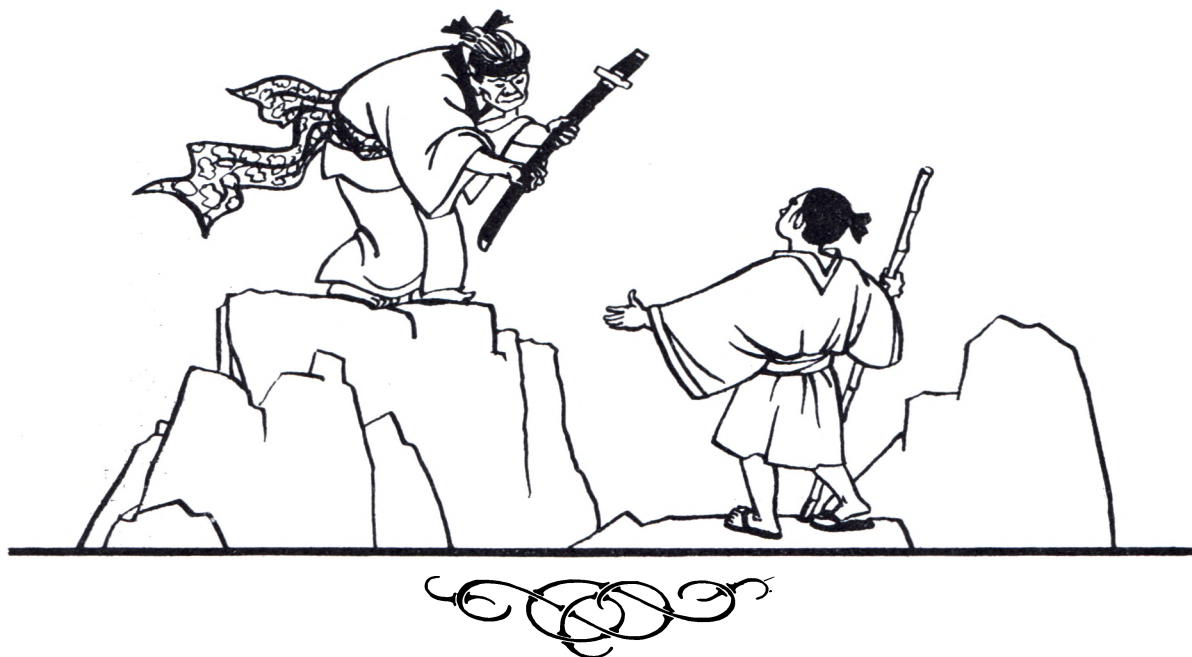
А тієї ночі в хату вліз злодій. Жінка та чоловік не хотіли відмовитись від коржика і, крім того, боялися, а тому, тремтячи всім тілом, повкривалися ковдрами з головою.

Тим часом злодій забрав одягу, гроші й підійшов до полиці.

Не витримала жінка та як крикне:

— Чоловіче, дивись — він хоче коржика взяти!

В ту ж мить чоловік зірвався на рівні й, схопивши коржика, впав навколішки перед злодієм — мовляв, усе бери, тільки коржика залиш! Злодій зареготав.

Як сини ходили по груші

Жила собі колись удова з трьома вірними синами. Та от якось вона захворіла і швидко почала сохнути.

— Мамо, може, ви чогось хочете? — питали стурбовані сини.

— Медових груш, що ростуть у горах.

Люди казали, що ті груші дуже смачні, але кожен, хто по них ходив, додому не вертався — потрапляв у лапи страшного перевертня.

— Гарзд, я гринесу, — відповів найстарший син — Таро.

Узяв він кошик і пішов у гори. Іде та йде, коли бачить — на великій скелі сидить зморшкувата бабуса.

— Гей, хлопче, куди йдеш?

— У гори по медові груші. Покажіть мені, де вони ростуть.

Бабуса йому на це:

— Не йди туди, хлопче! Там живе страшний перевертень, він тебе з'їсть!

— Ні, я піду!

Бабуса довго його вмсвляла, але Таро стояв на своєму.

Кінець кінцем вона сказала:

— Ну що ж, іди. Як дійдеш до роздоріжжя, побачиш три дороги, а коло них — три бамбуки. Вибирай ту, де бамбук шелестітиме: «Шелесь-шелесь... іди».

Пішов Таро. Аж ось і роздоріжжя — три дороги і три бамбуки.

«А чи варто довіряти старій?» — подумав Таро й подався дорогою, біля якої бамбук шелестів:

«Шелесь-шелесь... не йди».

Незабаром він побачив велике болото, а на його берегах — груші, що аж угиналися від плодів.

— Чудово! — зрадів Таро і поліз на дерево. Та коли глянув униз — побачив свою тінь. І в ту ж мить вода у болоті сколихнулася, з-під неї вигулькнуло чудовисько, схоже на восьминога, і проковтнуло його.

Довго вдома чекали, що Таро повернеться, але так і не дочекалися.

— Гарзд, цього разу піду я, — мовив середущий син Дзіро.

Як і старший брат, він не послухався бабусі; пішов тією дорогою, біля

якої бамбук шелестів: «Шелесь-шелесь... не йди». Він теж потрапив у лапи перевертня.

Коли й середущого брата не стало, найменший, Сабуро, сказав:

— Тепер моя черга!

Пішов він у гори і побачив на скелі бабусю.

— Куди йдеш, хлопче?

— У гори по медові груші.

— Не йди туди, хлопче. Там тебе з'їсть страшний перевертень! Вертайся мерщій додому!

Тоді Сабуро розповів бабусі, що його старші брати пропали, а вдома чекає хвора мати.

— Ну коли так, то йди. Але не забувай моїх порад,— сказала бабуся і дала йому гострий меч.

Хлопець подякував, повісив меча на пасок і рушив дорогою, біля якої бамбук шелестів: «Шелесь-шелесь... іди».

Іде він та йде, коли дивиться — перед ним річка, а по ній пливе червона чашка.

Сабуро виловив її, засунув за пазуху.

Аж ось і велике болото, а на його берегах — груші із медовими плодами.

Сабуро зрадів і вже збирався лізти на дерево, та війнув вітер, і груші заспівали:

*На сході — страшно,
На заході — жажно,
На півночі — твоя тінь,
На півдні — безпечно, дзілінь-дзілінь...*

«Значить, треба лізти на грушу, що на південному березі болота»,— подумав Сабуро.

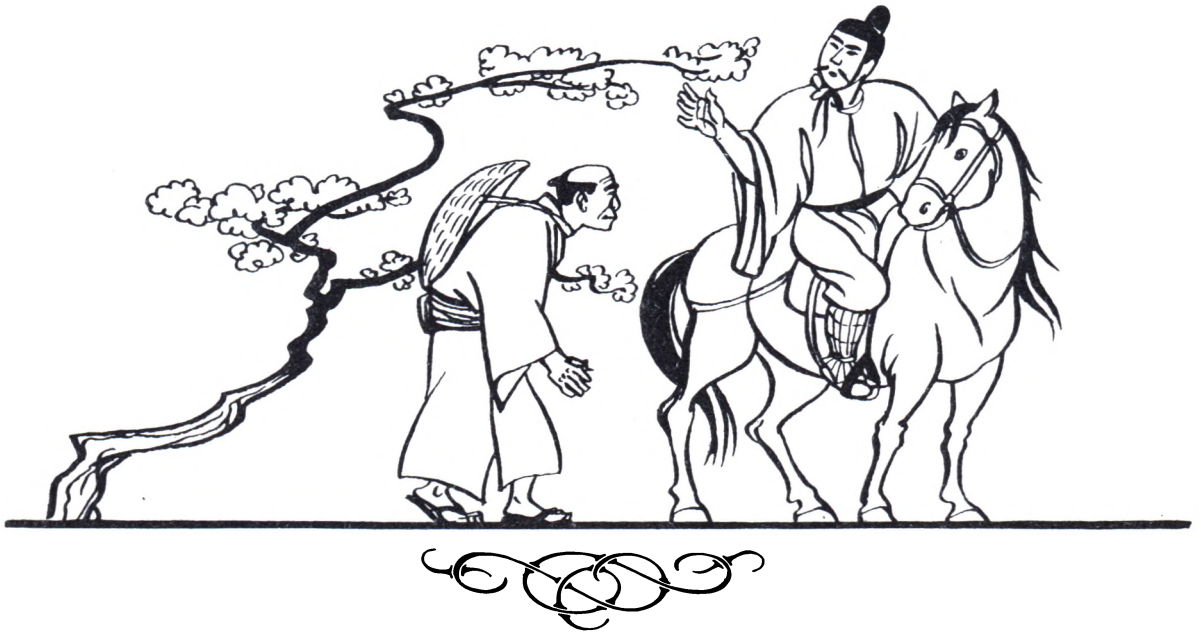
Як подумав, так і зробив: видряпався на дерево й нарвав груш.

Та коли злазив, перебрався на гілку сусіднього дерева. І саме тоді на воду впала його тінь. Чудовисько як побачить її та як вискочить!

Сабуро схопив меча, що подарувала бабуся, і сіконув перевертня. Той ураз сконав.

Хлопець розповів йому живіт і випустив своїх братів, напоїв їх з чашки болотною водою — і вони поволі ожили.

Брати повернулися додому втрюх. Почастували матір смачними медовими грушами, і вона одужала.

Сагівник-чарівник

Давно колись жили собі дід та баба. Одного дня вирішив дід риби наловити. Як намислив, так і зробив: пішов на річку та й закинув вершу.

Побачив його сусід. «Хіба я гірший,— подумав,— піду й собі риби наловлю»,— і закинув вершу недалеко від дідової. Але марно клопотався — витрусив уранці з верші тільки ломаку.

Розгнівався сусід та й забрав собі улов з дідової верші, а туди сунув ломаку і пішов додому.

А дід і собі вирішив глянути, що ж у вершу потрапило. Прийшов до річки, дивиться — аж у верші ломака стирчить.

«Не біда, що риби не вловив,— заспокоював себе дід.— Зате ломака буде. Висушу її, порубаю на дрівця».

Забрав дід ломаку і поклав сушити на осонні.

Минуло кілька днів.

— Мабуть, ломака вже висохла, треба її порубати,— сказав дід, розмахнувся сокирою, цюкнув — і вмить з-під неї вродився білий песик. Дід назвав його Білявчиком.

Білявчик виростав як на дріжджах: з'їв мисочку рису — і відразу виріс завбільшки з мисочку, з'їв миску рису — виріс заввишки з миску, ум'яв казанок рису — зробився великим собакою.

І от якось каже він дідові:

— Дідусю, осідлай мене.

— Та що ти! Навіщо тебе сідлати?

— Не розпитуй, а мерщій сідлай. І мішок не забудь прихопити.

— Навіщо той мішок?

— Не питай, а мерщій бери.

Взяв дід мішок, а Білявчик знову:

— Дідусю, не забудь узяти сапу.

— Та що ти! Тобі й так важко буде!

— Не питай, а мерщій бери!

Осідлав дід собаку, сів верхи і подався в гори.

Зупинився Білявчик у горах і каже:

— Дідусю, вигреби отут ямку.

Дід розмахнувся сапою і взявся гребти. Гріб-гріб — аж раптом у ямці забряжчали дукати і срібняки.

— Дідусю, згрібай монети в мішок і завдавай мені на спину.

— Отакої! Я тобі й хребта переламаю.

— Не журися, а мерщій завдавай на спину.

Вернувся дід додому, розв'язав мішок, тішиться. Візьме жменю срібняків і висипле, а вони дінь-дінь, дзінь-дзінь.

Почула той дзенькіт сусідка. Зайшла в дідову хату та й каже:

— Чи не знайдеться у вас жарини, бо в мене вогонь у печі погас? Ой, та де ви стільки срібняків дістали?

Дід розповів сусідці про свою пригоду, а та відразу попросила позичити їй Білявчика.

Хоча собака нічого не сказав, сусіди — старий і стара — осідлали його, взяли мішок і сапу, самі зверху повсідалися та й ну його підганяти.

Бідолашний собака знехотя поплентав стежкою.

У горах він раптом спинився як укопаний. Старий і стара зіскочили, закричали: «Тут, напевно, заховано скарб!» — й заходилися орудувати сапою. Копали-копали й нарешті докопалися... З ями валом посунули вужі, ропухи, стоноги.

— От поганець! Так обдурив нас!

Сусід розмахнувся сапою і вдарив собаку, той покотився і спустив дух.

Старий і стара закопали Білявчика в землю, встромили зверху вербову лозинку і мерщій додому.

Дізнавшись про таке лихо, дід зі сльозами на очах подався в гори. Хоч була зима, за одну ніч на могилі Білявчика виросла верба. На ній шелестіло листя.

На згадку про собаку дід зрубав вербу і зробив із неї ступку. Тільки почне рис товкти, як із ступки вискакують то дукати, то срібняки.

Ступка тук-тук.

Дукати дзень-дзень.

Навідалась якось до них сусідка, побачила таке диво, аж рота роззявила.

І цього разу не втерпіла вона, випросила ступку й заходилась товкти рис. Товче-товче й приказує:

— Сипся, срібло, сипся, золото!

Та марно — зі ступки не те що срібло-золото, а навіть мідяки не сипалися.

Старий і стара розлютились та й спалили ступку.

Дід та баба гірко заплакали, коли дізналися, що сусіди накоїли.

А тоді дід і каже:

— То ж була одна-однісінька згадка про Білявчика. Піду та хоч попіл зберу.

Вже ніс дід той попіл додому, як раптом знявся вітер...

Прошумів-просвистів вітер, дінь-дінь, дзінь-дзінь, розвіяв трохи попелу, й на сухих деревах розпустився цвіт: на сливах — сливовий, на вишнях — вишневий, на персиках — персиковий.

— Що за диво? Якщо вже так, то хай буде більше цвіту, — дід розкидав жменю попелу, і ще більше дерев зацвіло.

Неподалік проїжджав дорогою якийсь вельможа.

— Та це ж справжнє чудо! — вигукнув він.

Ця несподіванка вразила його, і він звелів щедро обдарувати діда. Заздрісний сусід не мав ні хвилини спокою. Вирішив і він спробувати щастя.

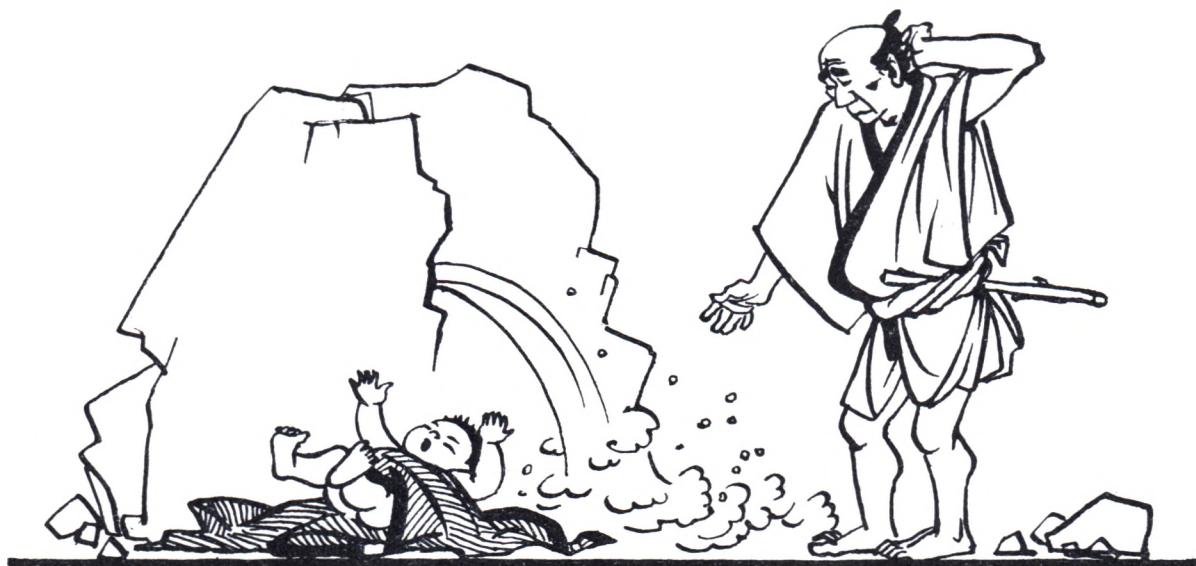
— Я стану садівником-чарівником і зроблю так, що сухі дерева зацвітуть, — вихвалявся він, позбиравши рештки попелу.

Ті слова почув вельможа.

— О, знову прийшов садівник-чарівник! Зроби-но так, щоб дерева зацвіли.

Та хоч як старався сусід, нічого путнього в нього не виходило: дерева не розцвітали.

— Ач який! Ще й брехати посмів! — закричав вельможа й наказав почастувати старого березовою кашею.

Як баба перетворилася в мале дитинча

Давно колись жили собі дід та баба. Одного разу пішов дід у ліс — рубати дрова на зиму. Була спека, і йому захотілося пити. Роззирнувся він навколо і під скелею побачив джерело з чистою, мов сльоза, водою.

— Чудово! Зараз нап'юся! — зрадів він.

Зачерпнув пригорщею води, випив — втома миттю пропала і в тілі заграла молодеча сила. Дід випростав згорблену спину й перетворився на жвавого юнака.

— Доброго тобі вечора, стара! Я повернувся, — привітався він, прийшовши додому.

— Доброго вечора! Як почуваєшся? — спитала баба, виглядаючи з дверей. — Ой, діду, що сталося? Ти так помолодшав...

Баба не могла отямитися від подиву.

— Здибав у горах джерело, напився з нього і вмить став молодим, — всміхнувся дід і розповів усе як було.

Бабу взяли завидки, і вона сказала:

— То може, й мені напитися тієї води? Розкажи, будь ласка, як добратися до того джерела!

Рано-вранці баба подалася в гори.

Почало сутеніти, а баби нема та й нема. «Що з нею трапилося? Невже заблукала?» — стурбувався дід і вирушив на розшуки.

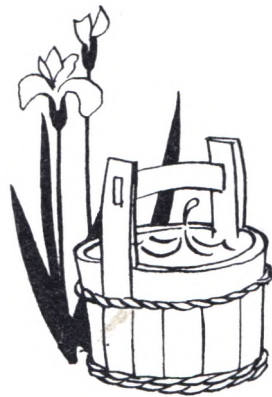
— Стара!.. Стара!.. Де ти? — гукав він, але ніхто не озивався.

Дід попростував до джерела з чистою, як сльоза, водою. Чує — начебто дитина плаче.

— Отакої! Звідки тут у горах узялася мала дитина?

Дід підійшов ближче, дивиться — аж то баба. Жадібна, вона перепилася джерельної води і перетворилася в мале дитинча..

Дід узяв бабу на руки і, зацитькуючи, поніс додому.

Небесний ланцюг

Жила собі колись у гірському селі мати з трьома дітьми. Одного дня покликала вона старших синів і сказала:

— Я піду на батькову могилу, а ви тим часом догляньте сестричку. Кажуть, у нашому лісі живе страшна відьма. Тож нікому дверей не відчиняйте.

— Добре, мамо, будемо обережні!

— Я на вас надіюся,— сказала мати й пішла, а хлопці замкнули двері на засув.

Через якийсь час хтось постукав. Хлопці підступилися до дверей, чують — відьма каже:

— Дітоньки, ваша мати прийшла!

Менший син хотів було відчинити двері, але старший зупинив його і сказав:

— Ану покажи руки!

Відьма показала: руки були волохаті.

— Ти — відьма! Йди собі геть! — Злякані брати презирнулися. Та

відразу заспокоїлися, бо ж двері були замкнені.— Ми тебе не впустимо!
У нашої мами руки гладенькі.

Відьма нехотя пішла. Та згодом обстригла волосся на руках, притрусила їх гречаним борошном і знову з'явилася.

— Дітоньки, відчиніть, ваша мати прийшла!

— Цього разу, мабуть, мама,— сказав менший брат і побіг до дверей.

— Не відчиняй! Треба спочатку перевірити,— зупинив його старший.

— Покажи руки!

Відьма показала: білі, гладенькі. Тільки от голос викликав підозру у хлопців.

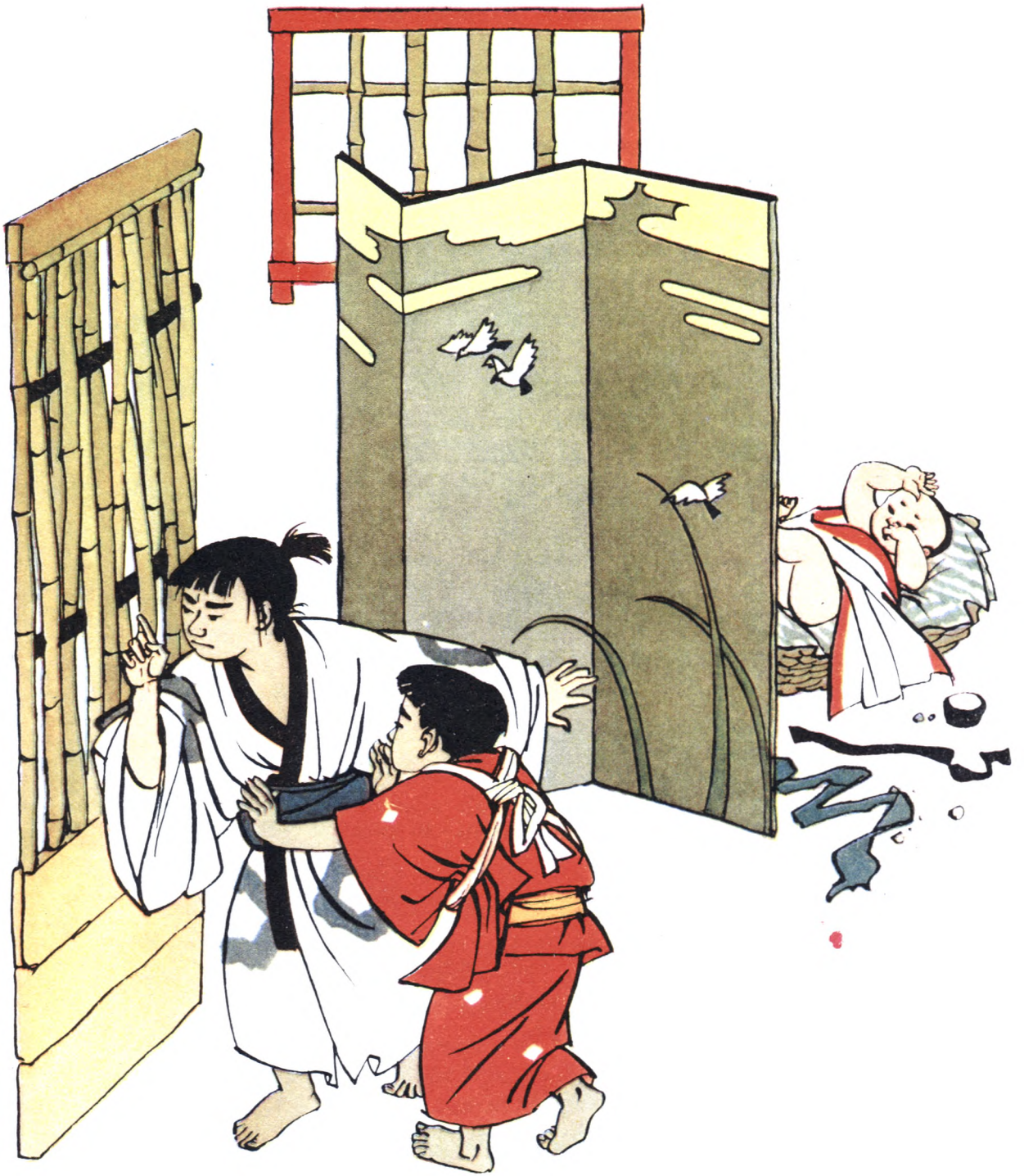
— У нашої мами голос ніжний. Не такий хрипкий, як у тебе. Ти — відьма!

— Зухвалі хлопчиська! Ось я вам зараз покажу! — пробурчала відьма й пішла.

Через якийсь час у двері знову хтось постукав:

— Дітоньки, відчиніть! Ваша мати прийшла, вам гостинців принесла!

Відьма напилася юшки з-під червоної квасолі, її голос пом'якшав і став схожий на материн.

Хлопці подумали, що цього разу прийшла мати, і відімкнули двері.

Прикинувшись матір'ю, відьма прошмигнула у кімнату до малої сестрички й довго звідти не виходила.

«Дивно»,— подумали брати і нишком зазирали туди. Бачать — страшна відьма гладить по голівці сестричку й примовляє:

— Гарненьке дитя! Спочатку з'їм тих двох, а вже потім тобою поласую.

— От попалися! Та це ж відьма! — Обидва хлопці зблідли й затрусилися. Адже було ясно, що відьма всіх їх з'їсть.

Брати схопили в кухні горщика з олією і вибігли в сад. Повилазили на дерево над ставком, а стовбур дерева облили олією.

Відьма метнулася слідом за ними. Дивиться — у ставку видно їхні тіні. Вона кинула у воду сіть, але нічого не впіймала. Бо хіба можна спіймати тінь?

Меншому братові стало смішно, і він хихикнув.

— Ось де вони, голуб'ята! — вигукнула відьма й кинулась до дерева, але хоч як старалася, вилізти не могла — ковзала вниз.

— Капосні хлопчиська! Та я все одно видряпаюся!

— Хіба що тоді, як серпом скористаєшся,— мимоволі сказав менший брат, не витримавши страшного відьминого погляду.

А відьма тільки того й чекала: побігла у повітку, взяла серп і почала з його допомогою лізти на дерево.

— Ой, тепер нам кінець! — Хлопці затремтіли й стали благати: — Боже, поможи!

І сталося чудо: з неба спустився залізний ланцюг. Брати вхопилися за нього й піднялися на небо.

А відьма як побачила це, то й собі взялася просити:

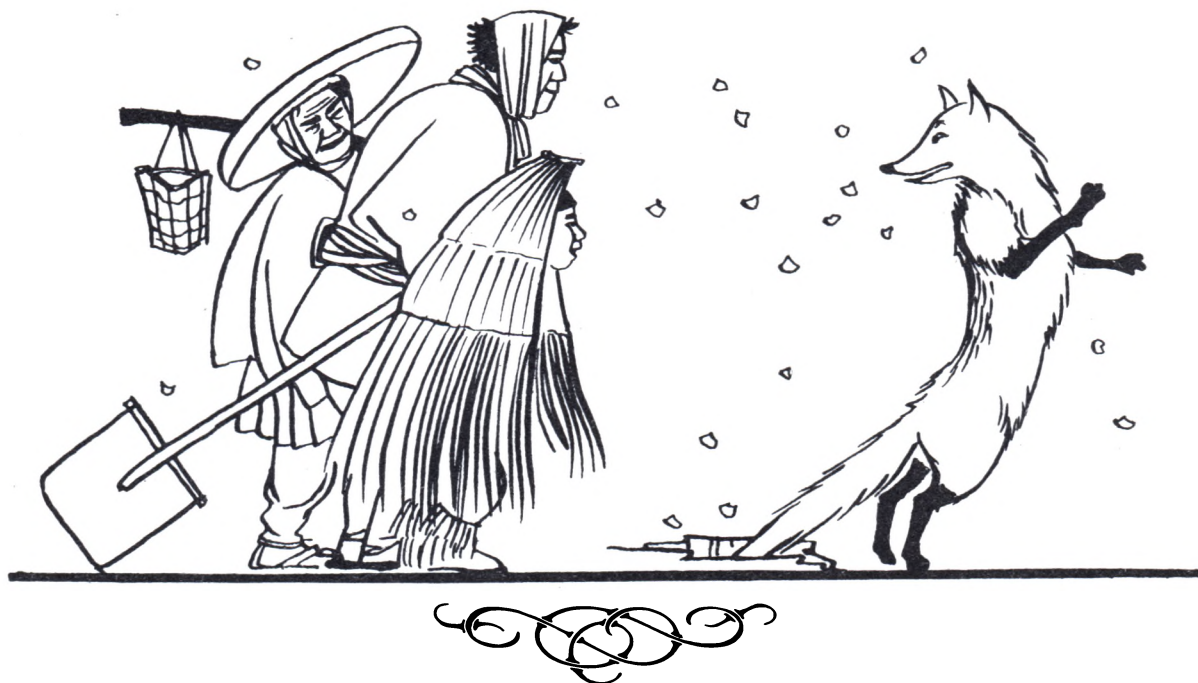
— Боже, спусти й мені хоч мотузку!

З неба спустилася гнила мотузка.

Відьма, зрадівши, схопилася за неї, але мотузка обірвалася. Відьма сторчголов упала на землю і спустила дух.

Один із братів, що піднялися на небо, став місяцем, а другий — зіркою.

Як лисиця дружила з видрою

Давно це було.

Одного дня зустрілися на дорозі лисиця і видра.

— Видрочко, я так рада тебе бачити! Збиралася оце до тебе йти,— сказала лисиця.

— Невже? В якійсь справі?

— Ні, просто так. Вирішила подружити з тобою і подумала: ми могли б запрошувати одна одну в гості,— відповіла лисиця.

— Справді! Але спершу приходь ти до мене. Бо я риби наловила. Лисиця погодилася. Завітала вона до видри, поласувала коропами та вуграми, а на прощання сказала:

— Щиро дякую за частування. Завтра ввечері приходь ти до мене. Тільки обов'язково.

Наступного вечора видра йшла до лисиці і все думала: «Чим же вона мене пригощатиме?»

Переступила видра поріг, дивиться — ніяких страв на столі нема, а лисиця сидить, утупивши погляд у стелю.

— Лисичко, що з тобою?

— Видрочко, пробач! Мені наказали дивитися на стелю й не ворушитися. Приходь, будь ласка, завтра.

Розчарована видра подалася додому.

Наступного вечора вона знову прийшла до лисиці. Дивиться — на столі пусто, а лисиця сидить у глибокій задумі.

— Лисичко, що з тобою?

— Видрочко, пробач. Я сьогодні збиралася тебе почастувати, але, на жаль, не спіймала жодної рибини.

Видра здогадалася, що лисиця її дурить.

— То, може, я тебе навчу, як рибу ловити? — запропонувала видра.— Піди на річку такого зимового вечора, як сьогоднішній, і вмочи хвіст у воду. Побачиш — до нього начіпляється сила-силенна риби.

— Справді, гарний спосіб ловити рибу! — зраділа лисиця.

Побігла вона на річку, опустила хвіст у воду і терпеливо чекає. Чекала-чекала, аж поки хвіст обважнів. «Ого, напевно, риби начіплялося!» — подумала лисиця.

Настав ранок, звідусіль позбігалися на річку люди.

— Дивіться, дивіться, он лисичка! — гукали вони.

Лисиця почула голоси, злякалась і хотіла дременути. Але хвіст не пускав — примерз до криги. Лисиця смикалася-смикалася, аж поки хвіст у неї відірвався.

— Ой!.. — зарепетувала вона і, затуливши лапою обрубок хвоста, майнула в гори.

У Мишачій країні

Жили колись собі були дід і баба.

Одного дня насипав дід у торбу гречаних коржиків, що баба напекла, та й подався до лісу по дрова.

Працював у поті чола, а опівдні розігнув спину й зітхнув:

— Ху-у, стомився! Мабуть, час уже й обідати.

Сів на колоду й заходився їсти коржики. Коли дивиться — перед ним миша.

— І ти голодна? На, їж! — сказав щедрий дід і кинув миші шматочок коржика.

Незабаром оточила його ціла зграя мишей.

— І ви хочете скуштувати гречаних коржиків? — спитав дід і віддав мищам майже всі коржики, сам нічого не з'їв.

Коли повернувся додому й розповів бабі про свою пригоду, та його похвалила:

— Добре зробив! Вони такі гарненькі, ці звірятка.

Якось навідалася до діда й баби знайома миша та й каже:

— Діду, недавно ви нас так щедро частували. Будь ласка, приходьте до нас у гості!

— А де ви живете?

— Побачите, йдіть за мною.

Дід пішов услід за мишею і невдовзі опинився перед маленькою ніркою.

— Як же я влізу в таку нірочку? — спитав він.

— Заплющіть очі й вчепіться руками за мій хвостик, — відповіла миша.

Дід послухався її, вхопивсь за хвостик і вмить опинився у Мишачій країні.

Розплющив очі, дивиться — в кухні великого будинку миші гуртом розкачують коржики з квасолі та чумизи й наспівують:

Хай буде нас і сто, і двісті,
А «няу» чути нам не хочеться!
Так-так, так-так,
А «няу» чути нам не хочеться!

Дід, усміхаючись, дивився і слухав. Аж тут до нього підійшла знайома миша і мовила застережливо:

— Діду, будь ласка, не кажіть «няу»! Бо ми дуже боїмося цього слова.

— А чого б це я мав казати «няу»?

Миша заспокоїлась, побігла в комору й принесла дідові свіжого коржика.

— Пригощайтесь, пригощайтесь! — припрошувала вона.

Миша так щедро частувала діда, що в нього мало живіт не луснув. А на прощання обдарувала купою грошей.

Вибрався дід із Мишачої країни так само просто: заплющив очі, вхопився за мишачий хвостик і вмить опинився вдома.

Почув про цю пригоду жадібний сусід і наступного дня, прихопивши з собою гречаних коржиків, подався до лісу.

Опівдні, коли він сів на колоду й узявся їсти коржики, до нього підбігла миша.

— На, їж! — роздратовано мовив сусід і кинув їй коржика.

Згодом миша повернулася й сказала:

— Просимо до нас у гості! Тепер наша черга вас частувати.

— Авжеж, авжеж! — зрадів сусід і пішов услід за мишею, а коли опинився перед ніркою, спитав: — А як же я влізу в таку нірочку?

— Заплющіть очі й вхопіться руками за мій хвостик!

Сусід послухався миші, вхопився за хвостик і вмить опинився в Ми-

шачій країні. Розплющив очі, дивиться — миші гуртом розкачують кор-
жики й наспівують:

Хай буде нас і сто, і двісті,
А «няу» чути нам не хочеться!
Так-так, так-так,
А «няу» чути нам не хочеться!

«Все відбувається так, як розповідав сусід,— подумав він, а сам не відводив очей від скриньки під стіною.— Цікаво, скільки грошей мені дадуть? От якби всі забрати!»

Тим часом з'явилася знайома миша і мовила застережливо:

— Діду, тільки не кажіть «няу»! Бо ми дуже боїмося цього слова.
«Он воно що! — подумав сусід.— То треба занякати по-котячому,
і миші відразу порозбігаються. А тоді й гроші можна буде забрати!»

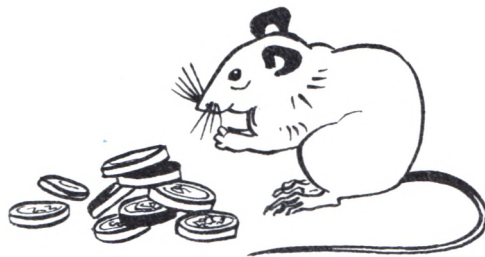
І він закричав:

— Няу!..

Тієї ж миті в Мишачій країні стало темно, а всі миші дременули геть.

«От добре, що ви повтікали!» — зрадів сусід і почав мацати навколо себе руками. На скриньку з грішми таки натрапив, та от лихо — дверей не знайшов.

Кажуть, нібито він задихнувся в Мишачій країні та й помер.

Як послушники перехитрили скупія-настоятеля

Давно колись поблизу міста Моріюка був храм. Його настоятель любив смачно попоїсти, гарно вдягтися, а як живуть інші люди, його мало цікавило.

У храмовому саду росла дивовижна груша, яка давала щоліта лише п'ять чи шість смачних-пресмачних плодів.

Настоятель не тільки оберігав її від птахів та гусені, але й постійно попереджав послушника:

— Гляди, не їж цих груш, бо вони отруйні!

Вранці та ввечері він неодмінно рахував груші й пильнував, щоб послушник не зірвав жодної.

Та от одного разу настоятель кудись пішов і послушникові закортіло скуштувати заборонених груш,— хлопець уже уявляв собі, як збиває їх тичкою,— але згадав, що його сваритимуть, й одумався. Але ненадовго, бо, коли побачив, як груші, такі здоровенні, жовтобок і й, мабуть, смачні, висять на гіллі, не міг стриматися. Він зірвав одну грушу, потім другу, третю. І тільки тоді, як на дереві залишилася одна-однісінька груша, схаменувся.

«Ой, що ж я наробив!» — злякано подумав послушник.

Аж тут він почув, що повертається настоятель. Хлопець поспішив йому назустріч, але ненароком розбив улюблений настоятелів чайничок. «Оце так халепа!» — картав себе послушник, ладний крізь землю провалитися від страху й сорому.

Та надворі не було нікого.

«Куди це подівся святий отець?» — здивувався послушник.

— Гей, хлопче! — почув він раптом настоятелів голос.

«Та це ж святий отець! Звідкіля він кличе?» — подумав хлопець і подався в сад. Дивиться — настоятель стоїть під грушею.

Хлопець підійшов до нього й заплакав, а настоятель гнівно вигукнув:

— Це ти поїв мої груші?!

Бідолаха вийняв із пазухи череп'я й жалібно мовив:

— Отче, я ненароком розбив чайничок і вирішив змити провину смертю — з'їв отруйні груші. Мабуть, скоро отрута подіє.

Настоятель промовчав, бо не знав, що відповісти.

Минув якийсь час. У храмі жило тепер троє послушників, а настоятель став ще скупіший, ніж раніше. Скажімо, звелить хлопцям лягти спати, а сам наминає рисові коржики, що їх понаносили парафіяни, аж за вухами ляцить.

Послушники затаїли проти нього злість, бо їм кортіло поласувати коржиками. Отож вдалися вони до хитроців. Прийшли до настоятеля й просять:

— Отче, дозволь нам узяти нові імена.

— Які?

— Я хочу називатися Фуфу, — сказав один послушник.

— Я — Бульбуль, — сказав другий.

— А я — Смакота, — сказав третій.

Нічого не підозрюючи, настоятель хихикнув і відповідає:

-- Які чудернацькі імена! Та нехай буде по-вашому. Відсьогодні називатиметеся Фуфу, Бульбуль і Смакота.

І от одного вечора послушники вдали, ніби сплять, а самі прислухаються, що робить настоятель.

А він тим часом надумав пекти коржики на вогні — захотів їсти. Незабаром коржики були готові. Настоятель узяв один і здмухнув із нього попіл: «Фу-фу!..»

Псчувши це, послушник на ім'я Фуфу зіскочив з постелі, прибіг до настоятеля й питає:

— Отче, вам чогось треба?

Настоятель невдоволено глянув на нього й спитав:

— Чого ти встав?

— А хіба ви мене не кликали?

— Еге ж, кликав. Запрошував на коржики,— збрехав настоятель, щоб приховати розгубленість, і поклав коржики на сковороду — варити у воді із соєвою підливою.

Через хвилину вода на сковороді почала булькати.

Як почув це булькання другий послухник, на ім'я Бульбуль, то вмить прибіг до настоятеля та й питає:

— Отче, вам чогось треба?

Обидва послухники з'їли свої коржики й голосно похвалили:

— Смакота!

— Смакота! — вторував їм настоятель.

В ту ж мить примчав третій послухник, на ім'я Смакота.

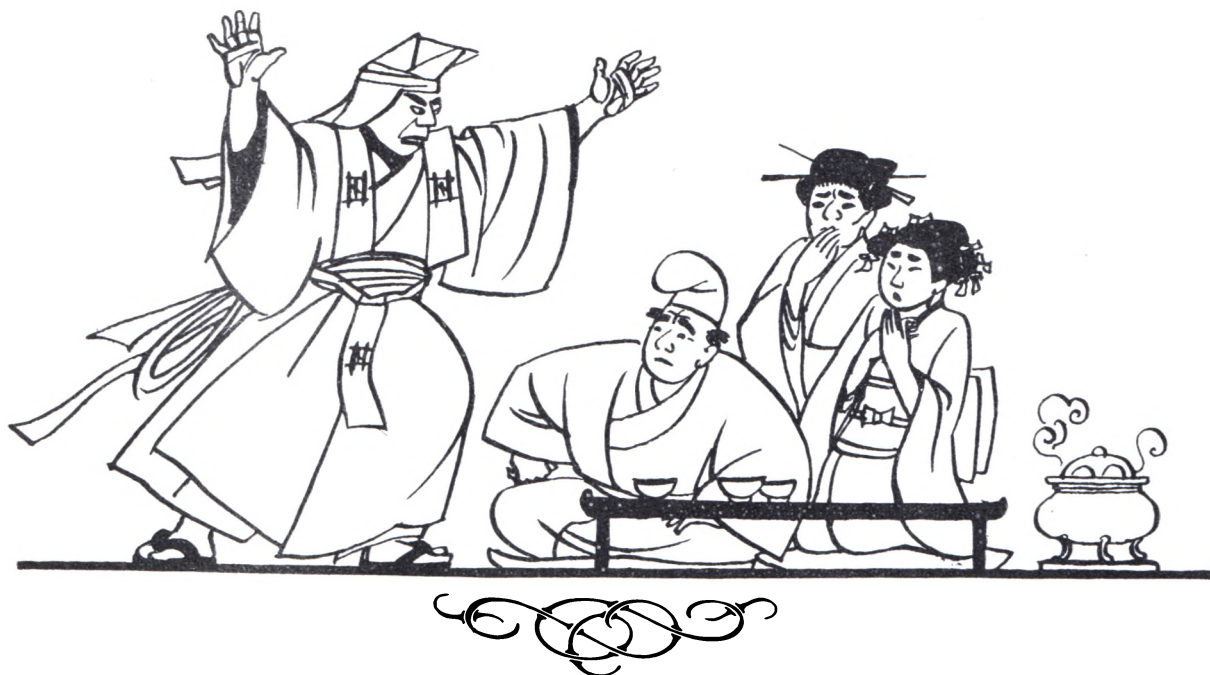
— Отче, вам чогось треба? — запитав він, витріщившись на коржики.

Довелось настоятелеві і з ним поділитися своїм добром.

Відтоді настоятель ніколи вже не їв окремо від послухників.

Сонько Нетаро

Жила собі колись жінка з ледачкуватим сином, який тільки те й знав, що вештатися по селу й спати, а через те люди прозвали його Соньком.

Мати не знала, що з ним робити.

— Слухай, Нетаро, ти вже дорослий. Годі тобі гуляти, час і до роботи братися,— нагадувала вона.

— Мамо, я саме думаю про це,— відповідав син і, наївшись досхочу, лягав спати.

Та от одного дня, коли мати вирушала до міста продавати вугілля, Нетаро попросив купити йому шапку та кімоно.

Мати послухала сина, бо подумала: може, він нарешті візьметься за розум.

І от Нетаро одягнув кімоно, надів шапку, напудрився так, щоб люди не впізнали, і, пробравшись нишком у дім сусіди-багача, заховався за божницею.

Настав вечір. Якраз тоді, коли багачева родина вечеряла, у кімнату вскочив Нетаро і нагнав на них великого страху.

— Хто ти? — запитали його.

— Мене послав бог — охоронець вашого роду. Велів, щоб ви віддали свою доньку заміж за сусідського парубка Нетаро, — відповів він, змінивши голос. — Бо інакше добра не ждять.

По цих словах Нетаро вибіг з дому.

У домі багача зчинився переполох: як же віддати єдину доньку за ледаря? Але не було іншої ради, і вдосвіта багач вирядив слугу до матері Нетаро.

— Попроси від мене, щоб Нетаро погодився стати моїм зятем.

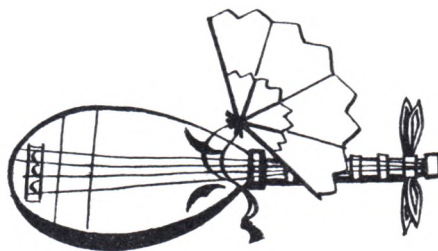
Мати розгубилася.

— Та що ви! Ми ж такі бідні! Де ж нам родичатися із заможними людьми, — відмовлялася вона. Але майбутній тесть наполягав, щоб Нетаро таки одружився з його донькою — мовляв, його багатства на всіх вистачить, і мати нарешті здалася.

Багач запросив теслярів та штукатурів, і незабаром замість халабуди у дворі Нетаро стояв гарний будинок. А потім було скликано людей і справлено гучне весілля.

Розповідають, начебто Нетаро сказав тоді матері:

— От бачиш, мамо, яка в мене розумна голова!

Про божество Дзідзо, якому смакували коржики

Жила собі колись в одному селі дівчина на ім'я Окійо. Батько й мати не могли нею натішитися, бо такої лагідної, дбайливої та вродливої дочки ще не було на світі.

Одного весняного дня Окійо взяла коржиків, що їх напекла мати, і пішла в поле збирати свіжу приправу для страв.

Захопившись роботою, вона незчулась, як настав полудень. Знайшла дівчина гарненьку місцинку, сіла, вийняла коржики і взялася їсти. Та несподівано один коржик випав у неї з рук і закотився поблизу в нору.

Окійо побігла слідом за коржиком. Дивиться — навколо густа темрява. Шукала, шукала навпомацки — коржика не знайшла.

«Оце так диво!» — подумала дівчина і в ту ж мить побачила перед собою Дзідзо — божество, яке охороняє дітей і подорожніх.

Окійо злякалася, та коли прийшла до тям, склала руки до купи й сказала:

— Сюди щойно закотився мій коржик, і я метнулася за ним. Пробачте, що порушила ваш спокій.

А божество Дзідзо на те:

— Та нічого. А твій коржик такий смачненький! Хочеш, я тобі заплачу за нього грішми?

І божество обдарувало дівчину купою золотих монет. Окійо зраділа, красенько йому подякувала й поквапилася додому. Розповіла батькові й матері про свою пригоду, і вони, щоб віддячити небу, повісили перед божницею лампадку.

Та жила по сусідству з Окійо інша, заздрісна дівчина на ім'я Оден зі своєю ріднею. Дізналася вона про щасливу пригоду, що сталася з Окійо, і жадоба не дала їй всидіти вдома. Завітала вона до Окійо та й питає:

— Окійо, скажи мені, як ти розбагатіла?

Хоч-не-хоч, довелося Окійо розповісти все, як було.

Оден так зраділа, що мало не вигукнула: «Невже це так просто?!» — і помчала додому. Мати напекла їй коржиків, й Оден подалася в поле.

Недовго збирала вона приправу для страв. Вийняла з хустки коржик і випустила з рук. Але він не покотився. Тоді Оден навмисне вкинула його в нору й сама полізла туди. Як і Окійо, вона незабаром побачила божество Дзідзо, а перед ним коржика.

— Дзідзо, візьми цього коржика, а мені дай грошей,— попросила Оден і шанобливо вклонилася.

— Якщо ти така жадібна, ось тобі! — І божество Дзідзо вдарило її мечем по плечу.— Вдаєш із себе ягнятко, а сама хитра, як лисиця! Забирай свого коржика і мерщій іди геть!

На цих словах божество Дзідзо зникло. Ледве зносячи біль, жадібна Оден поплентала додому.

А тим часом жадібні, як і їхня дочка, батько та мати ждуть не діждуться її, стоячи на воротах.

Удалині показалася Оден. Мати аж застрибала з радощів.

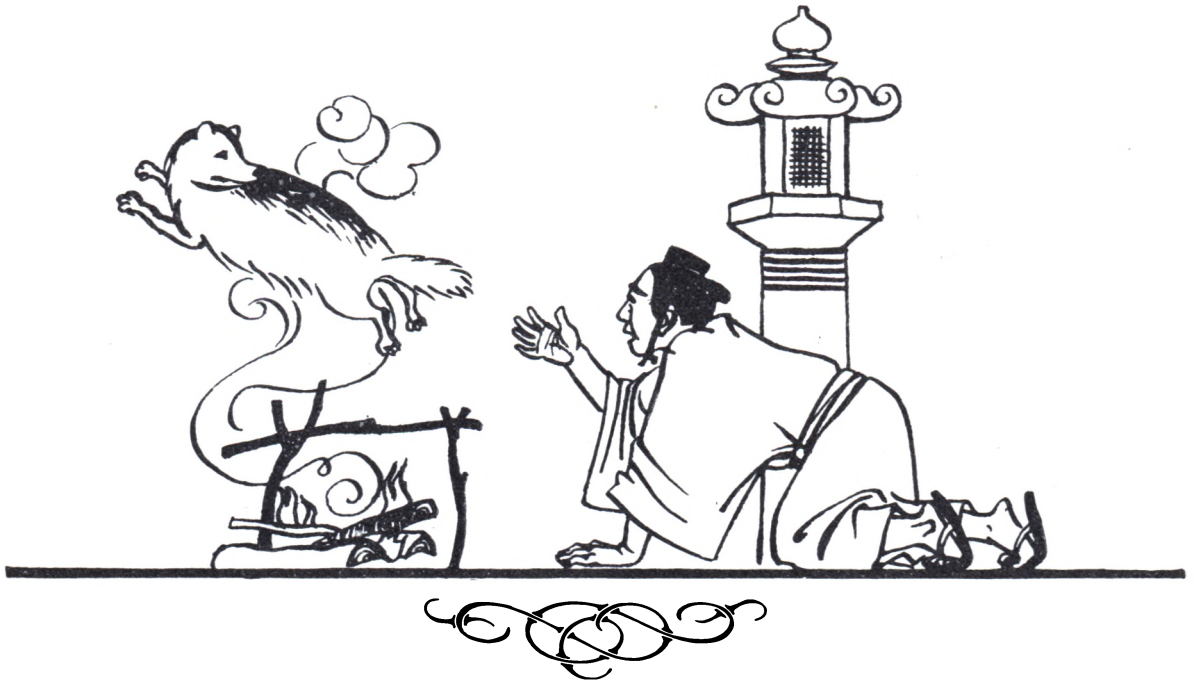
«Чого вона так поволі йде? Мабуть, чимало грошей несе»,— подумала стара.

Та коли Оден підійшла ближче, мати побачила, що вона вся заюшена кров'ю.

— Що з тобою, донечко? — запитала мати, але Оден не почула, а через силу проказала:

— Мамо, тату... Зі мною сталося нещастя...

На цих словах вона померла.

Як собака перетворився на чайник

Давно колись жили собі дід та баба, бідні, як мак начетверо. Вже й Новий рік надходив, а в хаті не було ні гроша.

— Чуєш, старий, треба щось купити на свято,— сказала баба.

— Та треба...— відповів дід і подався до міста.

Але грошей у нього не було, тож повертався він додому ні з чим, нарікаючи на гірку долю. Коли це на гірському путівці трапився йому танукі,— енотоподібний собака.

— Гей, чоловіче, чого зажурився?

— Як же мені не журитися, коли в кишенях вітер гуляє, а надворі холодно?— відповів засмучений дід.

— Я тобі допоможу: перетворюся у чайник, а ти продаси його настоятелеві храму.

— А хіба таке може бути?— недовіжливо спитав дід.

— Може. Продаси мене за три ріо.

— Ну що ж, хай буде по-твоєму,— погодився дід і пішов з танукі до храму.

Перед самими воротами храму танукі раптом перетворився у золотий чайник. Старий загорнув його в хустину і поніс продавати настоятелю.

— Отче, я приніс дивовижну річ! Золотий чайник.

— Що, що? Ану покажи!

Настоятель заходився обмацувати чайник, а потім клацнув по ньому пальцем:

— Непогана штука. Скільки просиш?

— Три ріо.

«Мабуть, такий чайник цього вартий»,— вирішив настоятель і заплатив дідові гроші.

— Чуєш,— звернувся згодом настоятель до послушника,— я збираюсь сьогодні ввечері готувати чай у новому чайнику. Вишаруй його гарненько.

— Слухаю.

Послушник мерщій поніс чайник до криниці й заходився чистити його щіткою.

Аж ось почулося:

— Повільніше три, а то шкіру на мені обдереш.

Приголомшений послушник кинув чайник і побіг до настоятеля.

— Святий отче, сталося диво: чайник заговорив!

— Та що ти кажеш! Це він так дзвенить. Взагалі дорогий чайник від легкого дотику руки видає мелодійні звуки,— переконував настоятель.

— Але ж я добре чув, як він сказав: «Шкіру на мені обдереш».

— Це тобі причулося. Як вишарував його, то накуп'яти води для чаю. Розгублено похитуючи головою, послушник налив у чайник води й підвісив над вогнем.

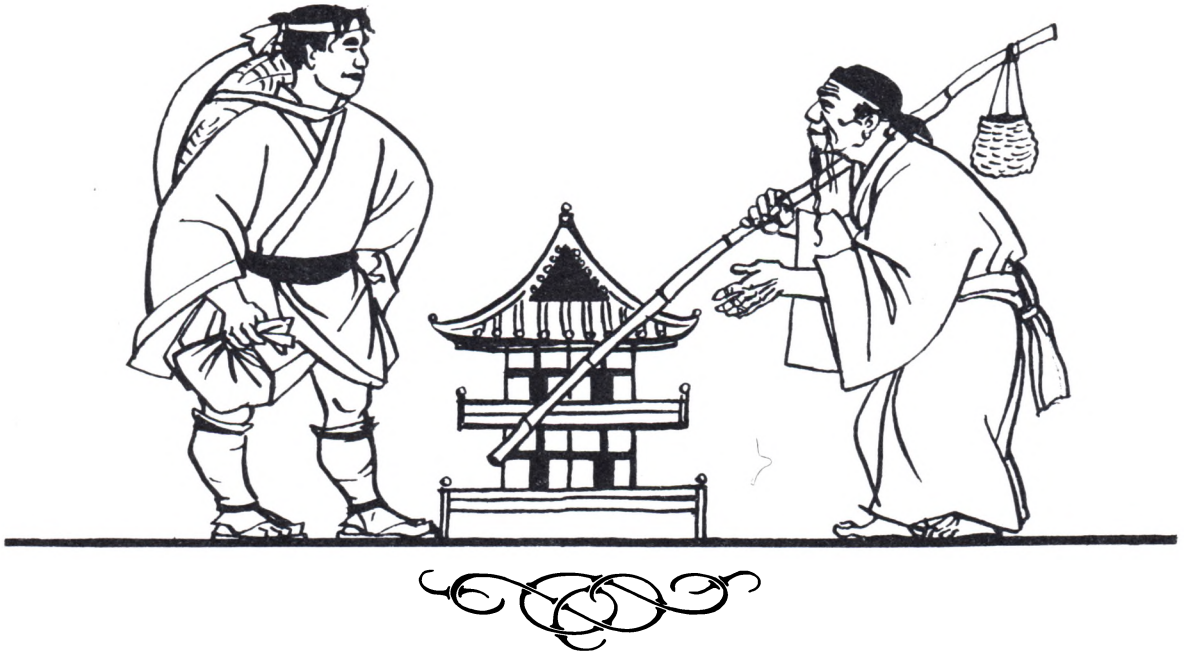
— О-о-о-ой!..— почувся зойк, і чайник закрутився дзигною.

Послушник зовсім сторопів:

— Святий отче, послухайте! Чайник коверзує!

«І що цей послушник знову белькоче?» — подумав настоятель і, буркочучи собі під ніс, підійшов до вогнища.

Раптом у чайника з'явилися спочатку передні лапи, потім задні й нарешті хвіст. Настоятель і послушник не встигли змигнути очима, як він перетворився у собаку і, збивши хвостом пилюку, дременував надвір.

Чому морська вода солонa

Жили собі колись два брати. Старший був дурний, а молодший — розумний.

Старший брат дуже хотів, щоб молодший пішов у прийоми, а молодший і сам був не від того, щоб зажити на стороні. Отож невдовзі він оженився, найняв у сусідів кімнату і сяк-так перебивався з молодою дружиною.

Але прийшла зима, роботи не стало, і під Новий рік у сім'ї молодшого брата не було й жменьки рису. Довелося йому йти до старшого брата — позичити рису.

— Немає в мене зайвого рису! — сказав старший брат. — А хіба твоя жінка не принесла тобі посагу? Я тобі й рисинки не позичу! Йди собі, звідки прийшов!

Молодший брат, засмучений, побрів навмання дорогою. На гірському перевалі він зустрів сивобородого дідуса, схожого на чаклуна. Дідусь збирав хмиз.

— Гей, чоловіче, куди йдеш? — спитав дідусь.

— Сьогодні останній день року, а я не маю чого пожертвувати богам,— зітхнув молодший брат.— Тож і шукаю: може, щось знайду.

— Ото біда!.. Ось, візьми ячмінний пиріжок,— мовив дідусь.— Піди до храму Лісового Духа — ген там видніє, бачиш? За тим храмом є печера, а в ній живуть карлики. Вони схочуть поласувати твоїм пиріжком. А ти скажи, що віддаси його тільки за кам'яну ступку.

— Дякую! Зроблю, як ви радите.

Молодший брат подався до храму. Справді, за храмом була печера, а в ній — сила-силенна карликів. Вони метушилися, намагаючись затягти до печери очеретину.

— Стривайте, я вам допоможу! — вигукнув молодший брат, і очеретина вмить опинилася в печері.

— О, який ти силач! — захоплено вигукнули карлики.

Аж тут котрийсь із них побачив ячмінний пиріжок.

— Як хочеться поласувати цим пиріжком! Віддай його нам! — мовив карлик, а інші підхопили хором: — Віддай нам пиріжок!

— Я згоден віддати, але тільки за кам'яну ступку,— відповів молодший брат — так, як навчив його дідусь.

— Он як! Але ж ступка — наш найдорожчий скарб... Та дарма — віддамо її тобі.

Певно, карлика́м дуже кортіло посмакувати пиріжком, раз вони згоди́лися віддати ступку...

Молодший брат, узявши ступку, пішов до гірського перевалу, де на нього чекав дідусь.

— Ну що, віддали тобі карлики ступку? — спитав той.

— Віддали, — відповів молодший брат.

— Чудово! А тепер послухай, що я скажу. Крутнеш ти цю ступку праворуч — одержиш усе, що в неї попросиш. Крутнеш ліворуч — вона перестане тебе обдаровувати.

Молодший брат красенько подякував дідусеві й побрався додому. Простелив циновку, поставив ступку, крутнув її праворуч і звелів:

— Сипся, рисе! Сипся, рисе!

І сталося чудо: за якусь мить на циновці лежала купа рису.

Далі молодший брат звелів:

— Висипайтеся, лососі! Висипайтеся, лососі!

Із ступки відразу повискакували здорові рибини.

— Голод більше нам не загрожуватиме! — вигукнув молодший брат.

— Яке щастя! А все завдяки тобі, — раділа й молода дружина.

Тепер у молодшого брата було все, чого душа забажає. Бракувало тільки пристойної оселі. І він знову крутнув ступку праворуч, і з'явився в нього гарний будиночок з коморою.

Молодший брат запросив до себе в гості рідню й сусідів, пригощав їх смачними наїдками і найкращими напоями.

«Як це він забагатів?» — дивувався старший брат, і взяли його заavidки.

Він став крадькома стежити за молодшим братом, і коли той пішов до комори, старший брат зазирнув у шпарину. Бачить — молодший брат крутить ступку й примовляє: «Сиптеся, солодоці! Сиптеся, солодоці!»

«Оце так диво! Не вірю власним очам!» — подумав старший брат.

Пізно ввечері, коли всі вже полягали спати, старший брат узяв ступку, побіг з нею на берег, сів у човен і поплив у море. Пливучи, наминав прихоплені разом із ступкою рисові коржики та солодоці. В роті у нього стало солодко-солодко, і захотілося йому чогось солоного.

«Спробую, на що здатна ця ступка», — вирішив старший брат.

Крутнувши ступку праворуч, він звелів: «Сипся, соле! Сипся, соле!»

І сіль посипалася. Незабаром насипався повен човен. Та от біда — старший брат не знав, як зупинити ступку, тож купа солі чимраз більшала. І човен кінець кінцем пішов під воду й потонув.

Кажуть, начебто й досі ступка крутиться на дні моря, бо нікому її спинити, й розсипає навкруг сіль. Отим-то морська вода й солона.

Як чоловік змітав з неба зорі

Давно колись в одному селі жив собі чоловік, якого звали Кітіго, а прозивали Перебрехою — за те, що був охочий до вигадок і неправди.

От якось той чоловік оголосив на все село:

— Сьогодні вночі змітатиму з неба зорі, тож приходьте збирати!

Але селяни не йняли йому віри й казали:

— Знову Кітіго хоче пошити нас у дурні.

Кітіго дуже розсердився.

— Не хочете — як хочете! Я сам позмітаю з неба зорі! А знаєте, що вони золоті? Дивіться, щоб не жалкували, коли я розбагатію! — попереджав він недбалих земляків.

— А може, Кітіго правду каже?.. Недарма зорі так блищать. Ну ж бо востаннє його послухаємося і зберемося увечері біля його дому, — вирішили селяни.

Кітіго взяв велику бамбукову мітлу й виліз на дах. Селяни, позадиравши голови, довго дивилися на небо, але жодна зірка не котилася з нього.

— Гей, Кітіго, що сталося? Чого ти баришся?

— А куди квапитися? Зірок на небі дуже багато, отож я думаю, котру із них змести,— відповів чоловік і замахав мітлюю.

Селяни позадирали голови ще вище, аж шиї їм заболіли.

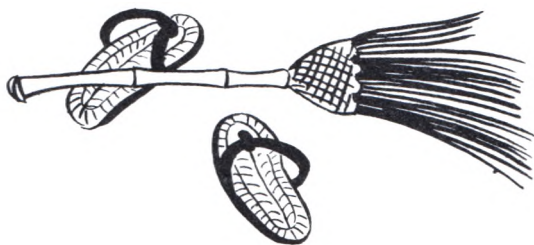
— Хто ж це витримає?.. І чого цей дурень воловодиться? — ремствували вони, але додому не йшли, чекали. А що, як зорі й справді виявляться золотими?

Нарешті по небу покотилася якась зірка.

— Гей, он зірка впала! Мерщій її хапайте! — закричав Кітіго.

Кажуть, люди разом із ним кинулися бігти туди, де впала зірка, але повернулися ні з чим, лише встигли посваритися між собою.

От і вся казка.

Як заєць відомстив танукі

Давно-давно колись жили собі в мирі та злагоді дід і баба.

Одного дня дід подався в поле сіяти ячмінь. Брав жменю зерен і розкидав, приспівуючи:

Зернинко, зернинко, стань тисячею зерен!

Зернинко, зернинко, стань тисячею зерен!

Аж тут де не взявся танукі⁴ — та й ну перекривляти діда:

Зогнийте, зернятка, зогнийте,

Щоб з тисячі лишилося одне!

«Який вредний танукі!» — розгнівався дід і кинувся до танукі, але той показав йому язика й дременув у гори.

З досади дід мало не тупав ногами. Вирішив він упіймати танукі й покарати. Обмазав пеньок, на якому той сидів, клеєм, а тоді знову почав сіяти ячмінь і приспівувати:

⁴ Т а н у к і — єнотоподібний собака.

Зернинко, зернинко, стань тисячею зерен!

Зернинко, зернинко, стань тисячею зерен!

Тим часом танукі знову прибіг і, всівшись на пеньку, почав пере-
кривляти діда:

Зогнийте, зернятка, зогнийте,

Щоб з тисячі лишилося одне!

Дід кинувся з мотузкою до танукі. Той висолопив язика і хотів був
дремнути, та не зміг — приклеївся до пенька.

— От, голубе, ти й попався! — мовив дід і, спутавши танукі мотуз-
кою, поніс його на спині додому.

— Стара, я впіймав танукі! Звари з нього юшку!

— Який гладенький! Зараз же приготую вечерю, — зраділа баба.

— А я піду на часинку до міста дещо купити, — сказав дід і, підві-
сивши танукі в кухні на мотузці, пішов.

Баба заходилася ліпити просяні коржики для діда.

Якийсь час танукі висів мовчки, а тоді обізвався людським голосом:

— Господинонько, як вам, певно, важко місити ці коржики! Коли
хочете, я вам допоможу. Тільки розв'яжіть мотузку.

— А ти не обдуриш?

— Та хіба я на таке здатен?

— Хай буде по-твоєму, — погодилася добра баба і, спустивши танукі
на землю, розв'язала мотузку.

Зраділий танукі взяв у лапи товкачик і почав товкти просо для кор-
жиків, примовляючи:

— Ліпіть, господинонько, коржики, ліпіть, ліпіть!

Та коли стара присіла навпочіпки, танукі як лусне товкачиком її по
голові! Баба впала на землю мертва.

— Так тобі й треба! — вигукнув танукі й дременув у гори.

— Який жах! — заголосив дід над бабою, коли повернувся додому.

Почув заєць, як дід плаче, та й питає:

— Діду, що сталося?

— Нечуване лихо: танукі вбив стару! — відповів дід крізь сльози.

— Заспокойтеся, діду, я помщуся за вашу бабу, — мовив заєць і зник.

Якось заєць ламав у горах бамбук. Підійшов до нього танукі та й
питає:

— Зайче, навіщо тобі бамбук?

— Скоро зима, зроблю собі з нього хатку.

— Я тобі допоможу! Хочеш?

— Коли твоя ласка.

Заєць і танукі наламали два оберемки бамбуку і закинувши їх собі на спину, пішли вузьенькою гірською стежкою.

Танукі, який йшов попереду, почув, ніби хтось черкнув кременем.

— Зайче, що це тріщить?

— Це пташка трісьтрісь з гори Трісьтрісь віщує, що скоро зима.

— Невже?

Танукі знову рушив, а заєць підпалив бамбук на його спині. Бамбук спалахнув і затріщав. Танукі злякався і, намагаючись скинути із себе вогонь, заволав:

— Рятуйте! Рятуйте!

І побіг світ за очі.

Минуло кілька днів. Заєць майстрував човен з кедрового стовбура. Підійшов до нього танукі з обсмаленою спиною та й каже:

— Ну й підвів ти мене того разу!

— Та що ви! Я вперше вас бачу! Ви, певно, із кимось мене сплутали, — відповів заєць байдужим голосом.

— Невже? Невже я помилився? — здивувався танукі. А тоді спитав: — Що це ти робиш, зайче?

— Скоро настане зима, в горах нічого буде їсти. Тож я майструю човен. Ловитиму рибу в річці.

Танукі теж закортіло мати човен.

— Слухай-но, зайче, зроби й мені човен!

— Гаразд! Собі зроблю з дерева, а тобі — з глини.

— Нехай буде по-твоєму.

Танукі приніс глини, і заєць, перемішавши її з сосною живицею, зліпив човен.

Коли обидва човни — глиняний і дерев'яний — були готові, заєць спустив їх на воду й сказав:

— Ну, то їдьмо рибалити!

— Їдьмо, — погодився танукі й сів у глиняний човен.

Незабаром вони випливли на середину річки. Та глиняний човен почав м'якнути й поволі тонути.

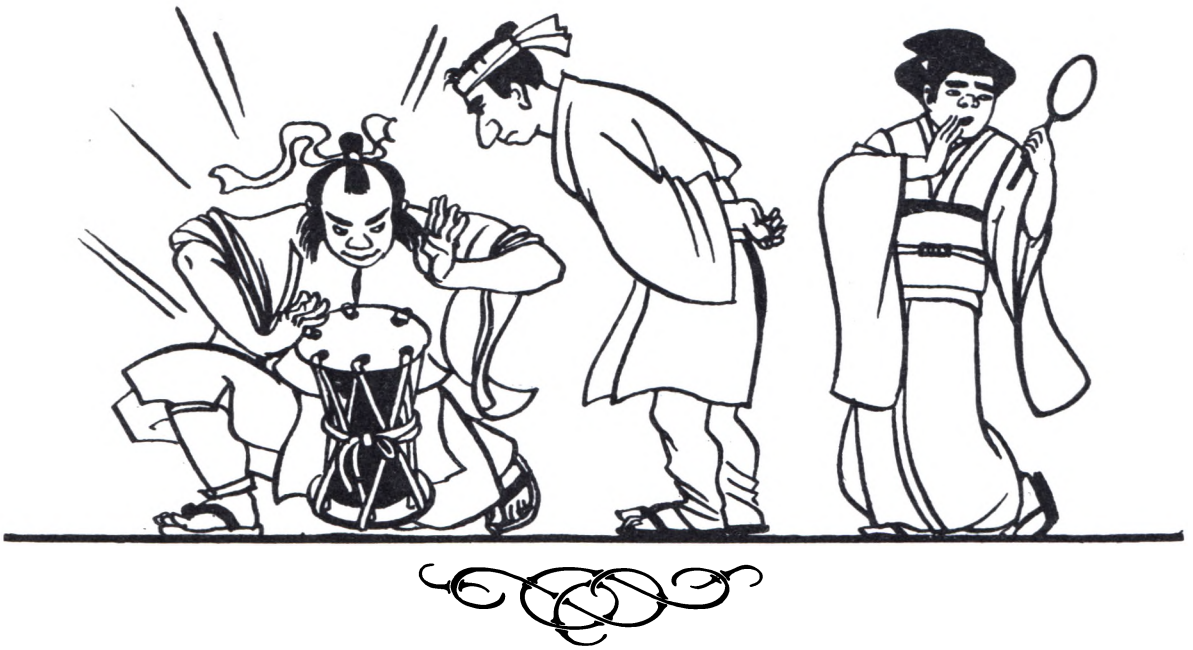
— Ой! Мій човен тоне! Зайче, рятуй! — заволав танукі.

Тим часом глиняний човен розвалився і разом з танукі пішов на дно. Заєць приплив до берега, вистрибнув з човна й помчав до діда.

— Діду, я помстився!

— Дякую! Дякую! — відповів дід і витер сльози.

Дивовижний барабан

Жив собі колись в одному селі чоловік на ім'я Генгоро. І був у нього дивовижний барабан. Ударить він у той барабан з одного боку, скаже: «Носе, витягуйся!» — і ніс видовжується. Вдарить з другого боку, скаже: «Носе, зменшуйся!» — і ніс укорочується.

Прийде до нього дівчина на порі й просить:

— Пане Генгоро, трохи видовжіть мені носа.

Генгоро вдарить по барабану з одного боку, скаже: «Дівочий носе, витягуйся!» — і приплюснутий ніс стає рівеньким.

Прийде кирпатий хлопець і просить:

— Пане Генгоро, вирівняй мого носа.

Генгоро вдарить по барабану з другого боку — і ніс стає рівним.

Отим-то всі селяни любили Генгоро, ніхто про нього і слова лихого не казав.

Та якось заманулося Генгоро перевірити, наскільки видовжується людський ніс. Він забув про свою обіцянку служити людям тільки на радість, ліг горілиць у лузі на траві та й почав бити в барабан.

— Носе, витягуйся! Носе, витягуйся!

Ніс Генгоро видовжувався, аж поки сягнув даху високого будинку. Та Генгоро не переставав барабанити:

— Носе, витягуйся! Носе, витягуйся!

Ніс його уже сягнув гірських вершин.

Генгоро стало важко дихати, але він не вгавав:

— Носе, витягуйся! Носе, витягуйся!

Тепер кінчик носа торкався хмари.

Та саме в той час на Небесній Річці будували міст. Якраз тоді, коли там показався ніс Генгоро, теслярі майстрували поруччя.

— А от і стовп!

Нічого не підозрюючи, вони міцно прив'язали поруччя до носа Генгоро.

«Ой, ніс уже не видовжується!» — подумав Генгоро і ще дужче забив у барабан, приказуючи:

— Носе, витягуйся! Носе, витягуйся!

Однак ніс уже його не слухався. До того ж, його кінчик почав свербіти.

«Мабуть, за щось зачепився. Треба вкоротити і перевірити», — вирішив Генгоро.

— Носе, зменшуйся! Носе, зменшуйся!

І ніс почав укорочуватися — та водночас Генгоро завис над землею.

— Ой, що це таке? Хтось тримає мене за ніс! Треба поспішати!

Генгоро несамовито бив у барабан і швидко піднявся понад хмари. Міст уже був готовий, теслярі пішли.

— Який дурень прив'язав мене тут?!

Генгоро розплутав мотузку — і полетів з моста сторчголов.

— Рятуйте! Рятуйте! — закричав він і шубовснув у велике озеро.

Захлинаючись водою, Генгоро насилу випливав і раптом відчув, що став легеньким-легесеньким.

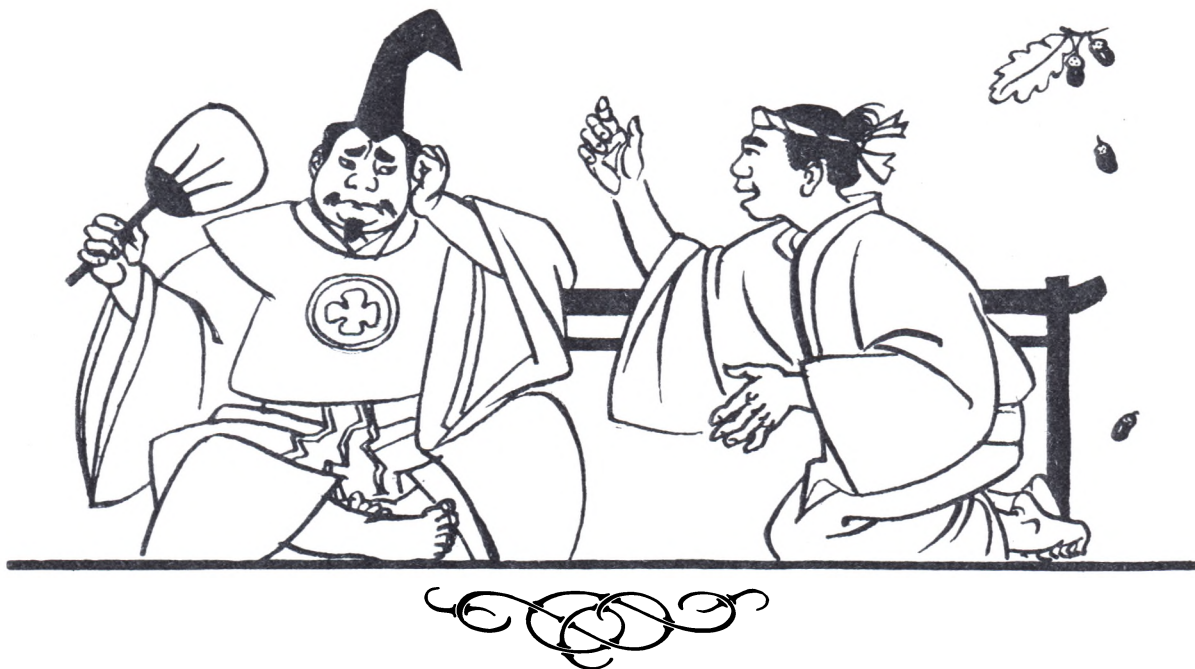
«Ну, дякувати долі, живий!» — подумав він.

Справді, він урятувався, але перетворився у карася.

Ось чому ще й тепер в озері Біва живе риба «генгоробуна» — карась «генгоро».

Про вельможу, що був охочий до балачок

Жив собі колись у провінції Нагадо один вельможа. Великий мастак поговорити і послухати чийсь теревені, він розіслав по всіх усюдах таке оголошення: «Хто мене забалакає, за того віддам свою улюблену дочку».

І тоді посунули до нього юнаки — кожен прагнув йому догодити й стати зятем багача.

Та от біда — вельможа слухав чужі розповіді безперестанку й ніколи не втомлювався. Тож не дивно, що охочі одружитися з його дочкою за день-два знесилювалися й замовкали.

Проте вельможа не втрачав надії.

Одного дня з'явився ще один чоловік, який виявив бажання погостити з вельможею.

— Хто ти? — запитав його вельможа.

— Найкращий оповідач у світі, — відповів чоловік.

- Зумієш мене забалакати?
- Нема нічого простішого! — засміявся чоловік і почав:
- Десь колись ріс високий дуб...
- Кажеш — високий?
- Авжеж. Товстелезний, в тридцять три обхвати, а висотою тридцять три тисячі тридцять три кени, три сяку і три суні ⁵...
- Нічого й казати, велике дерево.
- І було на ньому без ліку жолудів — як на небі зірок або піщинок на морському узбережжі...
- Справді, багатенько.
- От достигли жолуді й почали по одному падати. Та оскільки той дуб ріс на скелястому березі озера, то один жолудь падав у воду — буль! — а другий на камінь — бац!.. Один у воду — буль!.. Другий на камінь — бац!.. Буль!.. Бац!.. Буль!.. Бац!.. Буль!.. Бац!..
- Зрозуміло. А далі що?
- А далі один — буль!.. другий — бац!.. Буль-бац!.. Буль-бац!..
- Всі вже попадали?
- Та ні! Буль-бац!.. Буль-бац!.. Буль-бац!... Буль-бац!..
- Ще довго вони падатимуть?
- Досі впала лише одна трильйонна частина жолудів, тож до кінця ще далеко — не одна тисяча років. Так-от, один жолудь — буль!.. Другий жолудь — бац!.. Буль-бац!.. Буль-бац!.. Буль-бац!..
- Нарешті оте «буль-бац!» так вельможі набридло, що він не витримав і сказав:
- Годі! Віддам дочку за тебе.
- Кажуть, що й після цього вельможя не втратив охоти до балачок, але зятя більше не чіпав.

⁵ Кен, сяку, сун — одиниці довжини; один кен — 1,81 м, один сяку — 30,3 см, один сун — 3,03 см.

Як невістка провчила скупу свекруху

Давно колись жила собі баба з невісткою. Та не було між ними злагоди. Баба тримала невістку в чорному тілі: сама вишком наїється, а невістка голодує.

Одного дня, коли свекруха була вдома сама, принесла їй сусідка коржиків.

— Дякую, дякую! Я їх зараз же скуштую,— сказала баба і поїла майже всі коржики.

Лишилося тільки п'ять, але і їх баба ой як не хотіла віддати невістці! А тому поклала коржики у горщик, гарненько його прикрила й поставила у комод. Та все одно не заспокоїлася, аж поки не звеліла коржикам:

— Слухайте уважно. Як невістка загляне, перекиньтесь жабами.

Баба повторила заклинання кілька разів і пішла з хати.

Однак невістка, яка саме повернулася з поля, все це бачила й чула, заховавшись за дверима. «От скнара!» — подумала вона, а коли стара вийшла з двору, то вийняла з комода коржики й з'їла.

«Треба провчити свекруху!» — вирішила невістка.

Побігла вона на город за хатою, наловила жаб, напустила їх у горщик і гарненько його прикрила, а сама знову пішла в поле.

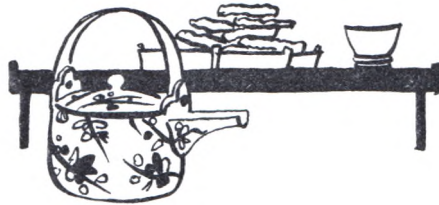
Невдовзі свекруха повернулася додому і, згадавши про коржики, поспішила до хати.

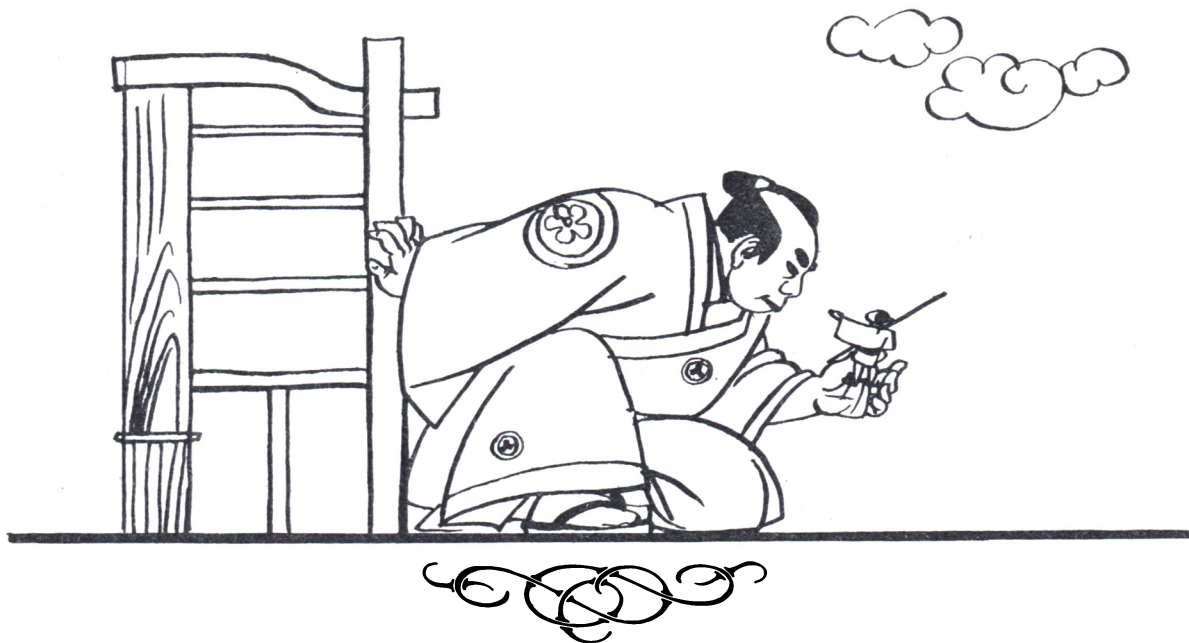
«Добре, що нема невістки»,— подумала вона і вийняла з комода горщик.

Та от диво — коржики обернулися в жаб і повистрибували з горщика. Баба сторопіла.

— Ой, коржики, таж це — я, це — я! Як будете так стрибати, то вся начинка з вас повипадає! — благала стара і кинулася вслід за жабами.

А жаби стриб у город за хатою — тільки їх і бачили.

Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик

Давно колись жили собі чоловік і жінка, та не було в них дітей. А тому ходили вони щодня у храм молити богів, щоб ті послали їм хоч би малюсінького хлопчика.

І от одного дня знайшовся в них синок завбільшки з мізинчик.

— Ой, яка гарненька дитина! — раділа мати.

— Скоро підросте і нам допомагатиме! — тішився батько.

Батько й мати назвали сина Іссумбосі, тобто Хлопчик-Мізинчик, і берегли його як зіницю ока. Хлоп'я було розумне, та от біда — нітрохи не росло.

Минув час, і от надумав Іссумбосі вибитися в люди, впав навколішки перед батьками і просить:

— Будь ласка, відпустіть мене у столицю.

Спочатку батько й мати не знали, що й відповісти, але згадали, який він у них розумний, і погодилися з його проханням. Хлопчик зробив собі меч із голки, що дала мати, і вранці всі троє подалися на берег річки.

— До побачення! — гукнув Іссумбосі і поплив униз за водою у чайній чашці, веслюючи хасі⁶.

Через кілька днів добрався він до столиці, переповненої людьми, каретами і кіньми.

— Оце так столиця! — промовив хлопчик, прошигуючи між ногами у людей.

Невдовзі його увагу привернув величезний будинок.

— Дозвольте зайти! Дозвольте зайти! — гукнув Іссумбосі щосили, стоячи на ганку.

За якийсь час двері відчинились, і на порозі з'явився ошатно вдягнений вельможа.

— Дозвольте зайти! — так само голосно повторив Іссумбосі.

— Цікаво, хто це говорить?

Спантелчений вельможа оглянувся навколо.

— Я тут! Я тут!

⁶ Х а с і — дерев'яна паличка для їди.

Іссумбосі вибрався на гета⁷ і затупцяв ногами.

— Ого, який дивовижний чоловічок!

Вельможа посадив Іссумбосі на долоню.

— Мене звати Іссумбосі. Я хотів би стати вашим слугою,— мовив хлопчик.

— Гарзд, я беру тебе на службу.

Вельможі відразу сподобався цей маленький, але жвавий хлопчик.

Іссумбосі був працьовитий і кмітливий, а тому в домі всі його любили. Та найбільше припав він до серця дочці багатого вельможі.

Одного разу Іссумбосі супроводжував її до храму. Дівчина боялася, щоб на хлопця не наступили ногою, і посадила його за пояс свого кімоно⁸. Коли ж вони поверталися додому, в темній вуличці на них раптом напали два оні — чудовиська в людській подобі з бичачими рогами і тигрячими іклами.

— Стривайте! Я вам покажу!

Іссумбосі вискочив з-за пояса дівчини і замахнувся мечем-голкою.

— Ха-ха-ха! Що це за дрібнота? — зареготав один із напасників і, схопивши Іссумбосі лапою, кинув його собі в пащу.

Хлопчик був маленький, тож міг вільно бігати в животі чудовиська і колоти його мечем.

— Ой, болить! Ой, болить!..— заволато чудовисько і, виплюнувши хлопчика з пащі, дременуло світ за очі.

Тоді Іссумбосі стрибнув на обличчя другого чудовиська і виколов йому око.

— Ой, рятуйте! Ой, рятуйте! — затуливши обличчя лапами, заволав другий напасник і накивав п'ятами.

Коли Іссумбосі опам'ятався, то побачив перед собою на землі маленький чарівний молоток — скарб чудовиськ.

Дочка вельможі махнула цим молотком і промовила:

— Іссумбосі, стань великим!

І тоді сталося чудо: Іссумбосі почав рости і за мить перетворився на вродливого юнака.

Кажуть, що незабаром після того Іссумбосі оженився з дочкою вельможі, викликав до столиці своїх батьків і всі вони зажили разом у добрі і в щасті.

⁷ Г е т а — дерев'яне взуття на високих підставках.

⁸ К і м о н о — японська національна одежа.

Горобчик Одрізаний Язичок

Жили собі колись дід та баба. Якось дід знайшов у лісі маленького горобчика, що випав з гнізда, пожалів його і приніс додому.

Одного дня пішов дід у ліс по дрова, а баба заходилася прати білизну. Випрала її, хотіла накрохмалити, та коли зайшла в кухню, крохмалю в тарілці не було. Навколо тарілки, цвірінькаючи, стрибав горобчик.

— То це ти з'їв крохмаль?! — розгнівалася баба і, схопивши ножиці, відрізала горобчикові язика.

Увечері повернувся додому дід із оберемком дров на спині.

— Ото втомився! А як там мій горобчик поживає?

І дід рушив до клітки.

Тоді перелякана баба призналася:

— Він з'їв крохмаль, а тому я відрізала йому язик і випустила.

— Що ти наробила, стара! За таку дрібницю язика відрізати?

Дід узяв у руки горобчикову клітку й заплакав.

Наступного дня дід прокинувся рано-вранці і пішов шукати свого улюбленця.

— Де живе Горобчик Одрізаний Язичок? Де живе Горобчик Одрізаний Язичок? — розпитував він, блукаючи по бамбуковому гаю.

— Я тут! Я тут! — почувся з гущавини.

— Ось я тебе і знайшов! — зрадів дід, коли натрапив у густих заростях на гарненький будиночок.

Горобчик Одрізаний Язичок вийшов йому назустріч і вклонився.

— Дідусю, пробач, що я вчора з'їв крохмаль! — мовив він.

— Та нічого. Біда тільки, що стара так жорстоко з тобою вчинила.

Коли дід зайшов у будиночок, його обступили горобці.

— Будьте як удома! Будьте як удома! — припрошували вони.

Діда пригощали смачними стравами, співали йому пісень, розважали танцями. Він так розвеселився, що мало не забув про свій дім, і підвівся лише тоді, як стемніло.

Горобці винесли дві скриньки і сказали:

— Ось важка, а ось легка скринька. Беріть ту, яка подобається.

— Я старий і краще візьму легку, — відповів дід, рушаючи в дорогу.

Повернувшись додому, він відкрив скриньку й не повірив власним очам: скринька була повна-повнісінька великих і малих золотих монет.

— Ой, скільки добра ти роздобув! Я теж хочу розбагатіти! — вигукнула баба і, не слухаючи дідових умовлянь, подалася в бамбуковий гай.

— Де живе Горобчик Одрізаний Язичок? Де живе Горобчик Одрізаний Язичок? — питала вона.

— Я тут! Я тут! — почувся з гущавини.

Незабаром баба опинилася перед гарненьким будиночком. Назустріч їй вийшов Горобчик Одрізаний Язичок.

— Ласкаво просимо! Заходьте!

— Ні, ні! Я поспішаю додому. Давайте скриньку! — відповіла баба, оглядаючись навколо.

Горобці винесли дві скриньки.

— Ось важка скринька, а ось легка. Беріть ту, яка вам до вподоби.

— Я беру важку.

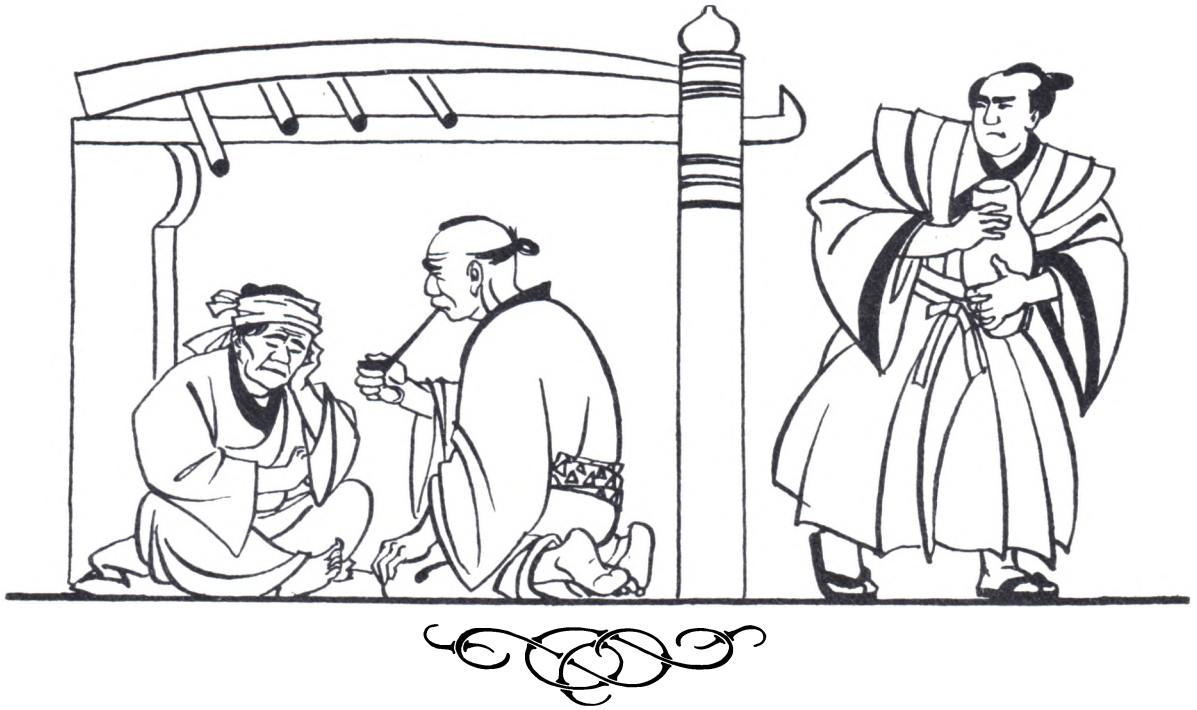
Баба завдала скриньку собі на спину й рушила додому.

Заточуючись, — адже скринька була дуже важка, — вона нарешті вибралася з гаю, але далі не могла ступити й кроку — так утомилася.

«Перепочину трохи й гляну на монети», — вирішила баба й поставила скриньку на землю.

— Ой!.. — закричала баба, коли, відкривши скриньку, побачила: з неї повзуть вужі, гадюки, сколопендри.

Кажуть, баба тікала, як несамовита, і благала: «Рятуйте! Рятуйте!»

Щастя з неба і з-під землі

Жили собі колись в одному селі дуже чесні дід і баба. Якось почув дід од людей, що в новорічну ніч присниться гарний сон, коли покласти під подушку картинку, на якій намальовано корабель скарбів. Тож і вирішив зробити під Новий рік так, як велів цей звичай.

Прокинувся дід уранці та й каже радісно:

— Стара, я бачив, ніби з неба зійшло на нас щастя. Таке диво ще ніколи мені не снилося.

— От і чудово! Це добра прикмета,— відповіла баба.

Минув січень, а незабаром і весна прийшла.

— Сьогодні гарна погода, мабуть, час уже й горох садити,— сказав якось дід і подався на поле.

Як розпушував землю, під мотикою щось дзенькнуло.

— Ой, що це? — здивувався дід.

Копнув глибше — з-під землі показався глек. Глянув дід усередину — а там повно золотих монет, великих і малих.

«Оце знахідка! Але ж мені снилося, що щастя прийде з неба, а не з-під землі. Я не маю права на це золото»,— подумав дід і присипав глек землею.

Коли він повернувся додому й почав розповідати про свою пригоду бабі, до них навідався жадібний сусід.

— Що ти кажеш? Знайшов глек із грішми? Напевно з моїми. Бо мені снилося, що моє щастя прийде з-під землі,— сказав сусід і помчав на поле.

Глянув у глек — а звідти вилетіли бджоли й покусали йому обличчя, руки й ноги.

«Обдурив мене дід!» — подумав розгніваний сусід і, зав'язавши глек ганчіркою, приніс додому. Вибрався драбиною на дах хати чесних діда й баби і зазирнув через комин. Дід і баба саме про щось веселенько гомоніли.

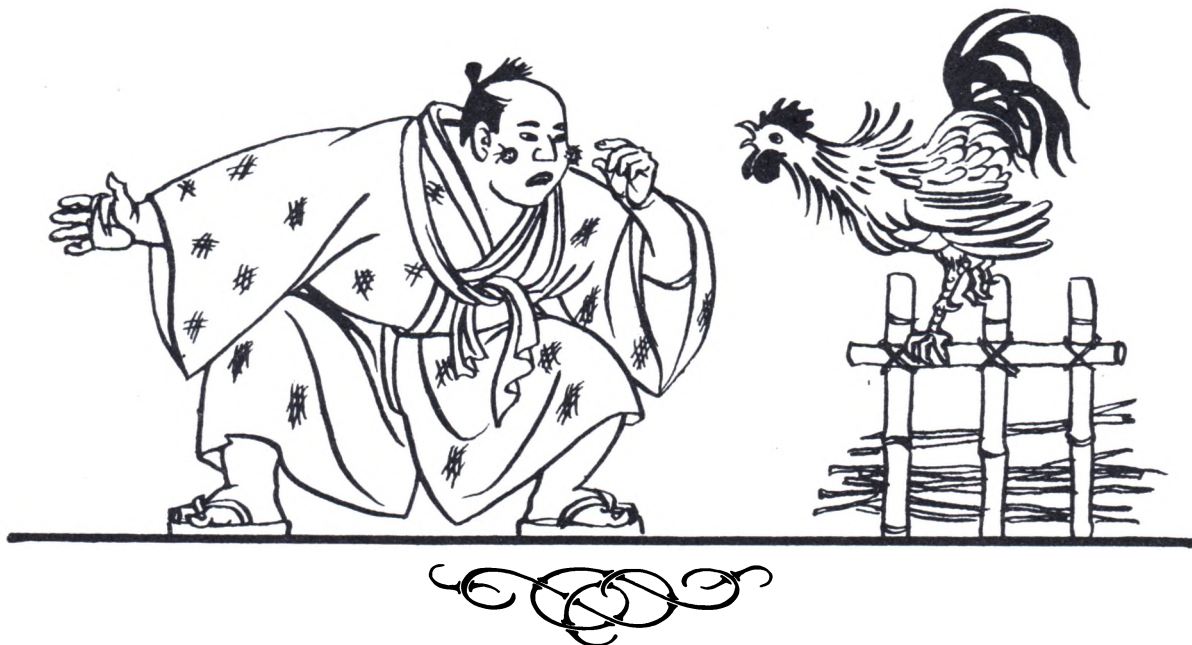
— Щоб знав, як людей дурити! — сказав сусід і почав витрушувати з глека бджіл. Та з нього не бджоли вилетіли, а посипалися золоті монети — великі й малі.

— От бачиш, стара, до сусіда щастя прийшло з-під землі, а до нас — з неба! — сказав дід.

Дід і баба тішились не натішилися золотим дощем.

Кажуть, відтоді вони розбагатіли і жили в достатку та в щасті.

Як чоловік позбувся бородавки

Давно колись був собі чоловік з великою бородавкою на правій щоці. Одного дня, коли той чоловік збирав у лісі хмиз, знялася страшна буря.

— Цур тобі, пек тобі! — закричав чоловік і заховався у печеру.

«От лихо! Хоч би недовго лютувала», — роздумував він, але буря його не слухалася, а щораз дужчала.

Тим часом день скінчився і надворі стемніло. Чоловіка охопив такий страх, що й сон його не брав.

Нарешті опівночі буря вщухла. З-за хмар показався місяць.

— Ото була буря! — проказав чоловік, уже збираючись виходити з печери, та раптом почув знадвору галас, Висунув голову, дивиться — веселяться, ставши в коло, чудовиська оні. сині й червоні, з бичачими рогами і без них.

«От тобі й маєш! Оце пригода!» — подумав чоловік і затрусився, мов у лихоманці.

А тим часом чудовиська заходилися танцювати під звуки барабана й флейти.

— А-ха-ха! О-хо-хо! А-ха-ха! О-хо-хо!

Чоловік так захопився незвичайним видовищем, що й забув про недавній страх. Навіть більше — ноги його самі просилися до танцю.

Раптом вожак чудовиськ, що сидів посередині кола, закричав:

— Хто іще краще станцює?

Почувши ці слова, чоловік не міг стриматися:

— Ой та-та! Ой то-то! Ой та-та! Ой то-то!

Приспівуючи, чоловік вистрибував у танці, як несамовитий. Приголомшені чудовиська дивилися на нього, роззявивши роти, а тоді й самі пішли в танок, приказуючи: «Ой та-та! Ой то-то! Ой та-та! Ой то-то!»

— От молодчага! От молодчага! — хвалив чоловіка вожак, звівшись на ноги.

Флейта і барабан грали щораз гучніше, а чудовиська весело стрибали навколо чоловіка.

Тим часом небо на сході засіріло і заспівали півні. Чудовиська відразу припинили і перестали танцювати. Навколо стихло, і чоловікові знову стало лячно.

— Ох і мастак ти танцювати! — сказав вожак, підійшовши впритул до чоловіка. — Такого видовища я ніколи ще не бачив. Слухай, приходь ще раз до нас у гості!

— Обов'язково прийду! — відповів чоловік, хоча сумнівався, чи дотримає обіцянку.

— З твого обличчя видно, що прийдеш! — раділи чудовиська, обступивши чоловіка. — Та все одно залиш нам щось коштовне під заставу. Ну хоч би бородавку.

«От і добре!» — подумав чоловік, але вирішив передчасно не радіти, бо, гляди, й життя ненароком позбудешся.

— Трохи потерпи, ми тільки бородавку вирвемо! — сказали чудовиська.

— О-ой! — скрикнув чоловік, і бородавка зникла у нього з обличчя.

— Ку-ку-рі-ку! — вдруге заспівали півні, і чудовиська зникли, наче їх хто злизав.

Незабаром на сході з'явилося сонце, і чоловік повернувся додому.

Треба сказати, що сусід того чоловіка теж мав бородавку, але на лівій щоці. Вранці, коли чоловік повернувся з лісу, сусід, побачивши його, здивувався:

— Чоловіче, куди ділася твоя бородавка?

— Ось послухай, що зі мною сталося, — сказав чоловік і докладно розповів про свою нічну пригоду.

— От цікаво! От цікаво! — повторював сусід, а ввечері подався до лісу. Заліз у печеру і став дожидати чудовиськ.

Вони не забарилися і, добряче впившись, почали танцювати.

«Які страшні! Це, мабуть, вони», — вирішив сусід, відчуваючи, як увесь тремтить.

— Невже веселий дядько не прийде? — спитало одне чудовисько.

— Мабуть, що ні, — відповіло друге.

— Напевно прийде. Бо залишив у нас коштовну річ — бородавку, — заперечило третє.

Стрибаючи, чудовиська роззиралися навсебіч — шукали свого знайомого.

«Ой, як страшно! Але ж треба будь-що позбутися бородавки», — подумав сусід і, заплющивши очі, вибрався з печери.

— От добре, що ти прийшов! Танцюй, швидше танцюй!

Чудовиська радісно заплескали лапами. Флейта і барабан зазвучали ще гучніше, ніж минулого разу.

Чудовиська стрибали навколо сусіда так близько, що йому здавалося: ось-ось вони вгородять у нього зуби.

Сусідові ставало щораз страшніше, тож ноги і руки його не слухалися.

— Як ти погано танцюєш! Не так, як учора. Хлопці, проженімо його! — раптом закричав вожак. — Слухай, чоловіче, бери свою бородавку і геть звідси!

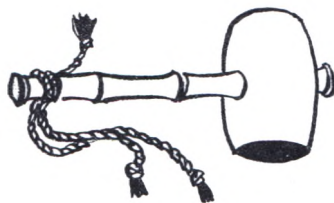
Сусід ойкнув і мацнув рукою праву щоку — тепер і там сиділа бородавка.

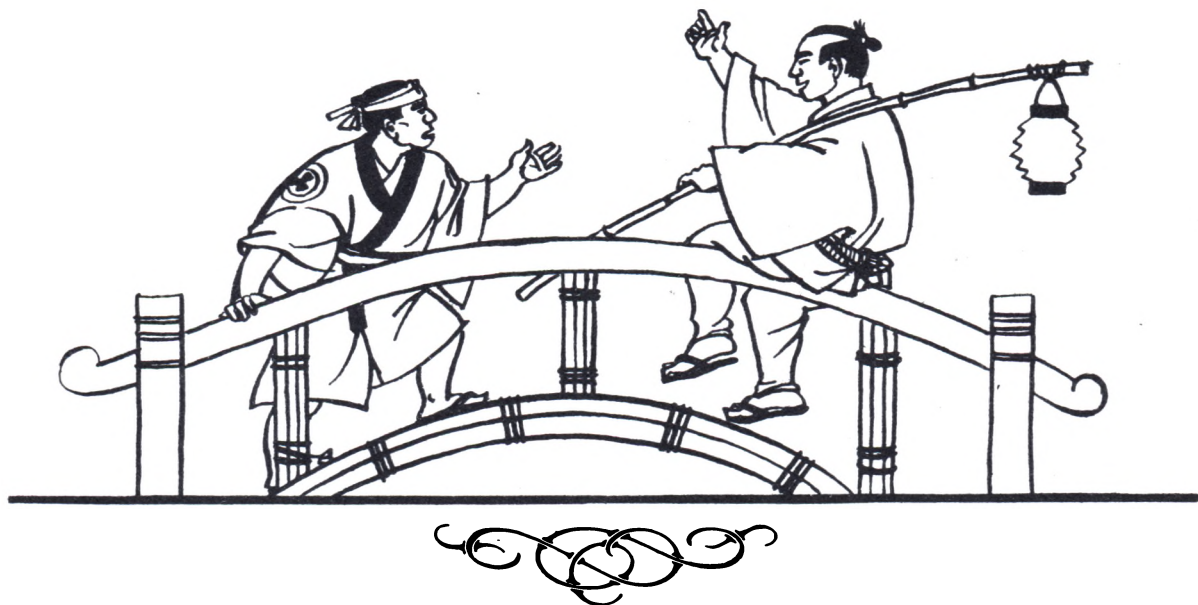
Аж тут заспівали півні. Чудовиська принишкли і вмить щезли.

— Почекайте! Почекайте! — гукав сусід.

Та чудовиськ як і не було.

Ось так і залишився сусід з двома бородавками — на лівій і на правій щоці.

Пригода на мосту Купуймісо

Давно колись у селі Саваяма в провінції Хідзен жив собі вугляр на ім'я Нагайосі.

Якось уночі йому приснилося, ніби в його узголів'ї стоїть дідуган, схожий на чаклуна, і каже:

— Нагайосі, іди до містечка Такаяма і стань на мосту Купуймісо. Тоді напевно почувеш щось важливе.

Чоловік прокинувся і подумав: «Який дивний сон! А може, й справді почую щось важливе?»

Він устав ще вдосвіта, завдав на плечі мішок із вугіллям і вирушив до Такаями.

Блукаючи вулицями містечка, вугляр водночас шукав моста Купуймісо. Цей простий, складений з колод міст було перекинуто через гірську річку для того, щоб люди могли купувати м'ясо в крамниці на протилежному березі. А тому його назвали мостом Купуймісо.

Нагайосі простояв на цьому мосту цілий день, але не почув нічого важливого. Так було і на другий, і на третій, і на четвертий день. Однак Нагайосі не повернувся додому і на п'ятий.

Нарешті до нього підійшов крамар, що бачив його щодня на мосту, і спитав:

— Чого це ви стоїте тут щодня?

— Та, знаєте, уві сні мені з'явився чаклун...— І Нагайосі розповів усе, що йому снилося.

Крамар зареготав.

— Хіба ж можна вірити снам? Мені теж недавно приснився дідуган, схожий на чаклуна, і сказав, що начебто в Саваяма живе чоловік на ім'я Нагайосі...

— Хто? Нагайосі?..— почувши своє ім'я, вигукнув Нагайосі.

— А хіба ви його знаєте? — недовіжливо запитав крамар.

— Ні, не чув про такого,— збрехав Нагайосі.

— Зрештою, де ж це видано, щоб чоловік, який приснився, та жив насправді! Дідуган уві сні сказав, начебто під сосною коло хати того чоловіка закопаний скарб. Але я не знаю того чоловіка та й снам не вірю. І вам не раджу. Тож забудьте про це й повертайтеся додому,— сказав крамар й пішов геть.

Почувши це, Нагайосі подумав: «От і справджується мій сон!» — і побіг додому, немов на крилах. Копнув під сосною, дивиться — а там купа золота.

Кажуть, відтоді Нагайосі зажив у добрі й достатку.

Як мишку віддавали заміж

Давно колись у коморі одного дому оселилася миша зі своїм чоловіком. Жили вони заможнo: в коморі були і рис, і ячмінь, і пшоно, і квасоля. Та от біда — не мали вони дітей.

Тож почали вони молити богів:

— Пошліть нам, боги, дитятко!

І незабаром народилася в них мишка. Батьки так нею тішилися, так її доглядали, берегли як зіницю ока.

Мишка росла просто на очах і скоро стала найвродливішою з усіх своїх ровесниць у Мишачій країні.

Отож батьки почали думати про її заміжжя.

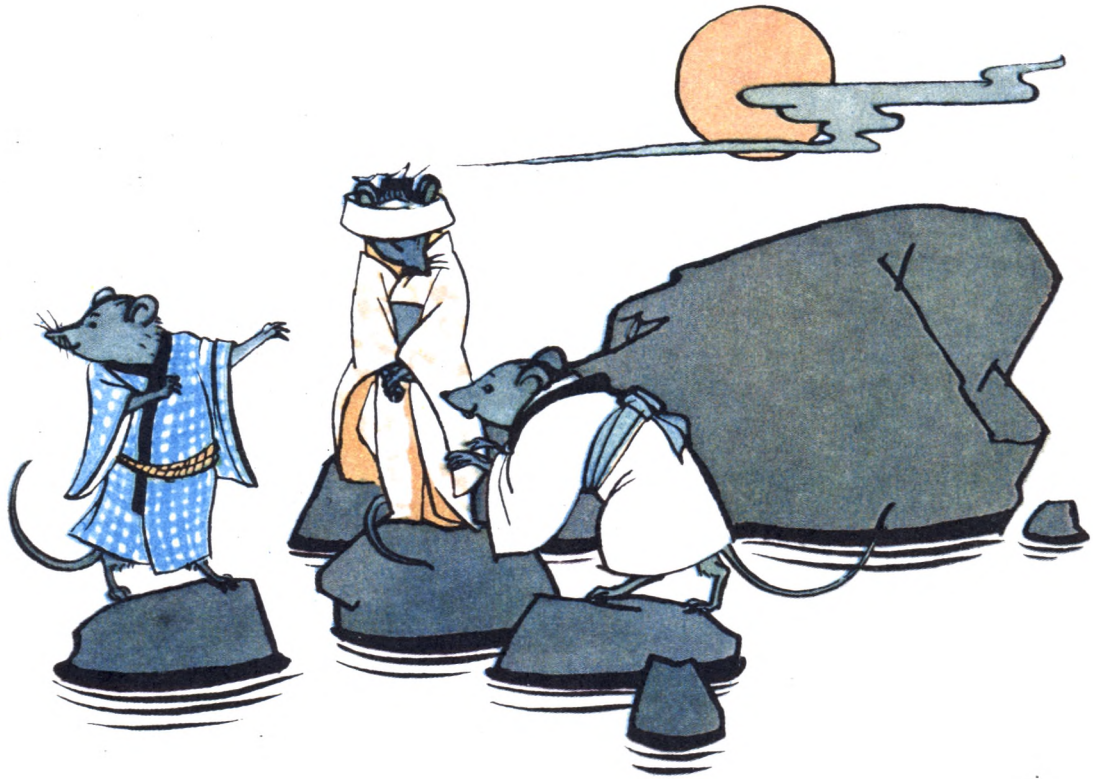
— Серед мишей нема пари для такої красуні, — казала гордовито мати.

— Правду кажеш, нашій доньці треба знайти найкращого у світі нареченого, — погоджувався чоловік.

Вони довго радились і нарешті зійшлися на тому, що ним може бути тільки Сонце, яке осяває увесь світ.

Отож одягли вони доньку в найдорожче кімоно і втрюх піднялися на небо.

— Ясне Сонце, Ясне Сонце! Ти — наймогутніше на світі. Будь ласка, візьми собі за дружину нашу доньку,— гечно попросили батько й мати. Сонце всміхнулось і сказало:

— Та що ви! Є й за мене могутніші.

— Могутніші за тебе?.. Хто?..— спитав здивований батько.

— Туман. Бо хоч би скільки я старалося — як він насуне, то я стаю безсиле.

— Еге ж, твоя правда,— підтакнули миші й пішли до Туману.

— Сизий Тумане, Сизий Тумане! Ти — наймогутніший на світі. Будь ласка, візьми собі за дружину нашу доньку.

Туман насупив брови і сказав:

— Та що ви! Є й за мене могутніші.

— Могутніші за тебе?.. Хто?..— здивувався батько.

— Вітер. Бо хоч би скільки я старався — вітру мені не подужати: він розвіює мене за одним подмухом.

— Еге ж, твоя правда.

Подалися миші до Вітру.

— Буйний Вітре, Буйний Вітре! Ти — наймогутніший на світі. Будь ласка, візьми собі за дружину нашу доньку.

— Та що ви! Є й могутніші за мене.

— Могутніші за тебе?.. Хто?..

— Причілок дому. Бо хоч би скільки я дмухав, він не ворухнеться. Причілкові ніщо не рівня.

Мишачі батьки з донькою спустилися на землю і пішли до білого Причілка їхньої комори.

— Непохитний Причілку, Непохитний Причілку! Ми не знали, що ти наймогутніший на світі. Будь ласка, візьми собі за дружину нашу доньку.

Вражений Причілок відповів:

— Та що ви! Є й могутніші за мене.

— Могутніші за тебе?.. Хто?..

— Ви, миші. Хоч би яким міцним я був, ваші гострі зуби прогризають у мені дірку.

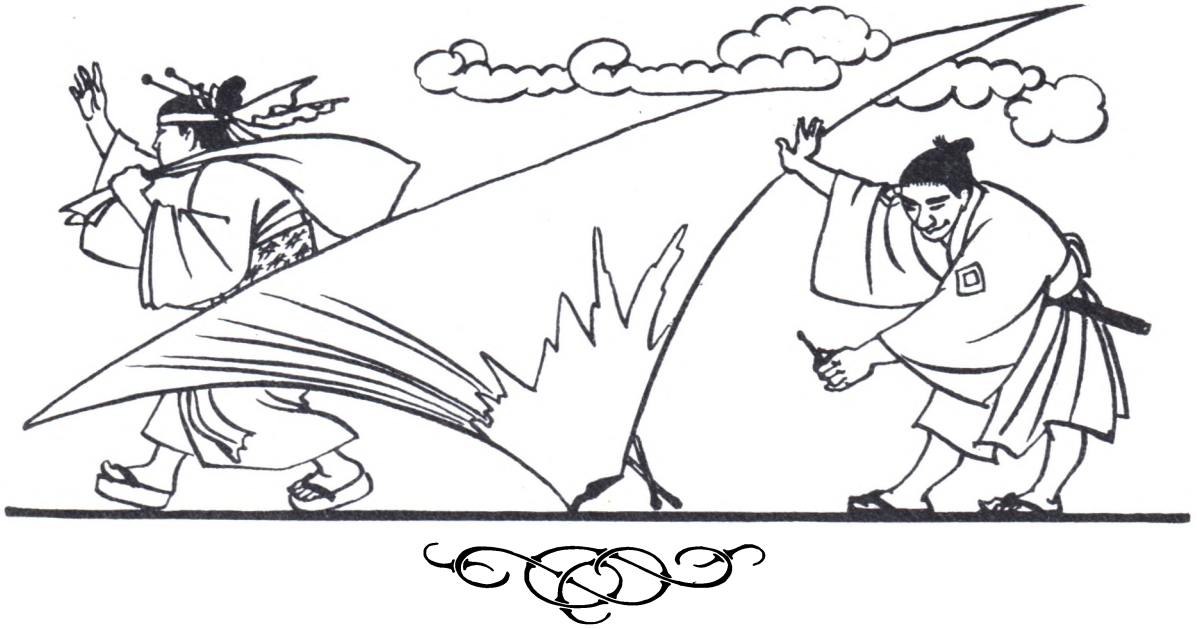
— Еге ж, правду кажеш,— погодився батько й сказав дружині: — Чуєш, жінко, наймогутніші у світі — миші. Як ми цього раніше не помітили?

— Справді. Пару нашій доньці треба шукати серед мишей.

Як задумали, так і зробили: взяли собі зятя із свого, мишачого, племені.

Мишенята-молодята жили у злагоді, батьків поважали і діток плодили.

Брехун з брехунів

Давно колись жив у місті Нарі чоловік, який прагнув одного: здобути собі серед людей слави брехуна з брехунів.

Отож одного дня пустився він у мандрі. Поїхав на схід і нарешті добувся до Камакури.

«Найшвидше б зустрітися з тутешніми брехунами!» — проказував він подумки і раптом побачив дороговказ із написом: «Село Брехачі».

«Отут я зможу нарешті набрехати, скільки сам схочу!» — зрадив чоловік і повернув до села.

Незабаром він побачив на узбіччі хлопчика в брудній, подертій одязині.

— Гей, хлопче! Я — брехун з брехунів! Проведи мене в село, — просив чоловік.

— Не можу — хату стережу. Гора Фудзі перекинулась, і батько пішов підперти її трьома кадильними паличками. Повернеться аж затемна.

— А де ж твоя мати?

— Немає. Учора ввечері полилася вода з берегів Біва, і мати побігла перепиняти їй дорогу мішком рисових висівок.

«Чудово бреше, нічого не скажеш!» — захоплено подумав брехун з брехунів. Та за мить схаменувся — хіба можна йому, брехунові з брехунів, кимось іншим захоплюватися?

І він сказав:

— А ти знаєш, хлопче, що недавно зірвався страшний вітер, який зірвав дзвін із дзвіниці храму Великого Будди в Нарі й поніс його кудись на схід?

— Авжеж, знаю.

— Ну, коли знаєш, то скажи, де він упав.

— Заплутався у павутинні на горищі нашої хати і так набридливо гудів, що довелося віялом його вимітати.

— Це правда?

— Правда. Як не вірите, спитайте у людей.

— Зрозуміло, зрозуміло, — відповів приголомшений чоловік.

«Якщо малі діти в цьому селі такі спритні на язик, то якої брехні можна сподіватися від дорослих? — міркував він. — Очевидно, на перемогу надії мало».

Кажуть, після такої розмови брехуна з брехунів в цьому селі більше не бачили.

Про батька і вірного сина

Давно колись жив собі син, дуже вірний своєму батькові.

Та з діда-прадіда був у тій стороні звичай відносити в гори й залишати там батька або матір, коли їм сповниться шістдесят років. За недотримання того звичаю місцевий вельможа жорстоко карав.

І от настав час і цьому синові нести батька в гори, бо сповнилося йому шістдесят.

— Тату, простіть мене! — благав крізь сльози син, вирушаючи в дорогу з батьком на спині.

Довелося йти крізь темний ліс і бамбукові зарості.

Син помітив, що батько раз у раз ламає гілки з дерев, і захвилювався:

— Тату, навіщо ви це робите?

— Щоб ти дорогу назад знайшов і щасливо повернувся додому.

«Який жорстокий звичай! Як же мені покинути такого доброго батька?» — подумав син і знову заплакав.

— Не плач, сину, не плач! Мені теж довелося віднести твого діда у гори. Не докоряй собі, ти ні в чому не винен. Це вельможа підтримує такий поганий звичай.

Син засмутився іще більше, а потім сказав:

— А чому це я повинен лишати вас, тату, в горах? Я нізащо цього не зроблю, навіть якщо мене чекає найстрашніша кара.

Як сказав, так і зробив: повернувся додому разом із батьком. А щоб люди не знали, заховав його у погребі за хатою і потай носив йому їсти.

Одного разу вельможа звелів своїм підлеглим сплести з попелу мотузку. Та хоч як люди сушили собі тим голови, нічого не могли придумати. Добрий син теж не знав, що робити, і звернувся за порадою до батька.

— Це ж так просто! — відповів той. — Спочатку треба сплести мотузку, а потім покласти на дошку і спалити.

Син вчинив так, як сказав батько, і приніс вельможі мотузку з попелу.

— О, чудово придумано! — похвалив вельможа.

Іншого разу вельможа передав хлопцеві гладко обстругану палицю і звелів визначити, з якого боку був корінь.

Хлопець думав-гадав, у розумних людей розпитував, та все марно. Тоді звернувся за порадою до батька.

— Це ж так просто! — відповів батько. — Кинь палицю у воду, і там, де вона зануриться глибше, буде корінь.

Син поспішив до вельможі, а той питає його:

— Ну як, здогадався?

— Здогадався. Треба кинути палицю у воду, і там, де вона зануриться глибше, буде корінь.

— Правильно. Ти розумний хлопець. Наостанок дам тобі ще одне завдання, — сказав вельможа і велів зробити барабан, який гудів би сам по собі.

«Ох і важке завдання!» — подумав хлопець і подався до батька.

— Це ж так просто! — відповів батько. — Принеси з лісу бджолиний рій і купи у кушніра дві шкури.

Син зробив так, як звелів батько: приніс з лісу бджолиний рій і купив у кушніра дві шкури. Батько зшив барабан і впустив усередину бджіл. Від легенького дотику пальцями бджоли починали гудіти, а разом з ними й барабан.

Зраділий хлопець поніс барабан вельможі.

— Вельможний пане, я зробив барабан, що гуде сам по собі.

— Ану покажи!

Вельможа взяв у руки цей інструмент — бджоли загули, а разом з ними і барабан.

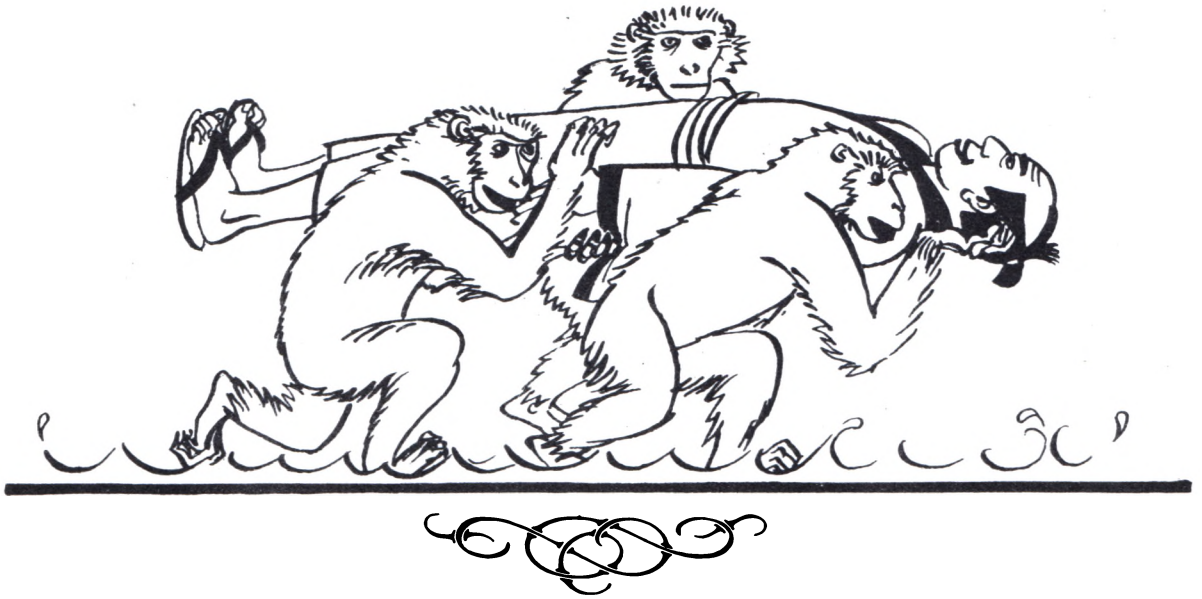
— Чудово придумано! — похвалив вельможа. — А тепер проси будь-яку винагороду. Тільки спочатку скажи, як ти додумався розв'язати такі складні завдання.

— Мене навчив цього старий батько, що переховується у погребі, — щиро признався хлопець.

— Невже старі люди такі розумні? — здивувався вельможа. — Коли так, то віднині я не вимагатиму, щоб їх відносили помирати в гори.

Кажуть, що той син повернувся додому із щедрими подарунками.

Мавпи й божество Дзідзо

Жив собі колись дід.

Одного дня пішов він у ліс по дрова, дивиться — згряя мавп переносить через річку кам'яну статую божества Дзідзо.

«Цікаво!» — подумав дід і став на березі, як статуя.

Зібралися навколо нього мавпи.

— А от іще один Дзідзо! Це ж гріх, як він тут стоятиме. Треба віднести у храм,— вирішили вони, підняли старого на плечі й почалапали річкою вбід.

Дід мало не пирснув зі сміху,— йому здалося, наче його лоскочуть,— але стримався. Хіба ж Дзідзо вміє сміятися?

На протилежному березі стояв храм. Мавпи внесли діда туди, поклали перед ним цілу купу пожертв і пішли.

Дід розплющив очі, дивиться — перед ним коржики, фрукти і коштовності. Він зрадів і забрав їх додому.

Згодом, коли показував родичам свою здобич, до хати нагодився жадібний сусід.

— Оце дивина! Як же ти розбагатів? — спитав він. А коли дід роз-

повів про свою пригоду, сусід сказав: — Спробую і я прикинутися Дзідзо.

Наступного дня подався сусід у ліс і на березі річки прикинувся статуєю Дзідзо.

Незабаром з'явилися мавпи.

— А от іще один Дзідзо! Це ж гріх, як він тут стоятиме. Треба віднести у храм,— сказали вони, підняли жадібного сусіда на плечі й почалапали річкою вбхід.

Сусіда розібрав сміх,— здавалось, наче його лоскочуть, і він захихотів: «Хі-хі-хі!..»

Мавпи злякались і глянули на сусіда.

— Та це не Дзідзо! Це людина! — вигукнули вони й кинули жаднюгу в воду.

Кажуть, сусід насилу вибрався на берег, мало життя не загубив.

Як чудовиська ділили скарби

Жили собі колись в одному селі дід та баба. Були вони лагідні й милосердні на вдачу, такі, що й комахи не зачеплять, і працювали в поті чола від ранку до вечора.

Якось пішов дід у ліс по дрова і так захопився роботою, що й не помітив, як почало сутеніти. Поки збирався у зворотню дорогу, спону-чіло. Кинувся дід туди-сюди, насилу натрапив на стежку, та в який бік іти — не знає.

«У таку скрутну хвилину надія лише на богів»,— подумав він і впав навколішки.

І боги таки зглянулися на нього: десь далеко заблимав вогник. Дід зрадів і поспішив до нього. Незабаром він уже стояв перед гарним будиночком.

Господиня — жінка похилого віку — вислухала його, запросила у світлицю, нагодувала, а потім сказала:

— Щовечора сюди приходять чудовиська оні й на другому поверсі ділять свою здобич. Але як тільки розвиднюється, вони зникають. Тож будьте обережні, а то з'їдять. Захуйтеся на другому поверсі під оцим

солом'яним плащем і ждять ранку. Як зажевріє небо на сході, стріпніть разів кілька полами плаща і заспівайте по-півнячому. Може, тоді все обійдеться щасливо.

Дід злякався, але дітися було нікуди — і він послухався господині.

Невдовзі знадвору долинув гамір, а за хвилину дім заповнила юрба червоних і синіх чудовиськ.

— Господине, а чого сьогодні тут людським духом пахне? — запитали вони.

— Це вам так здається. Хіба ж у таку глушину забреде людина?

Чудовиська заспокоїлися і, посідавши колом, заходилися ділити здобич.

Через якийсь час на сході пояснишало, і дід вирішив, що настала пора діяти: стріпнув полами солом'яного плаща і трічі кукурікнув, як півень. Чудовиська перелякалися, закричали: «Ой, уже розвиднилося!» — і, залишивши на підлозі розсипані гроші, майнули надвір.

Дід згріб скарби докупи і, розпитавши в господині, як вибратися з лісу, надвечір того самого дня повернувся додому.

На radoщах баба аж заплакала, коли побачила таке багатство й дізналася про дідову пригоду.

Та жила поряд з ними жадібна сусідка. «Чого це дід та баба так заметушилися?» — подумала вона й зазирнула нишком у їхню світлицю. Там на підлозі лежали срібні та золоті монети.

Жадібна сусідка не витримала й стала розпитувати, де вони роздобули такий скарб. Дід нічого не приховував — розповів усе як було.

— Може, й мені туди піти? — промовила сусідка й почала збиратися в дорогу.

— Не йдіть. Як вам треба грошей, то я поділюся своїми. Божа ласка, яка мені випала, може не повторитися, — відраював дід сусідку.

Але вона пустила повз вуха його слова й подалася до лісу. Дочекалася сутінків і пішла на вогник. Із старою господинею дому, перед яким опинилася, привіталась сухо і, піднявшись на другий поверх, сховалася в кутку під солом'яним плащем.

Опівночі з'явилися чудовиська.

— Господине, а чого це так пахне людським духом?

Стара насилу заспокоїла їх, і вони почали ділити здобич.

Жадібна сусідка не могла відвести очей від такої сили-силенної грошей і, не дочекавшись світанку, трічі кукурікнула по-півнячому. Чудовиська посхоплювалися на ноги, кинулися на сусідку і з'їли її без останку.

Як жаби подорожували

Жила собі колись в Едо⁹ жаба, яка вже давно хотіла побувати в Кіото.

А в той самий час у Кіото жила інша жаба, яка мріяла відвідати Едо. От одного дня жаба з Едо набралася відваги та й вирушила в дорогу до Кіото.

А невдовзі і жаба з Кіото вирушила в подорож до Едо.

Стриб, стриб — і зустрілися обидві жаби на високій горі між Едо і Кіото.

— Добридень! Куди мандруєш? — спитала жаба з Едо.

— Добридень! А ти куди? — запитала жаба з Кіото.

— Хочу подивитися на Кіото.

— А я — на Едо.

Жаби глянули одна одній в очі й засміялися.

— Кажуть, Кіото — багатолюдне місто. Це правда?

— А я чула, що Едо — багатолюдне.

⁹ Так називалося в давнину місто Токіо — столиця Японії.

Слово за словом — і жаби почали хвалитися своїми містами.

— Кіото — найбільше місто в Японії. В ньому стільки великих будівель, вулиць і людей! — казала жаба з Кіото.

— А Едо — щось дивовижне! Великі замки, крамниці, а на вулицях — юрби людей! — не поступалася жаба з Едо.

Суперечка стала такою гострою, що нарешті вони вирішили поглянути з гори на міста й переконалися, котре з них більше.

Стриб, стриб — і жаби піднялися на самісінький вершечок гори. Звідти в цей погідний день було видно все аж до крайнеба. Щоб не впасти, жаби вхопили одна одну за передні лапки і зіп'ялися на задні.

— Ой, що ж це таке? Кіото геть-чисто схоже на Едо! — вигукнула жаба з Едо.

— Ой, що ж це таке? Едо нічим не відрізняється від Кіото! — здивувалася жаба з Кіото.

Забувши, що їхні очі звернуті назад, жаби ще раз глянули вниз. Дивляться, дивляться — і не бачать нічого іншого, тільки своє місто.

— Тепер я вже не піду до Кіото, — розчаровано мовила жаба з Едо.

— А я не піду до Едо, — озвалася жаба з Кіото.

На прощання жаби вклонилися і сказали одна одній:

— Пробач, що клопоту тобі завдала. Якби не ти, то я була б ноги до Кіото.

— Це я повинна просити вибачення. Якби не ти, то я була б ноги до Едо.

— До побачення!

— До побачення!

Стриб, стриб — жаби спустилися з гори і подалися кожна до свого рідного міста.

— Кіото геть-чисто схоже на Едо, — розповідала всім жаба з Едо.

— Едо нічим не відрізняється від Кіото, — переконувала всіх жаба з Кіото.

От і казці кінець.

Момотаро, або Хлопчик-Персик

Давно колись жили собі дід і баба.

От одного дня дід і каже:

— Чуєш стара? Я б так хотів, щоб у нас були діти!..

— Авжеж, старий, це була б невимовна радість! — відповідає баба.

Зітхнули вони і взялися до роботи: дід пішов збирати хмиз у гори, а баба — прати білизну в річці.

Пере вона білизну, пере, коли дивиться — злегка погойдуючись, пливе річкою великий-великий персик.

«Мабуть, дуже смачний!» — подумала баба і, виловивши персик з води, понесла додому.

Прийшов дід увечері з хмизом.

— Гарний персик, чудовий!

— То, може, покуштуємо? — запитала баба і взялася різати персик ножем.

Та раптом сталося чудо — щойно торкнулася вона персика, як щось закричало: «Ой, болить!» — і з персика вистрибнув опецькуватий хлопчик.

— Ото несподіванка! — вигукнув дід.

— Це, певно, боги нам його послали! — зраділа баба.

Дід і баба назвали хлопчика Момотаро, тобто Хлопчик-Персик.

Момотаро ріс як на дріжджах: з'їсть одну чашку рису — стає вищим, з'їсть другу — стає ще вищим. По недовгим часі він перетворився у прегарного юнака.

Одного дня впав Момотаро на коліна перед дідом і бабою та й каже:

— Я вирушаю підкоряти Острів Чудовиськ. Спечить мені, будь ласка, найбільших у Японії просяних коржів.

— Ну що ж, щасливої тобі дороги! Тільки пильнуйся!

Баба спекла хлопцеві найбільших у Японії смачних коржів, а дід подарував йому хустину — зав'язувати голову, щоб піт не стікав на чоло, шаровари і меч.

На околиці села Момотаро зупинив собаку й спитав:

— Момотаро, куди це ти вирядився?

— Підкоряти Острів Чудовиськ.

— Тоді і я піду з тобою. Тільки дай мені найбільшого в Японії коржа.

— Гарзд, будь моїм слугою,— сказав Момотаро, вийняв з торби просяного коржа і дав собаці.

Тепер вони йшли вдвох.

У передгір'ї зустрівся їм фазан.

— Момотаро, дай і мені просяного коржа,— попросив він.

— Гарзд, бери коржа і будь моїм слугою!

Коли Момотаро з двома слугами опинився глибоко в горах, трапилася їм по дорозі мавпа.

— Момотаро, і я хочу стати твоїм слугою!

— Гарзд, ось тобі корж!

Нарешті добулися вони вчотирьох до Острова Чудовиськ.

Перед великою чорною брамою стояв вартовий — червоношкіре чудовисько.

Фазан злетів у повітря і видзьобав йому око. А тим часом мавпа перестрибнула через браму і відсунула засув.

— Я — найсміливіший у Японії Момотаро! Чудовиська, приготуйтеся до бою! — піднявши меч, закричав Момотаро і вбіг у двір.

— Рятуйте! — заверещав вартовий і, затуляючи око лапою, побіг до своїх.

— Що це за Момотаро?! Ану забирайся геть! — закричали чудовиська, вистромивши уперед залізні списи.

Та фазан кинувся дзьобати їм очі своїм довгим дзьобом, мавпа — дряпати обличчя кігтями, а собака — кусати за ноги.

— Ой, болить!.. Рятуйте!.. — волали переможені чудовиська.

Їхній вожак упав навколішки перед Момотаро і заблагав:

— Прошу тебе, не вкорочуй нам життя! Віднині ми перестанемо чинити людям зло. А за це віддамо тобі всі скарби.

— Гарзд, нехай буде по-твоєму,— погодився Момотаро.

Чудовиська навантажили візок скарбами, і троє слуг Момотаро притягли його в село.

— А таки наш Момотаро найсміливіший у Японії! — раділи дід і баба, плескаючи в долоні.

Як чоловік сповіщав про пожежу

Жив собі колись чоловік.

Одного разу прокидається він уночі, виглядає у вікно — надворі щось світиться.

«Ой, що це таке?» — подумав чоловік і відчинив вікно. І як же він здивувався, коли побачив, що горить сусідський будинок.

«Треба якнайшвидше сповістити про це старосту, — вирішив він, але тут же зупинився. — Стривай! У таку хвилину потрібна розважливість».

Чоловік розпалив вогонь, нагрів води, помивсь і поголився. Потім убрався в святковий одяг, взув дорогі сандалії, а в руку взяв віяло. Бо хіба можна з'являтися перед такою високоповажною людиною, як староста, в неохайному вигляді?

Перед будинком старости чоловік зупинився, кашлянув і тихо сказав:
— Пане старосто, пожежа.

Але серед ночі всі міцно спали.

— Пане старосто, пожежа... — боязко повторював чоловік.

Через якої півгодини нарешті пробудилася старостиха. Прислухалася, чує — хтось каже, що горить.

Старостиха розбуркала старосту.

— Що, пожежа? — захвилювався той.

Зірвався з постелі й побіг до місця пожежі. Але було вже запізно: будинок згорів.

— От дурень! Та хіба так будять? Ти б постукав у двері та вікна й голосно закричав: «Пожежа! Пожежа!» — дорікав чоловікові розгніваний староста.

Наступної ночі чоловік прокинувся, схопив здорового кілка й помчав до старости, а тоді почав гамселити по вікнах і дверях, вигукуючи: «Пожежа! Пожежа!»

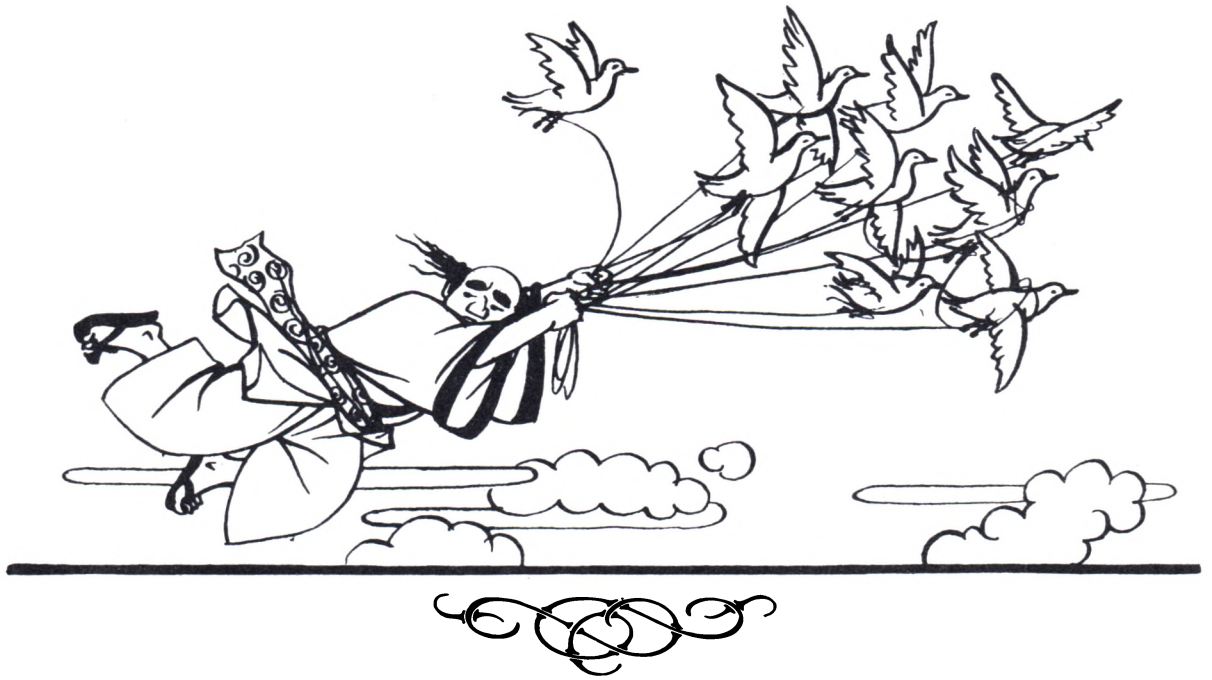
Староста не на жарт перелякався. Вискочив надвір блідий, у спідній білизні.

— Чую, чую! Перестань гупати! А де горить? — запитав він.

— Пане старосто, це я хотів дізнатися, як треба вас будити, коли горітиме, — спокійнісінько відповів чоловік.

Кажуть, при цих словах старості відібрало мову.

Ловець качок Гомбей

Жив собі колись ловець качок на ім'я Гомбей. Щодня ходив він на озеро, ловив одну качку, продавав її в місті і з того жив.

Та якось Гомбей подумав:

«Куди це годиться — одна качка! Ловитиму щодня сотню».

І він розставив на озері сотню силець.

Прийшов наступного дня вдосвіта, дивиться — у сильцях б'ють крилами качки. Порахував — дев'яносто дев'ять.

«Лишилося ще одну впіймати», — подумав Гомбей. Стиснув у руці кінець товстої мотузки, що з'єднувала сильця, і причаївся.

А тим часом зійшло сонце — озеро заблискотіло. Осліплені тим сяйвом качки стрепенулись і враз злетіли угору.

— Ой!.. — і Гомбей смикнув мотузку.

Але ж качок було дев'яносто дев'ять, а він — один. Тому качки понесли Гомбея високо в небо.

Разом із Гомбеєм вони пролетіли над горами і лісами. Та раптом

мотузка обірвалася — і Гомбей шугонув униз. Бах! — і земля загула: Гомбей упав на поле.

— Ой, людина спустилася з неба! — вигукували приголомшені селяни і збіглися до нього.

Гомбей чухав потилицю й розповідав, як він опинився отут на полі.

— Бідолаха! Як же ти вернешся додому, коли тебе занесло так далеко? Стань до мене на роботу, — порадив йому якийсь жалісливий селянин.

Наступного дня Гомбей уже допомагав тому селянинові по господарству: косив траву на сіно, обробляв землю.

Одного разу жав він серпом чумизу, дивиться — одна здорова стеблина аж зігнулася під вагою зерен. Гомбей одрізав волоть — і вигнуте, мов лук, стебло випросталось і підкинуло його в небо. Вітер підхопив Гомбея й поніс до гір.

Цього разу він упав на міську вулицю. Збіглися, заметушилися навколо нього люди.

— Величезний птах упав із неба!

— А може, це бог-громовержець?

Засоромлений Гомбей утік і заховався у крамничці парасольок.

Хазяїн злякався чудернацького чоловіка, що прилетів із неба, та коли Гомбей розповів, як було діло, пожалів його:

— Поки не визнаєш дороги додому, побудь у мене.

Наступного дня Гомбей уже працював у крамничці.

Та якось, коли він сушив парасольку, знявся сильний вітер і поніс його разом із парасолькою високо в небо. Гомбей міцно тримався за ручку й крутивсь, як паперова вертушка.

А тим часом вітер ущух, і Гомбеєві ноги торкнулися чогось твердого. «Врятувався!» — подумав Гомбей і глянув униз.

І в ту ж мить попелотнів: він зачепився за вершечок п'ятиярусної пагоди ¹⁰.

— Рятуйте! Рятуйте! — закричав Гомбей, прилипнувши до пагоди.

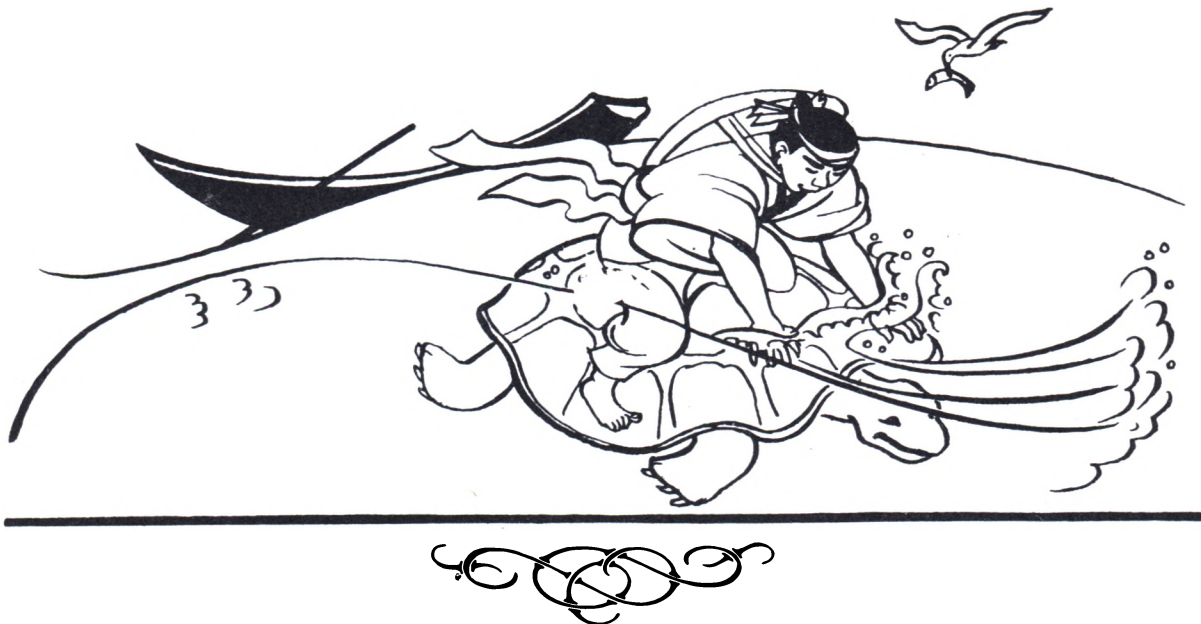
На його крик позбігалися люди, але ніхто не міг зарадити його біді.

А тим часом Гомбеєві потьмарилося в очах, і ноги ковзнули вниз.

Гомбей упав людям на голови, і від того удару в когось з очей полетіли іскри. Ті іскри бризнули на храм та пагоду й запалили їх.

Кажуть, такої пожежі ще світ не бачив.

¹⁰ Пагода — баштоподібний багатоярусний буддійський храм у країнах Далекого Сходу.

Рибалка Урасіма Таро

Давно колись жив собі рибалка Урасіма Таро. Одного разу, проходячи вздовж узбережжя, він натрапив на галасливу юрбу хлопчаків, які знущалися з великої черепахи. Рибалці стало жаль нещасної, і він гукнув до дітей:

— Як вам не соромно мучити черепаху!

Але дітлахи пустили його слова повз вуха.

— Я куплю її,— сказав жалісливий Урасіма Таро і, заплативши хлопчикам гроші, відпустив черепаху у воду.

Через кілька днів поплив рибалка човном у море ловити рибу. Коли це чує:

— Урасіма Таро! Урасіма Таро!

«Хто це мене кличе?» — здивувався рибалка, оглянувся і побачив велику черепаху. Вона підпливла до човна, вклонилася й радісно сказала:

— Урасіма Таро, дякую тобі, що ти мене недавно врятував! Сідай, будь ласка, мені на спину. Я повезу тебе до палацу Морського Дракона.

Урасіма Таро вмовстився на черепаці, а вона відразу пірнула на мор-

ське дно. Незабаром перед ними показався великий палац Морського Дракона, в якому жила вродлива принцеса Отохіме. Вона прийняла рибалку з такою щедрою гостинністю, що його життя обернулося на безперервне свято.

Та минув якийсь час, і Урасіма Таро занудьгував за своїми батьком та матір'ю.

— Я довго жив у вас, не знаючи турбот. Щиро дякую вам за все. Та сьогодні я повертаюся додому, — сказав він принцесі.

Принцеса приготувала рибалці подарунок — прегарну скриньку, але попередила:

— Ні в якому разі не відкривай цю скриньку.

Урасіма Таро взяв подарунок під пахву і верхи на черепаці повернувся додому. Але рідне узбережжя годі було впізнати. Геть усе тут змінилося. Рибалка не застав живими ні батьків, ні друзів, ні знайомих. Йому здалося, наче все це сон.

Походжав рибалка туди-сюди вздовж берега і поволі впадав у зажуру, а коли знічев'я відкрив скриньку — з неї вилетів клубок диму і, піднявшись йому до обличчя, враз перетворив його на сивого дідуся.

Як сосна кашляла

Жила собі колись поблизу містечка Ідзусі лисиця, яка усталилася тим, що перекидалась на будь-що й дурила людей.

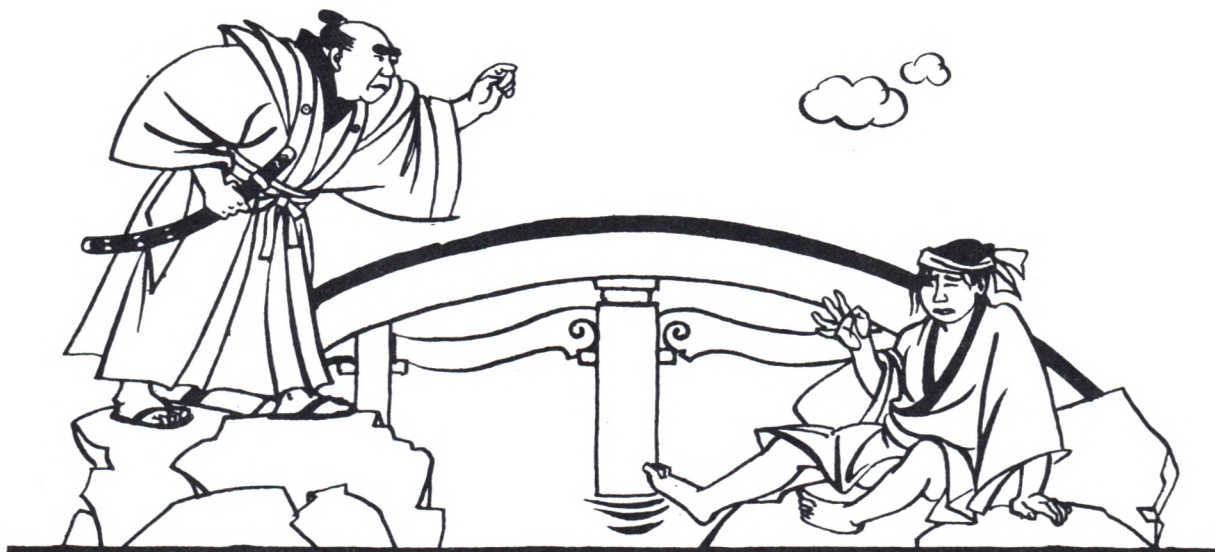
Торгував у тих краях один чоловік. Торгував і цим заробляв собі на прожиток.

Якось іде він зі своїм крамом і раптом бачить велику сосну там, де її раніше не було.

«Напевно, лисиця перекинулася на дерево і хоче поглузувати з мене, — подумав чоловік. — Зараз я її провчу!»

Сів він під сосною відпочити і закурив, а попел із цигарки знай витрушує у душло.

І сталося диво — величезна сосна почала меншати, а коли чоловік трусонув ще трохи попелу, то й закашляла.

Три мости

Давно колись у провінції Кінукі жив собі парубок, непросипуций п'яниця. Рідний дядько вболівав за нього і безперестану дорікав йому, але марно — парубок і вдень і ввечері сидів у шинку.

Якось дядько подався в сусіднє село. Коли переходив місток через річечку, побачив у воді щось темне. То була людина. Пожалів її дядько, витяг із води, дивиться — аж то його горопашний небіж.

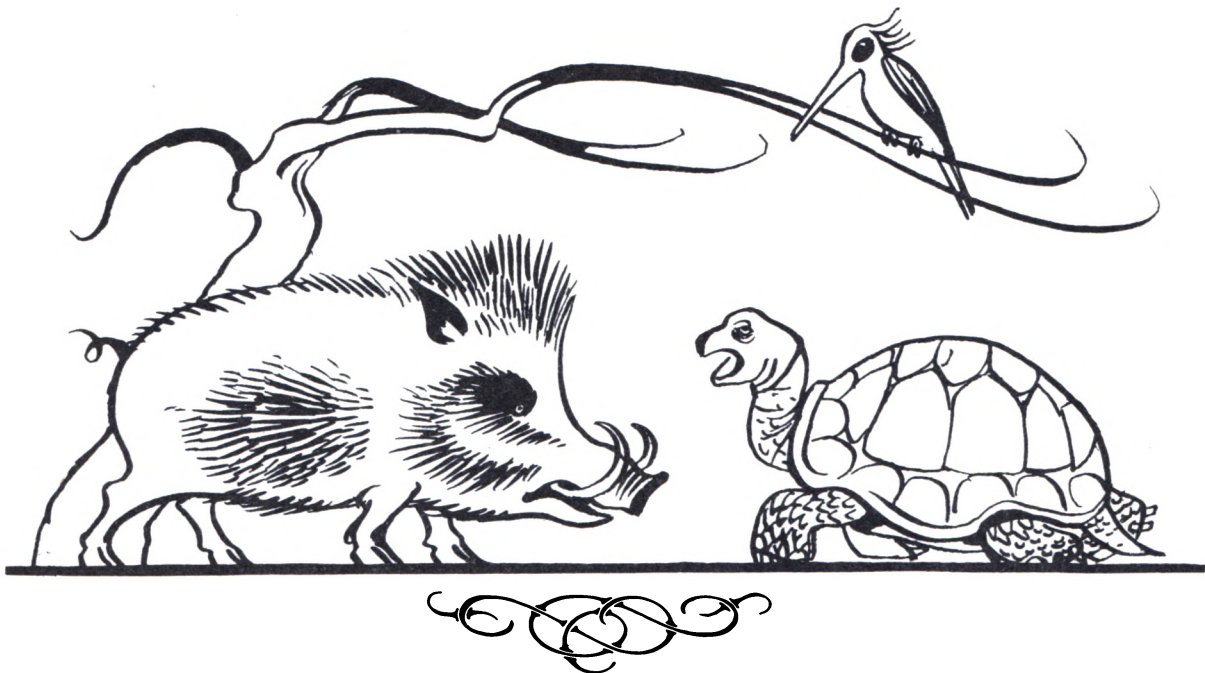
— От бачиш, до чого ти докотився! А я ж тебе попереджав: покинь пити! Якби оце я тут не йшов і не витяг тебе, ти був би вже на тому світі. Невже ти цього не розумієш? — почав вичитувати йому дядько.

— Дядечку, все лихо в тім, що сьогодні я недопив! — відповів небіж.

— Що ти мелеш! — вигукнув розгніваний дядько і схопив небожа за барки.

— Не сердьтеся, дядечку! Я завжди випиваю літр, і тоді цей місток мені в очах потроюється. Я вибираю середуций і безпечно проходжу по ньому. А сьогодні в мене забракло грошей, і я випив удвічі менше. Тож місток у моїх очах подвоївся, а не потроївся. Я розгубився, не знав, на який ступити — от і впав у воду.

Кажуть, дядько теж розгубився і не знайшов слів для відповіді.

Черепаша і кабан

Давно колись черепаха була висока і довгонога. І до того ж дуже сильна.

Та подекували, нібито кабан сильніший за неї.

Почувши це, черепаха розгнівалася.

«Кабан? А хто це такий?» — подумала вона.

Одного дня зібралися звірі на змагання. Прийшла і черепаха.

«Покажу і я, на що здатна», — вирішила вона і глянула на кабана.

А кабанові байдуже — стоїть і гордовито покашлює.

Та черепаху не так легко було залякати. Підступила вона до кабана й запитала:

— Це правда, що ти — силач?

— Правда. А що таке? — і кабан підняв угору своє довге рило. Такою ж довгою була і його шия.

— Ну то спробуй придушити мене.

— Що?.. — здивувався кабан, але послухавсь — заходився тиснути зверху на черепаший панцир.

Звірі поставали колом і захвилювалися: хто ж переможе?

— Сильніше тисни!

Черепаха міцно впиралася в землю своїми довгими лапами. Кабанові ніяк не вдавалося її подужати.

Та от лапи черепахи почали коротшати.

— Ще, ще!..— гукали звірі. Нарешті черепаха сховалася під панциром.

— Ну то як, здаєшся? — Кабан перестав тиснути бідолашну черепаху, а тоді гордовито запитав: — Охочих помірятися зі мною силою більше нема?

Звірі мовчали.

— Слабодухи! — вигукнув кабан і кинувся на них. Звірі — врозтіч, хто куди. Кабан з розгону як удариться рилом у скелю, аж луна пішла навколо!

Кажуть, що відтоді шия в кабана стала зовсім куца — її майже не видно.

Сангалії-скороходи

Давно це було.

Жила собі жінка з трьома синами. Чоловік її вмер, а тому не мала вона грошей, щоб рису купити.

«Немає ради, доведеться дітей позбутися», — вирішила вона й повела їх у ліс.

— Дітоньки, почекайте мене тут, я куплю вам солодоців і повернуся, — сказала вона й пішла з лісу.

Настав уже вечір, а мати все не поверталася.

— Я хочу додому! — заплакав старший брат.

— І я хочу додому! — крізь сльози сказав середущий.

Тільки найменший не зронив і сльози.

— Плач не допоможе! — мовив він. — Краще подумаймо, де б нам переночувати.

Він видряпався на дерево, дивиться — вдалині щось світиться.

— Он там чиясь оселя! — вигукнув хлопець.

Він зііз із дерева, взяв старшого і середущого за руки й повів темною дорогою.

Невдовзі хлопці побачили хатину, а в ній біля вогнища — бабусю.
— Бабусю, ми заблукали. Чи не пустите нас переночувати? — запитав найменший брат.

Бабуся злякано стрепенулася.

— Що ви! Тут живе чудовисько оні. Воно скоро повернеться, швидше тікайте!

Брати, почувши ці слова, зблідли й затремтіли. Та куди вони могли податися серед ночі?

— Бабусю, не виганяйте нас! Бо куди ж ми підемо в таку темінь? — ще раз попросив найменший брат.

— Не можна вам тут лишатися! Чудовисько вас поїсть! — тільки і встигла сказати бабуся, бо в цю мить знадвору долинув тупіт.

— Ой лишенько! Що мені з вами робити? Мерщій сюди!

Стара заховала дітей під підлогою, а ляду прикрила циновкою.

За хвилину в хижку зайшло чудовисько оні.

— Людським духом пахне! — сказало воно, потягнувши носом повітря.— Бабо, що за люди в нашій хаті?

І чудовисько знищпорило по кутках.

Розгублена бабуся відповіла:

— Оце недавно приходили трое хлопців проситися на ніч, але злякались тебе і повтікали. Мабуть, це їхній дух тут лишився.

Чудовисько аж підскочило — так зраділо.

— Куди вони побігли? Я їх швидко спіймаю і поїм!

Чудовисько взулося у сандалії-скороходи і вибігло з хати.

Воно мчало стрілою, але хлопців ніде не знаходило.

«Невже я випередило їх? Почекаю — може, незабаром підійдуть», — вирішило чудовисько й сіло на узбіччі. Від швидкого бігу воно, певно, втомилося, бо відразу заснуло.

Тим часом бабуся випустила хлопців із сховку й сказала:

— Чудовисько взулося у сандалії-скороходи і, мабуть, зараз далеко звідси, тож тікайте куди очі дивляться.

Брати подякували бабусі, вискочили з хати й побігли навмання темною дорогою.

Раптом чують — щось гуркотить, наче грім.

Хлопці зупинилися.

Потім оговтались і підійшли до того місця, звідки чувся дивний звук. Дивляться — розкинувши лапи, на узбіччі спить чудовисько оні.

— Я боюся!.. Я боюся!.. — заплакали старший і середущий брати.

— Та цитьте, не плачте! Бо чудовисько прокинеться. Треба тихенько

пройти повз нього,— порадив найменший брат і глянув на чудовисько. Воно міцно спало й не збиралося вставати.

Найменший брат помітив, що чудовисько взуте в сандалії-скороходи. «Ці сандалії стануть нам у пригоді. Треба їх узяти і втекти»,— подумав менший брат і почав стягати сандалії з чудовиська.

Стягнув одну — чудовисько дригнуло лапою, повернулося на другий бік, пробелькотіло: «Ага, ага, йдуть миші на нічну роботу, ба-ба-ба...» — і знову захропло.

Хлопець узявся до другої сандалії. І цього разу чудовисько перевернулося на другий бік і промимрило: «Ага, ага, вже миші повертаються додому, ба-ба-ба...»

Менший брат схопив обидві сандалії і підійшов до братів, які все ще тремтіли від страху.

— Брате, взувай сандалії! — звелів він старшому, а тоді підсадив середнього йому на спину, сам виліз на самий верх і скомандував: — Сандалії-скороходи, несіть!

І сталося диво — троє хлопців полетіли мов куля.

Від шуму, який здійнявся, чудовисько пробудилося.

— Ой, мої сандалії вкрали! — закричало воно й кинулось наздоганяти втікачів. Та хіба могло воно змагатися із сандаліями-скороходами? Тож довелось йому махнути на все лапою і вернутися в хатину.

Бабуся, стурбована долею братів, запитала:

— Ну що, впіймав дітей?

— Та де там! Коли я спав, вони поцупили мої сандалії-скороходи,— скрушно відповіло чудовисько.

Бабусі відлягло від серця.

Три брати пролетіли на сандаліях-скороходах над лісом і повернулися додому.

Тим часом їхня мати карталася думкою: «Як там мої дітоньки? Що я наробила? Піду й приведу їх назад...»

Як же вона зраділа, коли її сини вернулися живі та здорові! Вона аж заплакала.

Кажуть, після того сини дружно працювали й були матері надійною опорою.

Три амулети

Давно колись при одному гірському храмі жили священник із послушником.

Як настала осінь, за кожним подмухом вітру з каштанів у лісі біля храму падали плоди й гупали об землю. Послушник дуже любив каштани, тож попросив священника:

— Отче, пустіть мене, будь ласка, в ліс по каштани.

— Не можна. Там живе страшна відьма,— відповів священник.

Проте послушник наполягав на своєму, і священник дав йому три амулети й сказав:

— Коли вже тобі так забаглося тих каштанів, то візьми ось це. Як опинишся у скруті, то кидатимеш по одному.

Послушник подався в ліс збирати каштани. Ох і було там цікаво: дмухне вітер, і каштани градом сиплються на землю. Послушник збирав їх з таким запалом, що й не помітив, як забрів у гущавину.

Опам'ятався тоді, коли стемніло. Та от біда — не міг знайти дороги додому.

«Що ж мені робити?» — подумав послушник. Аж тут побачив — попе-

реду блимає вогник. Послушник полегшено зітхнув і пішов на нього. Незабаром опинився перед гарним будинком.

— Будь ласка, пустіть мене переночувати. Я заблукав,— постукавши, мовив послушник.

На порозі з'явилася бабуся з дбайливо заплетеним волоссям і пофарбованими начорно зубами.

— Ну що ж, заходь,— сказала бабуся і провела послушника до вогнища.

Потім щедро почастивала його печеними і вареними каштанами, а коли він почав куняти, вклала спати.

Серед ночі послушника розбудили якесь рипіння й булькіт.

«Що це за звуки?» — подумав він. Підійшов до дверей сусідньої кімнати, дивиться — над вогнищем у казані кипить вода, а поряд відьма гострить сікача. Її сиві коси розпатлались, а з рота, розтягнутого по самісінькі вуха, раз по раз витикався червоний язик.

«Оце знайшов собі нічліг! Як не втечу, вона мене з'їсть», — жахнувшись, подумав послушник і хотів був прокрастися на задвір'я, але відьма його помітила.

— Ти куди, хлопче?

— Та треба мені вийти,— пробелькотів послушник.

— Я тебе прив'яжу — щоб не втік.

Відьма відпустила послушника лише тоді, коли обв'язала його мотузкою; другий кінець мотузки тримала в руках.

Надворі хлопець розв'язав мотузку, прив'язав до неї амулет і звелів йому:

— Відповідай замість мене!

— Хлопче, ти скоро повернешся? — вряди-годи питала відьма.

— Почекайте ще трохи! — відповідав амулет.

Нарешті відьмі увірвався терпець, і вона визирнула з дверей.

— От капосний хлопчисько!

Відьма поламала амулет і, розлючена, кинулась наздоганяти послушника.

Той біг щодуху, а коли озирнувся, то побачив — відьма наступає йому на п'яти.

Послушник вийняв другий амулет, звелів йому: «Стань широкою річкою!» — і кинув позад себе.

Тієї ж миті між ним і відьмою утворилася річка.

— От капосний хлопчисько!

Відьма стрибнула у воду і попливла.

Послушник мчав як навіжений, та невдовзі відьма знову його на-
здогнала.

Послушник вийняв останній амулет, наказав йому стати піщаною
горою і кинув позад себе.

Тієї ж миті між ним і відьмою виросла піщана гора. Відьма почала
видряпуватися на неї, але пісок осипався і вона раз у раз сповзала вниз.
А тим часом послушник прибіг до свого храму.

— Отче, схойте мене! За мною женеться відьма!

Тільки-но священик заховав послушника у шафу, як улетіла відьма.

— Послушник тут?

— Ні, пішов у ліс по каштани і ще не повернувся,— відповів свя-
щеник.

— Не бреш! Як не віддаси його, я тебе з'їм!

— Нехай буде по-твоєму, але тільки тоді його з'їси, коли зумієш краще за мене прибрати будь-якої подоби.

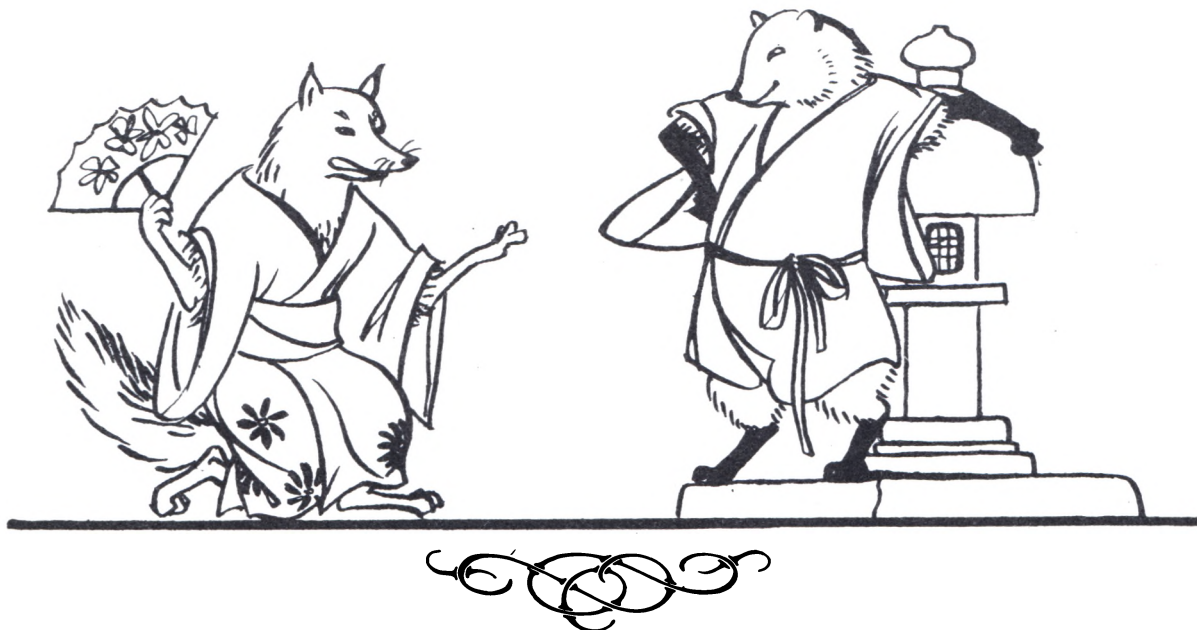
— Згода. Я можу стати будь-чим.

— То спробуй стати квасолинкою.

— Дивись! — і відьма перетворилася на квасолинку. Священик схопив її, кинув у рот і проковтнув.

Лисиця і танукі

Давно це було.

Одного дня зустрілися на дорозі лисиця і танукі.

— Слухай, танукі. Кажуть, у тебе великий хист перевтілюватися. Може, позмагаємося?

— Давай. Тільки дивись, щоб потім не пожаліла, — погодився танукі й поплескав себе лапами по товстому животі.

— Починаю я! — вигукнула лисиця і побігла.

Біжить вона, біжить, дивиться — стоїть край дороги невеликий кам'яний стовп. Лисиця на мить завмерла коло нього і перекинулася у статую Дзідзо.

Незабаром підійшов сюди танукі.

— Ой, живіт присох до спини. Треба попоїсти, — проказав він і сів перед кам'яним стовпом.

Потім витягнув з коробки рисового коlobка й поклав перед статуєю Дзідзо.

— Тепер моя черга перевтілюватися. Я це зроблю краще за лисицю. Раз, два, три... — промовив він і підвів очі — коlobка перед статуєю як і не було.

— Що за дивина? Може, це лисиччині витівки?

Танукі поклав перед статуєю Дзідзо ще одного колобка. Потім вдав, ніби опускає голову, а сам тим часом зиркнув угору — статуя Дзідзо тримала в руці над'їдений колобок. Коли танукі простяг лапу до колобка, статуя Дзідзо раптом перетворилася у лисицю.

— То це ти, лисичко?

— Хіба не впізнаєш? Гарно придумала, правда? А тепер ти перевтілюйся, — сказала вона.

Танукі ніяк не міг забути колобка, якого з'їла лисиця. Він схрестив лапи на грудях і, поміркувавши трохи, мовив:

— Завтра вдень проїжджатиме вельможа із своїм почтом. Тож не лови гав!

Наступного дня стоїть лисиця край дороги, жде не діждеться вельможі з почтом.

Нарешті показалася процесія з оповісниками попереду, які гукали до тих, хто зустрічався їм: «На коліна! На коліна!» За прегарним паланкіном ¹¹ посувався цілий гурт слуг. Все було наче справжнє.

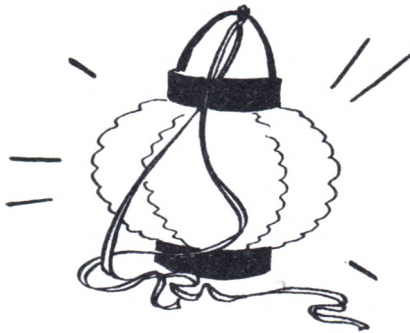
В захваті лисиця кинулася до почту вельможі й закричала:

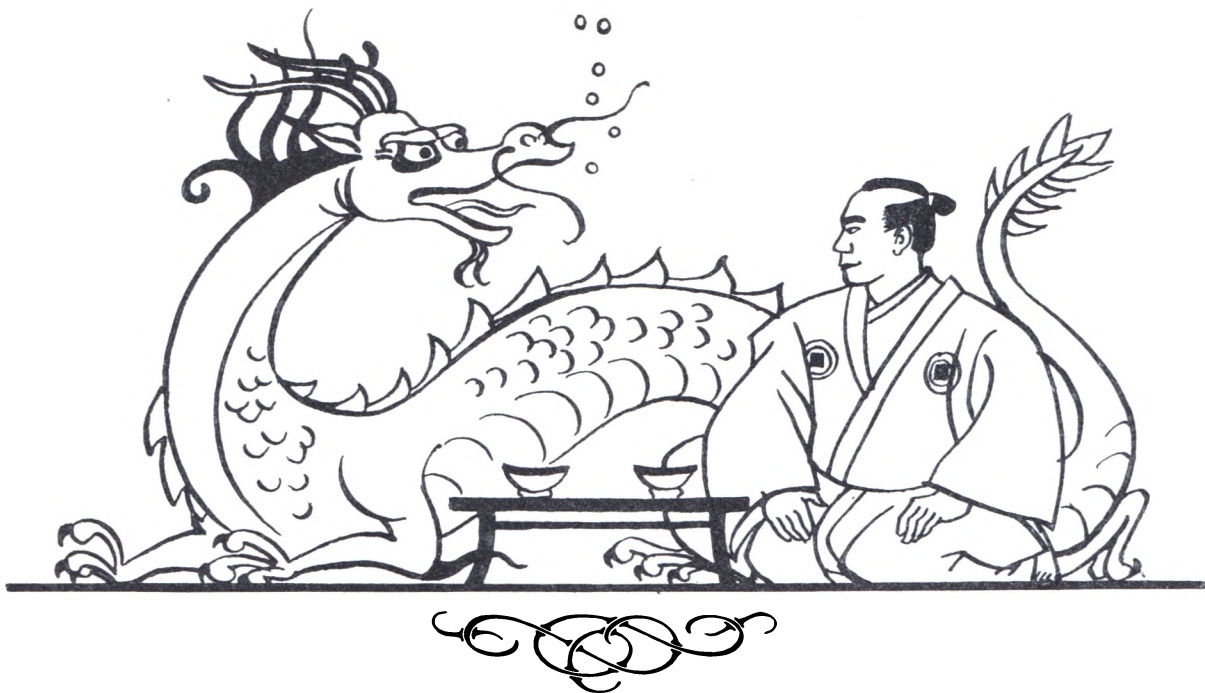
— Танукі, здаюся, здаюся! Я програла!

Однак лисиця помилилася — процесія була справжньою, а не перевтіленням танукі.

Слуги впіймали лисицю й добряче побили.

¹¹ Паланкін — у деяких країнах Сходу криті ноші, які правлять за екіпаж для багатіїв.

Чарівний каптур

Давно колись ішов собі узбережжям чоловік. Аж бачить — риба б'ється на піску.

— Добрий чоловіче, кинь мене у воду, а то люди спіймають! — заблагала вона.

Чоловік послухався риби й кинув її в воду якомога далі від берега. «Хоч одну добру справу сьогодні зробив», — радів він, ідучи далі. Зненацька хтось до нього обізвався. Чоловік обернувся — перед ним стояла вродлива дівчина.

— Мене послав до тебе Морський Дракон. Він дякує тобі за порятунок його доньки і просить завітати до нього в гості, — сказала вона й кілька разів уклонилася.

— Я б залюбки завітав, — відповів чоловік, — але ж я не вмію плавати. Як доберуся до палацу Морського Дракона?

— То нічого. Сідай мені на спину. Адже я — медуза.

І справді: дівчина, тільки-но ступила у воду, перетворилася в медузу. Чоловік уместився на ній, і вони пірнули в морську глибіню.

— Коли Морський Дракон спитає, чого б ти хотів, попроси у нього

чарівний каптур: мовляв, нічого іншого тобі не треба,— навчала чоловіка медуза.

Незабаром вони прибули до палацу Морського Дракона. Вмить перед чоловіком з'явилися столи зі смачними стравами. Припливли риби, почали співати й танцювати.

«Правду казали люди: палац Морського Дракона не зрівняти ні з чим»,— подумав чоловік. Йому здалося, що він бачить сон.

Морський Дракон обізвався до нього:

— Ти врятував од смерті мою доньку, і я хочу за це тобі віддячити. Преси чого хочеш — одержиш.

— Дай мені чарівний каптур, більше нічого не треба,— відповів чоловік так, як учила його медуза.

— Не знаю, що й сказати! Адже каптур — найдорожчий мій скарб.— Морський Дракон на хвильку замислився, а тоді додав: — Та нема ради. Ти врятував мою єдину доньку, тож я задовольню твоє прохання.

З цими словами Морський Дракон віддав чоловікові чарівний каптур. Каптур справді був дивовижний: той, хто надівав його на голову, починав розуміти пташину мову.

Медуза відвезла чоловіка з чарівним каптуром на берег. Розпрощавшись з нею, чоловік сів на камінь і почув, як на дереві навпроти нього цвірінчать горобці.

«Цікаво, про що вони розмовляють? Ну-бо спробую їх послухати»,— вирішив чоловік і натягнув на голову чарівний каптур.

Тієї ж миті — уявіть собі! — цвірінчання стало схоже на людську мову.

— Люди начебто й розумні, однак прості речі не второпають! Отут унизу, під деревом, тече невеличка річка. Посеред річки лежить камінь. Люди переходять по ньому з берега на берег, але не помічають, що він із золота. Ото вже недолугі!

І горобці засміялися.

Чоловік увійшов у річку і справді побачив камінь. Узяв його, зішкрябав з нього мох, і камінь перетворився у блискучий золотий злиток.

«Оце знахідка!» — зрадів чоловік і, сунувши камінь за пазуху, пішов далі.

Невдовзі побачив сосну, на якій сиділи ворони.

Він натягнув на голову чарівний каптур і почув ось що:

— Люди начебто й розумні, а прості речі не второпають! От, скажімо, найзнаменитіші лікарі не можуть вилікувати єдиної доньки тутешнього вельможі. Хоч які ліки їй дають — нічого не допомагає. А річ

у тім, що коли будинок вельможі пошивали тростиною, то прищепили гадюку. Якби її вдалося звільнити й нагодувати, то дівчина відразу одужала б.

«Оце цікаво!» — зрадів чоловік і, часу не марнуючи, подався до вельможі.

На воротах його дому висіло оголошення:

«Хто вилікує мою доньку, той буде моїм зятем».

— Я прийшов вилікувати вашу доньку, — сказав чоловік, ставши перед ганком.

Лікарі, що були в домі, засміялися: мовляв, як ти її, чоловіче, вилікуєш, коли ми не зуміли?

— Ліки не повернуть вашій доньці здоров'я, — звернувся чоловік до вельможі. — Вона одужає тоді, коли буде звільнено гадюку із тростинової покрівлі вашого будинку.

Хоча вельможа не дуже повірив тому, що почув, він усе ж звелів слугам розшити покрівлю. Справді — в тростиновому снопику лежала напівмертва гадюка!

Їй дали рису, і вона ожила, видовжившись на один сяку. За хвилину після цього підвелася з постелі й дівчина — пройшла власними ногами відстань в один сяку.

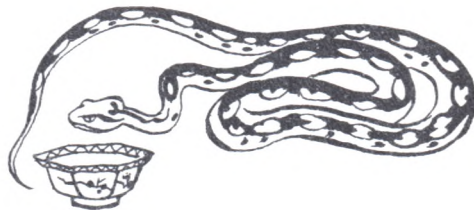
Дали гадюці ще трохи рису, і вона видовжилась іще на один сяку. А дівчина знову пройшла таку саму відстань.

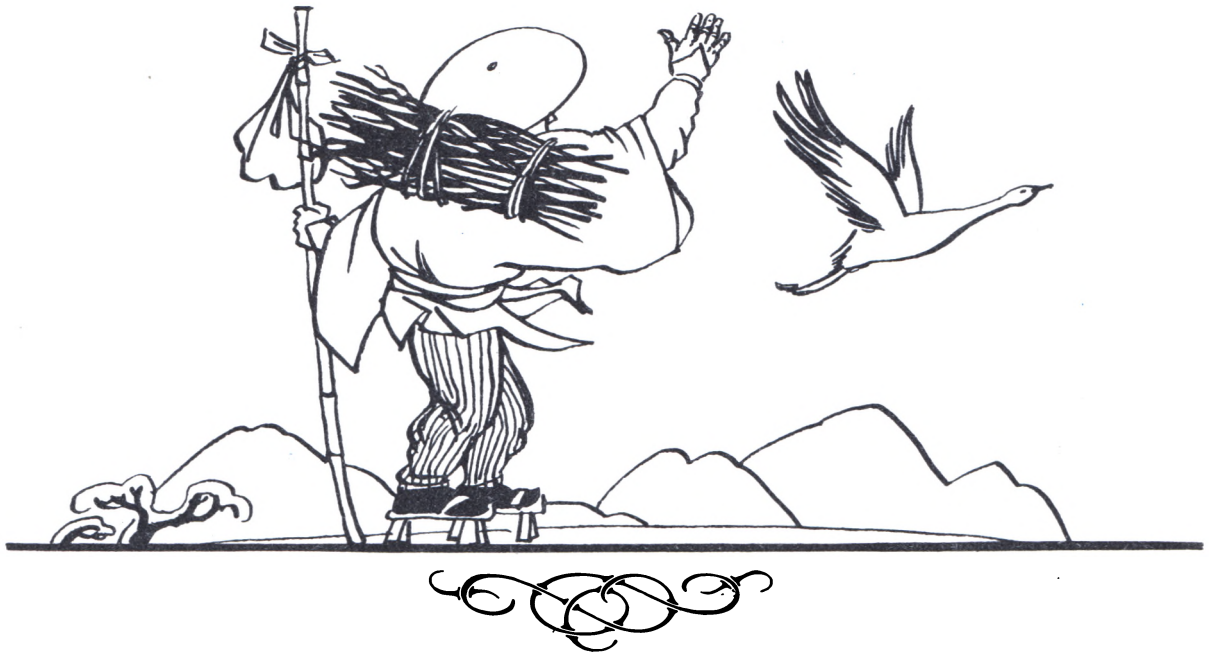
Коли ж гадюка, відновивши сили, зникла в траві, дівчина одужала остаточно.

Вельможа тішився не натішився таким щастям.

— Будеш моїм зятем, — сказав він чоловікові й віддав за нього свою доньку.

Кажуть, що відтоді чоловік той зажив у щасті й багатстві.

Вдячна журавка

Жили колись собі старий із старою. Були вони дуже бідні, але добрі й лагідні на вдачу.

Якось поніс старий продавати дрова до міста. Та, як на лихо, з самого ранку пішов сніг, поля і гори вкрилися білою габою.

— Шкода, що я вибрався до міста в таку негоду, — зітхнув старий, поглядаючи на небо. — Проте як не продам дров, то й жменьки рису на обід не зможу купити.

Та ради не було — і старий почвалав до міста.

Невдовзі він почув, що на рисовому полі, яке він саме проминав, щось несамовито лопотить.

«Що воно таке?» — подумав старий і підійшов до того місця, звідки долинав шум.

Дивиться — журавка б'ється в сильці.

— Зараз я тебе звільню! — сказав він і почав розмотувати мотузку. Незабаром журавка змахнула крилами і знялася в небо.

— Кру-кру-кру! — закурликала вона і, покружлявши над старим, звернула до гір.

— Вдруге не попадайся! — мовив старий і пішов своєю дорогою.

Того дня, на превеликий свій подив, він продав геть усі дрова, тож повертався надвечір додому веселий та щасливий.

— Я продав усі дрова! Чуєш, стара? — похвалився він жінці, а потім розповів, як урятував журавку.

— Добре зробив! — раділа стара.

Того ж таки вечора, коли старий і стара погасили світло й збиралися облягатись, у двері хтось постукав.

— Хто ж це прийшов у таку заметіль?..

Стара відчинила двері, дивиться — перед нею стоїть обсипана снігом дівчина.

— Я збилася з дороги. Будь ласка, прийміть мене хоч на одну ніч. Пересплю навіть у коморі.

— Заходь, голубонько! — Стара провела дівчину до хати й додала: — Ми такі бідні, що й пристойної їжі та постелі не маємо. Одне добре — дрівцець вистачає.

І стара підкинула у вогонь полінцят.

— Не клопочіться більше мною! Спасибі, що пустили переночувати. Ви мене просто врятували!

Наступного ранку старий із старою, прокинувшись, побачили: вогонь уже розпалено, хату прибрано, сніданок зготовано. Все це зробила дівчина.

— Ой, яка ж ти моторна! — в один голос хвалили її старий та стара.

Дівчина вклонилася їм до землі і сказала:

— Я не маю ні батька, ні матері, ні сестри, ні брата. Будь ласка, прийміть мене до себе! Я залюбки на вас працюватиму.

— Ти хочеш стати нашою донькою? Яке ж то щастя нам на старість!

Стали вони жити втрьох. Старі не могли натішитись своєю донькою: така вона була роботяща, добра й лагідна. Дбала про батька і матір, замітала хату, прала білизну, ходила в ліс по дрова.

Якось звернулася вона до старого з такими словами:

— Тату, купіть мені ниток. Я хочу ткати полотно.

— Гаразд, доню. Зроблю все, що ти просиш.

Старий продав на базарі дрова й купив ниток.

Дівчина перенесла із сіней до комори ткацький верстат, припалий порохом, і затулила його ширмою.

— Тільки про одне я вас прошу, — сказала вона. — Хоч бй що сталося — сюди, коли я працюватиму, не заглядайте.

— Будь спокійна, не заглядатимемо.

Дівчина зачинилася в коморі й узялася до ткання. Звідти долинав розмірений перестук: «Та-тах, та-тах! Та-тах, та-тах! Та-тах, та-тах!»

— Видно, вміє ткати.

— Еге ж, вона до всякої роботи зугарна.

Сидячи біля вогнища, старий і стара захоплено слухали, як стукотить верстат.

— Два дні — від рання до смерку — забувши про їжу, дівчина ткала полотно. Увечері третього дня вона нарешті вийшла з комори.

— Тату й мамо, ось що я виткала!

Старий і стара взяли в руки біле як сніг полотно.

— Яке гарне!

Дивлячись на їхні радісні обличчя, дівчина сказала:

— Будь ласка, продайте його і ще купіть мені ниток.

Наступного дня старий здивався в місті з вельможею і, показавши йому свій крам, боязко спитав:

— Пане, вам не треба такого полотна?

— Чудове полотно, я беру його,— відповів вельможа й відрахував стільки грошей, що старий аж рота роззявив із подиву.

Накупивши ниток і подарунків, старий подався додому.

Того вечора в хаті панувала радість, на столі з'явилися смачні наїдки.

Вранці дівчина знову зачинилася в коморі, а через три дні показала старим виткане полотно — ще біліше, ще гарніше, ніж попереднє.

Старий продав його в місті вельможі за дуже великі гроші.

— Добру дівчину послала нам доля, заживемо тепер, як люди!

— Правду кажеш, старий! Такої ткалі світ іще не бачив. Як мені хочеться зазирнути в комору, де вона працює!

— Не роби цього, стара! Хіба ж ти забула, як вона просила, щоб ми туди не заглядали й не ходили!

— Та я тільки оком кину,— сказала стара і, зиркнула крізь щілину між паперовими перегородками в комору, ойкнула. За верстатом стояла журавка і, вимахуючи крилами, ткала полотно. Висмикувала дзьобом із крил пір'я й переплітала його з нитками.

— Старий, а йди-но сюди!..

Старий прибіг до старої зляканий — такий незвичайний був у неї голос.

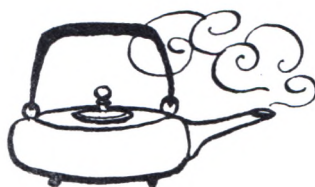
— Он як! Так то журавка! — мовив він, глянувши в щілину.

Того вечора дівчина винесла з комори біле-білісіньке, тонке-тонісіньке полотно, поклала його перед господарями і, низько їм уклонившись, сказала:

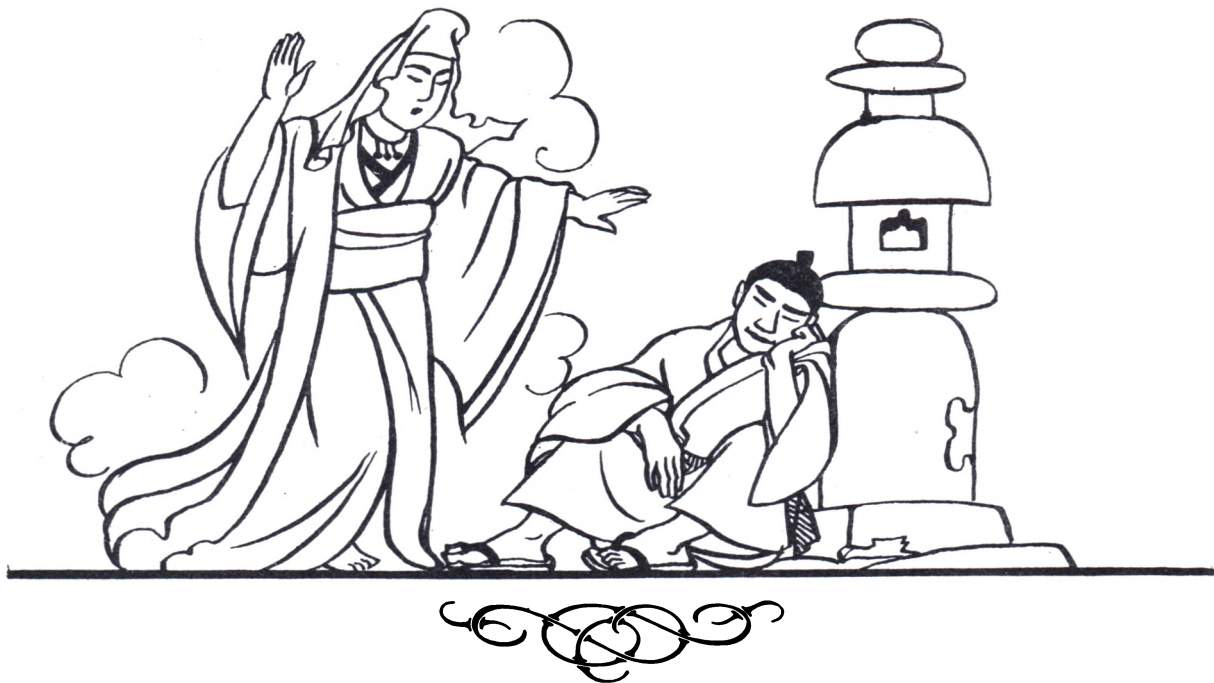
— Тату й мамо, я довго жила у вашій хаті. Я — та сама журавка, яку ви, тату, врятували того зимового дня. Та ви побачили мене в моїй справжній подобі, і я не можу більше бути людиною. Бажаю вам щастя. Прощайте!

І дівчина вмить перетворилася у журавку, вибігла надвір і знялася в небо.

— Кру-кру-кру! — закурликала вона і, покружлявши над хатою, полетіла світ за очі.

Соломинка

Жив собі колись у провінції Ямато бідний-пребідний, але добрий душею парубок.

Не мав він і жменьки рису, тож одного дня вирушив до храму Хаседзі, побудованого на честь богині милосердя Каннон.

— Милосердна Каннон, допоможи мені! Я згоден на будь-яку роботу, — почав він благати.

Двадцять днів молився він, а вранці двадцять першого приснився йому дивний сон.

Явилася йому богиня Каннон і сказала:

— Не гребуй навіть першою-ліпшою дрібницею, що попаде тобі в руки.

Парубок прокинувся.

— Спасибі тобі, милосердна богине, за пораду.

На radoцax парубок кинувся бігти, але ненароком спіткнувся і впав. А коли підвівся і хотів обтрусити одяг, побачив на ньому соломинку. Хотів і її струсити, але передумав. «Навіть найменшої дрібниці не треба викидати», — згадав він і подався додому.

Іде та йде, коли це — гедзь над головою задзижчав. Парубок його одганяє, а гедзь усе кружляє над ним, мало на ніс не сідає.

Нарешті парубок спіймав гедзя, обмотав соломинкою і прив'язав до прутика.

Саме тоді трапилась йому на дорозі мати з хлопчиком, сином знаменитого воїна-самурая, у супроводі слуг. Хлопчик помітив гедзя на прутуку та й ну кричати:

— Хочу це! Хочу це!

Слуга спитав у парубка:

— Ти б не віддав нам того гедзя?

— А чого ж ні, віддам.

Хлопцева мати віддячила парубкові трьома мандаринами.

«Ну от, за соломинку дістав три мандарини», — зрадив парубок і пішов далі, закинувши на плече палицю з прив'язаними до неї мандаринами.

Іде та йде, аж бачить — сидить на узбіччі знеможена дочка якогось вельможі, а навколо неї — розгублені слуги.

Парубок, зацікавлений, підійшов ближче.

— Гей, добрий чоловіче, ти не знаєш, де тут джерело? Нашу панночку мучить пекельна спрага! — звернувся до нього слуга.

— На жаль, води тут немає. Та ось у мене мандарини, хай панночка з'їсть їх: може, вгамує спрагу.

Добрий парубок віддав панночці мандарини. Вона з'їла їх з такою насолодою, як дорогі ласощі, і відразу збадьорила.

— Дякую! Ви мене просто врятували!

І панночка подарувала парубкові шмат шовку.

Парубок пішов далі. Іде та йде, коли це їде йому назустріч верхи на коні воїн-самурай із зброєносцем.

«Який чудовий кінь!» — подумав парубок.

Зненацька кінь спіткнувся, впав на землю і не ворухиться.

І самурай, і зброєносець заметушилися, взялися коня напувати, гладити йому шию, та марно — кінь був мертвий. Довелося позичити нового коня у селян.

— Шкода, такий був гарний кінь! — сказав парубок.

— За нього ж стільки заплачено! Та й куплено в далеких краях, — зітхнув зброєносець.

Парубок йому на це:

— То, може, віддасте його мені? Не задурно, а за шмат шовку.

— Гаразд. Роби собі з ним, що хочеш!

Зброєносець узяв шовк і кинувся доганяти свого пана.

Парубок оглянув коня. Що довше розглядав, то більше він йому подобався.

— Благаю тебе, поверни його до життя! — звернувся парубок до богині Каннон.

І раптом сталося чудо: кінь звівся на ноги й заіржав.

— Кінь воскрес! Кінь воскрес! — радів парубок.

Повз нього проїжджав селянин, що переселявся з найближчого села кудись-інде.

— Хороший кінь! Може, вдаримо по руках: ви мені коня, а я вам — дім і поле?

— Гаразд.

Отак парубок виміняв за коня дім і поле.

Отож і вийшло, що соломинка обернулася добром і великими гараздами.

Кажуть, відтоді парубок почав сумлінно працювати і став заможною людиною.

Біб, соломинка та вуглинка

Жила собі колись бабуся.

Якось задумала вона наварити бобу, тож намочила його у воді.

Трохи згодом дивиться — біб уже розм'як і набух. Бабуся заходилася пересипати його в казанок — одна зернина впала на землю й покотилася у куток саду.

«Добре, що тільки одна зернина випала», — подумала бабуся й пішла по соломі на розпал.

Раптом дмухнув вітер — і одна соломинка полетіла до бобу.

«Добре, що тільки одну соломинку понесло з вітром», — подумала бабуся й почала варити біб.

Як розпалила вогонь, з нього випала червона вуглинка й покотилася до бобу та соломинки.

Через якийсь час біб, соломинка та вуглинка вирушили на прощу до храму Ісе.

Ідуть та йдуть, аж бачать — перед ними річечка.

— От тобі й маєш! — промовили біб та вуглинка.

— Не журіться, я — найдовша, а тому буду мостом. Ви перейдете й мене перетягнете, — сказала соломинка й перекинулася одним кінцем на протилежний берег.

Перший хотів іти через місток біб. Але вуглинка закричала:

— Я перша! Я перша!

— Ні, я перший! Я перший! — заперечив біб.

— Та не сперчайтеся! Визначіть першого жеребкуванням! — порадила соломинка.

Біб і вуглинка послухалися.

— От бачиш — таки на моє вийшло! — сказала вуглинка і ступила на соломинку. Та ненароком глянула вниз — і голова в неї пішла обертом, бо вона страх не любила води. Ноги в неї задерев'яніли, вона не могла й кроку ступити.

— Іди! Чого стала? — підганяла її соломинка. Бо вона не зносила жару.

Але вуглинка стояла як укопана.

А тим часом соломинка загорілась і переламалася посередині.

Бовть! — і вуглинка з соломинкою попадали у воду.

Біб спостерігав цю пригоду, та й ну сміятися:

— Ха-ха-ха!..

Так реготав, що шкурка на животі у нього луснула.

— Ой, болить! Ой, болить!.. — простогнав він.

Мимо йшла дівчина.

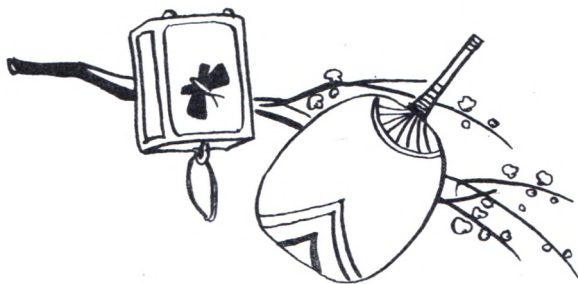
— Що сталося? — запитала вона.

— Капосна вуглинка впала в річку, а я сміявся, і в мене луснув живіт.

— Як мені тебе жаль! Проте не треба сміятися з інших.

Дівчина роздобула голку з чорною ниткою і зашила бобові живіт.

Кажуть, тому й досі на ньому видно чорну смужку.

Помста мавпі за рачиху

Давно це було.

Одного дня вийшли мавпа та рачиха погуляти. Коли це бачать — в придорожній траві рисовий колобок котиться.

— Колобок мій! Колобок мій! — закричала рачиха.

Заздрісна мавпа процідила крізь зуби:

— Пощастило тобі, рачихо! Проте сподіваюсь, і я знайду щось смаченьке.

І відразу заходилася шукати. Але знайшла лише зернятко хурми. А тому все думала, як би випросити в рачихи колобок.

— Рачихо! Скажи мені, що ти робитимеш із цим колобком?

— Що робитиму? Віднесу додому!

— Та він гнилий!

— Зовсім він не гнилий! — буркнула рачиха.

— Ой, як смердить! Викинь його, я дам тобі зернятко хурми.

Рачиха послухалася мавпу: викинула колобок, а натомість одержала зернятко хурми.

Тим часом мавпа схопила колобок і вмить проковтнула.

— Який смачний колобок! А ти, дурна рачиха, викинула його! — сказала вона й пострибала геть.

Ледве стримуючи гнів, рачиха поповзла в сад і закопала зернятко хурми в землю.

— Рости швидше, а то клішню переріжу! — примовляла рачиха, поливаючи щодня водою зелений паросток, який невдовзі перетворився у велике дерево.

— Обростай швидше плодами, а то коріння переріжу! — примовляла рачиха і так само часто поливала дерево водою.

Незабаром воно вкрилося великими червоними плодами.

— Нарешті хурма таки вродила! — тішилася рачиха, дряпаючись на дерево.

А тим часом де не взялася мавпа та й каже:

— Хочеш, рачихо, я полізу на дерево замість тебе?

Рачиха погодилася, і за мить мавпа вже була між гілками.

— Мавпо, кидай швидше хурму! — гукнула рачиха.

Але мавпа ніби й не чула — знай зривала червоні плоди й уминала.
— Ох, яка ти хитрюща! — гнівно вигукнула рачиха й замахнулася на мавпу клішнею.

— Як уже тобі так кортить, то на тобі, їж! — вигукнула мавпа й, зірвавши зелену хурму, шпурнула її вниз.

Твердий плід улучив рачисі в спину і розчавив її.

А в рачихи були маленькі раченята.

— Мавпа вбила нашу маму! — заголосили вони, розмахуючи клішнями.

— Яка жорстока мавпа!

— Треба її провчити!

— Відплатимо їй утрьох! — вирішили бджола, жолудь і ступка, що були свідками страшного видовища, і поховалися в мавпячій хатині.

Настав вечір. Мавпа повернулася додому з гілкою, обвішаною плодами хурми.

— Як чудово я придумала! Та дурна рачиха ніколи вже не вилізе на дерево! Всі червоні плоди будуть мої! — сказала сама до себе мавпа й, мугикаючи, всілася біля вогнища.

Та саме цієї миті жолудь, який заховався в попіл, тріснув, і шматок його влучив мавпі в ніс.

— Ой, болить!.. Ой, болить!..

Мавпа помчала на кухню й сунула голову в глек із водою. А бджола як укусить її в хвіст!

— Ой, болить!.. Ой, болить!..

Мавпа схопилася лапами за ніс і за хвіст та й кинулася надвір. Але в дверях її підстерігала ступка. Бах! Ступка луснула мавпу по голові.

— Ой-ой-ой! — зойкнула мавпа й, закотивши під лоба очі, сконала.

З М І С Т

<i>Дзюб Іван. Вступне слово</i>	5
Мандри Котаро	7
Озеро Залиш	11
Щуряча сутра	13
Отруєні коржики	16
Вітри й дітвора	18
Як придорожній стовп був свідком	21
Таро-Силач	23
Сон гедзя	27
Риба-наречена	29
Про чоловіка й жінку, що любили рисові коржики	31
Як сини ходили по груші	32
Садівник-чарівник	35
Як баба перетворилася в мале дитинча	39
Небесний ланцюг	41
Як лисиця дружила з відром	45
У Мишачій країні	47
Як послушники перехитрили скупія-настоятеля	51
Сонько Нетаро	54
Про божество Дзідзо, якому смакували коржики	56
Як собака перетворився на чайник	59
Чому морська вода солоні	61
Як чоловік змітав з неба зорі	65
Як заєць відомстив танукі	67

Дивовижний барабан	70
Про вельможу, що був охочий до балачок	73
Як невістка провчила скупу свекруху	75
Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик	77
Горобчик Одрізаний Язичок	81
Щастя з неба і з-під землі	83
Як чоловік позбувся бородавки	85
Пригода на мосту Купуймісо	89
Як мишку віддавали заміж	91
Брехун з брехунів	95
Про батька і вірного сина	97
Мавпи й божество Дзідзо	100
Як чудовиська ділили скарби	102
Як жаби подорожували	105
Момотаро, або Хлопчик-Персик	107
Як чоловік сповіщав про пожежу	111
Ловець качок Гомбей	113
Рибалка Урасіма Таро	115
Як сосна кашляла	118
Три мости	119
Черпаха й кабан	120
Сандалії-скороходи	122
Три амулети	126
Лисиця і танукі	130
Чарівний каптур	132
Вдячна журавка	136
Соломинка	141
Біб, соломинка та вуглинка	145
Помста мавпі за рачиху	147

СКАЗКИ НАРОДОВ МИРА

ЯПОНСКИЕ
НАРОДНЫЕ
СКАЗКИ

(На украинском языке)

Для младшего школьного возраста

Составление, вступительное слово
пересказа с японского
Ивана Петровича Дзюба

Рисунки

Елены Николаевны Михайловой-Родиной

Киев «Веселка»

Редактор И. Г. Сидоренко

Художный редактор А. О. Ливень

Технический редактор Л. В. Маслова

Корректоры М. В. Мандарич, С. В. Гордюк

Информ. бланк № 3334

Здано на виробництво 29.12.85

Підписано до друку 15.08.86.

Формат 84×108/16. Папір офсетний № 1.

Гарнітура зв. нова. Друк офсетний.

Умовн. друк. арк. 15,96. Умовн. фарб - відб. 66,780.

Обл.-вид. арк. 10,53. Тираж 65 000 пр.

Зам. № 591-6.

Ціна 1 крб. 30 к.

Ордена Дружби народів
видавництво «Веселка», 252050,
Київ-50, Мельникова, 63.

Львівська книжкова фабрика «Атлас»,
290005, Львів-5, Зелена, 20.

Японські народні казки: Для мол. шк. віку
Я70 /Упоряд., вступ. слово та пер. з яп. І. П. Дзюба;
Мал. О. М. Михайлової-Родиної.— К.: Веселка,
1986. — 151 с.: іл. — (Казки народів світу).

Збірка найпопулярніших казок японського народу, в яких відображено його побут, звичаї, прагнення та ідеали.

Я 4803020000—205 213.86
M206(04)—86

82.33-6

1 крб. 30 к.

